

Coordonatori:

**Magdalena Mariana Comăniță
Dana Cornelia Sburlan**

**COLOCVIILE HARETIANA
EDIȚIA a 6-a**

Simpozionul Național

**Interdisciplinaritatea în formarea competențelor,
în contextul educațional contemporan**

Lucrările Simpozionului

BUCUREȘTI

2024

COLOCVIILE HARETIANA. Simpozionul Național „Interdisciplinaritatea în formarea competențelor, în contextul educațional contemporan”. Colegiul Național „Spiru Haret”, București, 2024

Proiect realizat în parteneriat cu Casa Corpului Didactic a Municipiului București

Coordonatori COLOCVIILE HARETIANA: **Magdalena Mariana Comăniță**
Dana Cornelia Sburlan

Coordonator revistă LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI: **Liana Hera**

Redactor revistă LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI: **Liana Hera**

Corector revistă LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI: **Liana Hera**

Tehnoredactare: **Daniela Soare**

Sigla Simpozionului Colocviile Haretiana (coperta 4) – **Sanda Amarandei**

COLOCVIILE HARETIANA. Simpozionul Național
„Interdisciplinaritatea în formarea competențelor, în contextul
educațional contemporan”/ Coord. Magdalena Mariana Comăniță, Dana
Cornelia Sburlan. Ediția a VI-a. - București: Atelier didactic, 2024

Conține bibliografie și webografie

ISBN 3008-6094

ISSN-L 3008-6094

COMĂNIȚĂ, MAGDALENA MARIANA
SBURLAN, DANA CORNELIA

Colegiul Național Spiru Haret cu clase V – XII

București, Str. Italiană, nr. 17, Sector 2

Tel: 004-01-3.13.64.62; Tel/Fax: 004-01-3.14.60.97

haretiana2012@hotmail.com

colocviileharetiana@gmail.com

CUPRINS

Cuvânt-înainte	4
Andrei Florina, Borodea Gabriela- Profira– <i>Școala Altfel, oportunitatea interdisciplinarității științelor</i>	5
Antonescu Andrei – Gabriel, Ababei Alina– <i>Perspective asupra educației fizice și sportului în contextul interdisciplinarității</i>	7
Baltă Silvia Nicoleta – <i>Importanța abordărilor interdisciplinare și transdisciplinare în cadrul proiectelor școlare</i>	12
Buzoianu Corina - Maria – <i>Avantaje ale abordării interdisciplinare</i>	17
Comăniță Mariana Magdalena, Comăniță Nicolae – <i>Abordări interdisciplinare în predarea educației muzicale</i>	22
Dumitrescu Florica – <i>Interdisciplinaritatea – o necesitate</i>	26
Enache Doina, Stoenescu Mihaela – <i>O disciplină sau mai multe cunoștințe</i>	32
Fluțar Monica, Panainte Isabela- Alina – <i>Metode Soft Skills utilizate la disciplinele socio-umane în gimnaziu și liceu</i>	36
Georgescu Delia – Monica – <i>Interdisciplinaritatea noastră cea de toate zilele sau măștile și neliniștea unei alte lumi</i>	43
Hera Gigi-Liana, Achim Cristiana – <i>Abordarea interdisciplinară. Strategii didactice</i>	54
Hera Gigi - Liana – <i>Proiectele europene și rolul acestora în îndepărtarea barierelor educaționale</i>	58
Inocan Mihaela, Neacșu Ana Loredana – <i>Caracterul interdisciplinar al disciplinelor Consiliere și Dezvoltare Personală și Educație Socială. Abordări complementare</i>	63
Iosif Lenuța – <i>Responsabilitatea prin disciplinele socio-umane - o premisă pentru o dezvoltare durabilă</i>	68
Ivanovici Diana, Sburlan Dana – <i>Integrarea metodelor de Wellbeing în cadrul orelor de limba engleză</i>	72
Miclăuș Daniela – <i>Fizica – Prismă a interdisciplinarității</i>	77
Olaru Cătălina – <i>Interdisciplinaritatea – în formarea competențelor în context educațional contemporan</i>	81
Pogorevici Aura - Loreta – <i>Interdisciplinaritatea în matematică</i>	85
Săpoi Elena - Camelia – <i>Interdisciplinaritate în evaluarea studiului de caz. Dileme, limitări, soluții</i>	88
Soare Daniela, Șerban Steliana – <i>Studiu privind necesitatea abordării interdisciplinare a disciplinelor de profil real</i>	91
Ștefan Cristina, Moise Ortansa – <i>Competențe practice – repere interdisciplinare în științele socio-umane</i>	98
Vișan Lavinia – <i>Filmul – instrument în predarea filosofiei</i>	104

Cuvânt-înainte

Revista ***Interdisciplinaritatea în formarea competențelor, în contextul educațional contemporan*** reunește lucrările susținute în cadrul **Simpozionului Național Colocviile Haretiana, Ediția a 6-a (februarie, 2024)**, organizată de Colegiul Național „Spiru Haret”, București.

Volumul conține 21 articole, având o cuprindere națională, preocuparea pentru demersul nostru fiind reflectată de diversitatea temelor propuse.

Poziționate în planul dezvoltării personalității elevului, lucrările au subliniat avantajele pe care le implică abordarea interdisciplinară, în context cu modificările sociale. Coordonată esențială a curriculumului școlar, interdisciplinaritatea facilitează transformarea mediului educațional într-unul interactiv și personalizat. Lucrările au trezit interesul celor prezenți prin rigoarea științifică și prin modul captivant de prezentare.

Un rol aparte în cadrul acestui simpozion l-au avut programele europene. Cadre didactice participante la cursul *Soft Skills for Strong Teachers*, în cadrul acreditării ERASMUS+ au împărtășit metode, soluții la problemele identificate, aspecte ale relaționării elev-profesor, beneficii ale activităților susținute la clasă etc.

Echipa care și-a canalizat toate eforturile pentru buna desfășurare a simpozionului este alcătuită din prof. dr. Cristina Ștefan, prof. dr. Camelia Săpoiu, prof. Liana Hera, prof. Daniela Soare, sub coordonarea doamnei prof. Dana Sburlan și a doamnei director a Colegiului Național *Spiru Haret*, prof. Mariana Comăniță. Acest demers este susținut de către *Casa Corpului Didactic*, București, în calitate de partener educațional.

Simpozionul Național Colocviile Haretiana se constituie ca un omagiu adus Marelui Ministru Spiru Haret (15 februarie 1851 – 17 decembrie 1912), pedagogul care a reorganizat sistemul educațional. Activitatea dobândește, de asemenea, valențele unei sărbători a școlii, la împlinirea celor 110 ani de învățământ românesc.

Prof. Liana Hera
Colegiul Național *Spiru Haret*, București

Școala Altfel, oportunitatea interdisciplinarității științelor

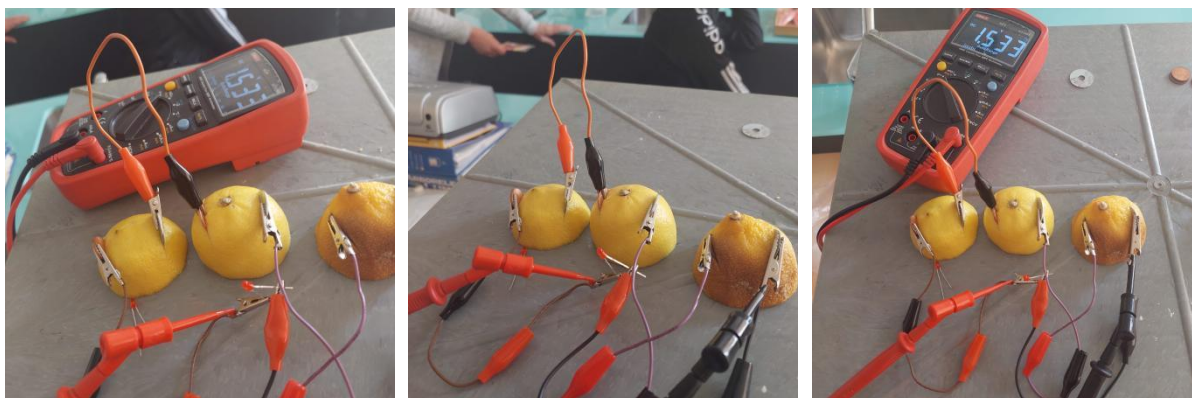
Prof. Andrei Florina, Liceul Pedagogic „Matei Basarab”, Slobozia

Prof. Borodea Gabriela - Profira, Liceul Pedagogic „Matei Basarab”, Slobozia

Proiectul „BATERIA VEGETALĂ” a fost realizat cu elevii clasei a VI-a, în timpul activităților din Săptămâna Altfel, prin colaborarea profesorilor de fizică și biologie. Echipa cadrelor didactice a funcționat eficient, în măsura în care activitatea a vizat competențele specifice celor două științe.

Elevii au lucrat în laboratorul de științe, având la dispoziție: lămâi, monede din cupru, cuie din zinc, fire conductoare, bec, voltmetru. Sarcina de lucru a fost să realizeze circuitul electric cu bateria vegetală, să măsoare tensiunea electromotoare a generatorului, să reprezinte schema circuitului electric, să formuleze rezultatul produsului de proiect într-o formă științifică.

EVALUAREA

Criteriu	Începător	Mediu	Expert
Implicarea în activități			X
Realizarea legăturii dintre suportul teoretic și desfășurarea efectivă a experimentului			X
Prelucrarea și interpretarea datelor obținute		X	
Corectitudinea observațiilor realizate			X

CONCLUZII

Este important să se realizeze activități de investigare, în mod independent sau în echipe. Colaborarea elevilor a stimulat dezvoltarea abilităților de formulare a ipotezelor științifice, s-au stabilit ușor reguli de conduită în vederea eficientizării explorării, validării ipotezelor și formulării rezultatelor investigațiilor făcute. Interdisciplinaritatea activității didactice a însemnat, pe de o parte, observarea celulelor citrice, iar, pe de altă parte, recunoașterea elementelor specifice unui generator electric, a mărimilor fizice ce îl caracterizează.

Efectuarea măsurătorilor tensiunii electrice, compararea cu situații similare din viața de toate zilele au contribuit major la dezvoltarea abilităților de recunoaștere a elementelor științifice din viața cotidiană. Reprezentarea elementelor circuitului electric realizat este o competență specifică importantă, dezvoltă tehnici de lucru, crește încrederea în capacitatea de investigație și eficientizează procesul instructiv-educativ. Pentru creșterea randamentului demersului didactic este necesară o pregătire susținută și o planificare foarte amănunțită a timpului de lucru. Este foarte interesant demersul didactic de utilizare a mai multor metode de lucru. Lucrul în echipă motivează în mod superior elevii. Stimulentul de a folosi experimente a crescut nivelul de implicare a elevilor, precum și numărul elevilor participanți activ.

Bibliografie

Anexele nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Inovării nr. 5097/09.09.2009 și 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

Perspective asupra educației fizice și sportului în contextul interdisciplinarității

Prof. Antonescu Andrei–Gabriel, Colegiul Național „Spiru Haret”, București
Prof. Ababei Alina, Școala Gimnazială „Alec Russo”, Bacău

Introducere

Educația fizică își are locul în planurile de învățământ din România încă din secolul XVIII. Prima consemnare aparține lui Alexandru Ipsilanti, într-o lucrare cuprinzând *„Reglementări privind situația învățământului”*. Aici, se face referire la frecvența practicării exercițiilor fizice în școli: *După dejun, elevii fiecărei clase, cu supraveghetorul sau pedagogul lor să facă gimnastica pentru exercițiu, în timp de o oră”* sau *„duminica, în zilele de sărbători și în zilele săptămânii, elevii să iasă o dată sau de două ori, cu supraveghetorul lor și profesorul, în unele locuri din apropiere, pentru exerciții corporale”*.

Uitându-ne la planul cadru în vigoare, remarcăm faptul că frecvența activităților fizice a scăzut. Clasele pregătitoare - VIII studiază educația fizică și sportul sub supravegherea profesorului de două ori pe săptămână, iar elevii din clasele IX – XIII o dată pe săptămână.

Desigur, epoca lui Ipsilanti este îndepărtată de zilele noastre și nu îi vom da o altă valență decât cea anecdotică. În schimb, ceea ce frapază și face obiectul lucrării noastre, este modul în care se presupune că se formează și se evaluează competențele în prezent.

Educația fizică de-a lungul timpului

Studiind materialul bibliografic, identificăm un sistem de verificare a competențelor din anul 1986 (fig 1). Remarcăm faptul că elevul este evaluat la probe pur fizice: alergare „de viteză”¹, alergare „de rezistență”, săritura în lungime de pe loc/ cu elan, forță brațe/ abdomen/ spate, aruncarea mingii de oină, exercițiu acrobatic de gimnastică, săritură la aparat, joc sportiv.

¹ Considerăm necesară adnotarea „de viteză” deoarece această noțiune arată prin ea însăși o viziune perimată. Faptul că o alergare se desfășoară mai „în viteză” sau cu aspecte „de rezistență” fiind doar o consecință naturală a distanței care trebuie parcursă. Nu considerăm că este în intenția vreunui sportiv să alerge mai încet o anumită distanță sau că regulamentele ar impune o conduită tehnică în parcurgerea unei anumite distanțe. Ca un exemplu practic, niciun alergător de maraton nu își dorește să parcurgă încet distanța, ci cât mai repede.

Aneza 1 b

Tabel cu probele și baremele minimale pentru aprecierea nivelului de pregătire la educație fizică a elevilor din învățământul gimnazial

PROBELE	CLASA TRIMESTRUL	CLASA V			CLASA VI			CLASA VII			CLASA VIII		
		Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. I	Trim. II	Trim. III
Alergare de viteză : 50 m	Fete			9''8			9''6			9''4			9''2
	Băieți			9''			8''6			8''4			8''2
600 m	Fete			3'30''			3'20''						
Alergare de rezistență 800 m	Băieți			4'00''			3'50''						
800 m	Fete									4'50''			4'40''
1000 m	Băieți									3'00''			4'50''
Săritura în lungime de pe loc	Fete			1,40 m			1,45 m			1,50 m			1,55 m
	Băieți			1,50 m			1,55 m			1,65 m			1,70 m
Tracțiuni în brațe din atârnat — Nr. repetări	Fete		×			×			×			×	
	Băieți		×			×			×			×	
Forța musculaturii abdominale — Nr. repetări	Fete		12			14			16			18	
	Băieți		14			16			18			20	
Forța musculaturii spatelui — Nr. repetări	Fete		5			6			8			10	
	Băieți		6			8			10			12	
Aruncarea mingii de oină la distanță de pe loc	Fete	13 m			15 m			17 m			19 m		
	Băieți	19 m			21 m			23 m			25 m		
Săritura în lungime cu elan	Fete	2,40m			2,50m			2,70m			2,80 m		
	Băieți	2,60 m			2,80m			3,00m			3,10 m		
Gimnastică — Exerciții acrobatice la un aparat	F—B	×			×			×			×		
Joc sportiv	F—B		×			×			×			×	

Fig. 1. Tabel cu probele și baremele minimale pentru învățământul gimnazial din anul 1986²

În anul 1999, a fost elaborat de Ministerul Educației, Sistemul Național Școlar de Evaluare la disciplina educație fizică și sport. În introducerea, se precizează expres că „se abrogă Sistemul Unitar de Verificare și Apreciere prevăzut [...] nr. 6226/1986 precum și criteriile de notare prevăzute”³.

Sistemul de evaluare pentru învățământul gimnazial

Nr. crt.	Capacități/ competențe evaluate	Instrumente de evaluare (probe opționale)	Baremul minimal pentru nota 5							
			Clasa I		Clasa a II a		Clasa a III a		Clasa a IV a	
			Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete
1. Forța	Musculaturii brațelor	Flotări	4	2	5	3	6	4	7	5
		Tracțiuni din atârnat	1	-	2	-	3	-	4	-
		Tracțiuni pe banca de gimnastică	-	1	-	1	-	2	-	2
			dus-întors		dus-întors					
	Musculaturii abdominale	Ridicarea trunchiului din culcat dorsal, 30"	15	14	16	15	17	16	18	17
2. Viteza	Musculaturii spatelui	Ridicarea picioarelor din culcat dorsal 30"	3	2	4	3	5	4	6	5
		Ridicarea trunchiului din culcat facial, 30"	16	15	17	16	18	17	19	18
		Ridicarea bazinului din așezat, 30"	10	8	11	9	12	10	13	11
	Musculaturii picioarelor	Săritura în lungime de pe loc (cm)	150	130	155	135	160	140	165	145
		Săritura peste banca de gimnastică, 30"	6	4	8	6	10	8	10	8
3. Atletism	Navea 5x10 m		22"2	23"0	21"4	22"8	20"8	22"2	20"2	22"0
4. Gimnastică	Nivelul inițierii în:	Alergare de viteză 50m cu start de sus	9"0	9"8	8"6	9"6	8"8	9"4	8"2	9"2
	Alergări	Alergare de rezistență: cl.V-VI 600m F, 800m B; cl.VII-VIII 800m F, 1000m B	4'00	3'27	3'50	3'20	4'55	4'55	4'50	4'50
	Sărituri	Săritura în lungime cu elan	2,45	2,30	2,50	2,40	2,55	2,45	2,60	2,50
		Săritura în înălțime cu pașire(m)	0,60	0,50	0,65	0,55	0,70	0,60	0,70	0,60
	Aruncări	Aruncarea mingii de oină(m)	18	12	20	13	22	14	24	15
5. Joc	Acrobatică	Elemente acrobatice izolate	2	2	2	2	3	3	3	3
		Exerciții la sol	x	x	x	x	x	x	x	x
	Sărituri	Săritura la un aparat de gimnastică	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Joc	Jocul sportiv ales	Procedee tehnice izolate	1	1	2	2	3	3	3	3
		Structură tehnico-tactică	x	x	x	x	x	x	x	x
		Joc bilateral	x	x	x	x	x	x	x	x

Fig. 2. Tabel cu probele și baremele minimale pentru învățământul gimnazial din anul 1999

Analizând conținutul „noului” sistem, remarcăm probele de verificare a competențelor ca vizând: forța musculaturii brațelor/ abdomenului/ spatelui/ picioarelor, „viteză”, alergare de

² Ordinul Ministrului Educației și Învățământului nr. 6226/1986 – „Instrucțiuni privind organizarea și desfășurarea activității de educație fizică și sport în învățământul preșcolar, primar, gimnazial, liceal și profesional”, București, 1986

³ Sistemul Național Școlar de Evaluare la disciplina educație fizică și sport, 1999, p 5.

viteză, alergare de rezistență, lungime cu elan/ de pe loc, aruncarea mingii de oină, elemente de gimnastică acrobatică, sărituri la aparat, joc sportiv. Așadar, în specificul probelor, nu există decât diferențe insesizabile, mai mult de nuanță. Ceea ce diferă și este contrariant, este faptul că standarde minimale pentru nota 5 scad față de anul 1986. Considerăm că acest lucru este contrar progresului înregistrat în disciplinele sportive la nivel mondial și față de posibilitățile de practicare din prezent. Desigur, acest lucru nu înseamnă că achiesăm la un astfel de sistem de evaluare și că modificarea baremelor minimale l-ar face mai acceptabil.

Educația fizică școlară în contextul interdisciplinarității

Pentru a ieși din acest impas al evaluării competențelor școlare considerăm interdisciplinaritatea o soluție optimă.

În „secolul vitezei”, lumea se află în continuă dezvoltare tehnologică și nu numai. Educația fizică și sportul deopotrivă nu fac excepție de la această evoluție. Tehnica se schimbă de la un an la altul, iar acest lucru facilitează îndeosebi integrarea interdisciplinarității în predarea educației fizice. Deoarece întrepătrunderea cu alte arii curriculare este extrem de variată, în prezenta lucrare, ne vom limita în a aborda o evaluare interdisciplinară folosind resurse oferite de Informatică și TIC. Tehnologia VR, jocurile interactive de tip wii – fitness (fig.3)

Fig. 3. Utilizarea tehnologiei Wii (sursa foto – google.com)

Elevii sunt tentați să petreacă cât mai mult timp utilizând sistemele informatice și tehnologice dezvoltate în ultima perioadă în scopul divertismentului și socializării: Tik tok, Instagram, Snapchat etc. Dezvoltatorii de jocuri electronice s-au preocupat de dezvoltarea în acest domeniu pentru a face și practicarea exercițiilor fizice mai atractive pentru tineri. În educație fizică școlară, însă, constatăm un interes foarte scăzut pentru utilizarea acestor tehnologii, chiar dacă practicarea educației fizice școlare devine semnificativ mai ușoară, în special în cazurile în care spațiul școlar nu permite practicarea exercițiilor fizice și jocurilor

sportive. Au fost publicate chiar și ghiduri metodologice în acest sens⁴, însă valabile pentru anul școlar 2020 – 2021, neavând continuitate pentru perioada post-pandemică.

Informatica și tehnologia informației și comunicării au evoluat atât de mult în ultima perioadă, încât jocurile pot fi categorisite și utilizate în funcție de obiectivele propuse în cadrul lecției. Au fost dezvoltate în acest sens *jocuri de control corporal*, în cadrul cărora rezolvarea sarcinilor motrice se realizează prin mișcări ale întregului corp – Wii Sports⁵, Your Shape, Project Natal Tazer. Atât pentru educație fizică și sport, cât și pentru muzică și mișcare în cazul învățământului primar, au fost dezvoltate *jocuri de ritmicitate*, care conțin sarcini de reproducere a unor succesiuni de acțiuni motrice ritmice aferente unor linii melodice (Guitar Hero, iDANCE, Wii Fit. Pentru educația fizică practică în sala de clasă, *jocurile de fitness* – permit urmărirea pe ecran a demonstrației efectuate de un antrenor personal virtual și primirea unui feedback instantaneu, (EA Sports Active⁶, Your Shape, Wii Fit Plus).

Concluzii

Un avantaj major oferit de practicarea exercițiilor fizice utilizând sisteme și programe informatice în contextul interdisciplinarității este reprezentat de complexitatea jocurilor și mijloacelor de îndeplinire a obiectivelor, și de posibilitatea de practicare a educației fizice în spații neconvenționale și în intervale de timp nespecifice. Acestea contribuie la menținerea condiției fizice și dezvoltarea capacităților motrice indiferent de condițiile de lucru și spațiu din unitatea școlară.

De asemenea, o evaluare interdisciplinară reduce inechități fizice sau de alte ordine și arată o perspectivă cu adevărat modernă și de secol XXI asupra sportului. Proba de 100m nu înseamnă doar „cine aleargă mai în viteză”. Un rezultat valoros în proba de 100m este meritul sportivului (elevul evaluat strict la alergare), însumat cu motivația primită atunci când i s-a cântat imnul în deschiderea competiției (colegul evaluat la intonarea imnului de stat), însumat cu munca analistului video care, între semifinală și finală, i-a analizat (cu ajutorul softului realizat de alt coleg) cursa. Astfel, considerăm că ar dispărea complet noțiunea de „scutit” la educație fizică și sport.

⁴ Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, București, 2020, „Repere metodologice privind consolidarea achizițiilor din anul școlar 2019 – 2020 și proiectarea activităților didactice la disciplina Educație fizică și sport pentru anul școlar 2020 – 2021

⁵ <https://www.nintendo.com/en-gb/Games/Wii/Wii-Fit-Plus-283905.html>

⁶ <https://www.ea.com/en-au/news/ea-announces-ea-sports-active-2>

Acceptarea acestei evoluții și încorporarea interdisciplinarității în practicarea exercițiilor fizice în cadrul lecției de educație fizică și sport trebuie reconsiderată cu atât mai mult cu cât înseși Jocurile Olimpice dau dovadă de flexibilitate. În doar 100 de ani, s-a trecut de la afirmația baronului Pierre de Coubertin *an Olympiad with females would be impractical, uninteresting, unaesthetic and improper* (o Olimpiadă cu femei ar fi nepRACTICĂ, neinteresantă, inestetică și nepotrivită) la discipline neconvenționale cum ar fi Skateboardingul sau Break-dance.

Bibliografie

Ordinul Ministrului Educației și Învățământului nr. 6226/1986 – „*Instrucțiuni privind organizarea și desfășurarea activității de educație fizică și sport în învățământul preșcolar, primar, gimnazial, liceal și profesional*”, București, 1986

Serviciul Național de Evaluare și Examinare, „*Sistemul Național Școlar de Evaluare la disciplina educație fizică și sport*”, Imprimeriile media pro Brașov, 1999

Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, București, 2020, „*Repere metodologice privind consolidarea achizițiilor din anul școlar 2019 – 2020 și proiectarea activităților didactice la disciplina Educație fizică și sport pentru anul școlar 2020 – 2021*”, Editura Didactică și Pedagogică S.A, București, 2020

<https://www.ea.com/en-au/news/ea-announces-ea-sports-active-2>

<https://www.nintendo.com/en-gb/Games/Wii/Wii-Fit-Plus-283905.html>

Importanța abordărilor interdisciplinare și transdisciplinare în cadrul proiectelor școlare

*Baltă Silvia Nicoleta
Profesor de limba franceză
Școala Gimnazială „Maria Rosetti”, București*

Motto: „Le projet pédagogique permet de contextualiser les apprentissages et constitue en cela un compromis entre le savoir scolaire et le savoir social.” (Kim Huynh)

Programul școlar din învățământul preuniversitar este constituit, după cum bine știm, din ore la diferite discipline, grupate în mai multe arii curriculare, în funcție de specificul epistemologic și metodologic al acestora. Fragmentarea disciplinelor, gândită pentru a oferi un cadru de formare organizat învățării, avându-și probabil sursa în progresele din ultimele două secole și în dorința specializării într-un anumit domeniu, pare să nu mai corespundă nevoilor societății în care trăim, o lume în continuă transformare. În acest context, școala ca instituție trebuie să țină pasul cu schimbările care au loc la nivel global pentru a-și justifica existența și pentru a fi percepută de beneficiari în mod pozitiv. Se pare că tendința în domeniul cunoașterii și a lui „a fi în lume” anunță o nouă schimbare de paradigmă care pare să se inspire din cea a lumii antice sau a Renașterii, când omul (învățat) era și matematician și filozof, geograf și muzician, lingvist, scriitor și politician.

Cum poate școala al cărei program este fragmentat și încărcat să răspundă unor nevoi reale de învățare și să contribuie la formarea academică și personală a beneficiarilor primari, să contribuie la dezvoltarea societății în general? Am văzut în ultimii ani reticența cu care personalul instituțiilor de învățământ răspunde la schimbare și atunci când o face pare să nu fie de ajuns. Și pentru că reforme majore în sistem, gândite pe termen lung, menite să răspundă nevoilor tuturor celor implicați în procesul educativ, care să propună programe cu sens, concepute în așa fel încât să favorizeze abordări interdisciplinare și transdisciplinare, nu par să fie prea curând implementate⁷, le revine sarcina cadrelor didactice de a conecta școala cu

⁷ Introducerea în planul-cadru, la clasa a XI-a, a cursului „Istoria evreilor. Holocaustul” începând cu anul școlar 2023-2024 nu pare să ilustreze dorința MEN de a ieși din vechea paradigmă a fragmentărilor disciplinare și a încărcării programului școlar. De ce nu s-a propus ca CDȘ?... așa cum s-a întâmplat cu alte două cursuri consacrate istoriei: „Istoria comunismului din România” și „Istoria, robia și deportarea romilor”. De ce subiectul în cauză nu

realitățile lumii în care trăim prin activitățile și proiectele pe care le propun elevilor lor. Poate că este mai bine să se întâmple așa, după cum susțin unii specialiști, promotori ai abordărilor interdisciplinare⁸. Problema este că nu toate cadrele didactice au deschiderea și curiozitatea necesare unui asemenea demers, de aceea intervenția decidenților în materie de curriculum ar putea contribui la o mai eficientă abordare metodologică la clasă.

Dacă multora dintre noi ne este greu să înțelegem hățișurile legislației din domeniul educațional, cu toții știm că actul educațional trebuie centrat pe beneficiarii primari ai acestuia și pe interesul lor superior. Știm cu toții care este misiunea și idealul învățământului preuniversitar. Poate nu în forma propusă de *Legea învățământului preuniversitar* din 5 iulie 2023, document potrivit căruia MISIUNEA școlii românești este aceea „de asigurare a condițiilor și a cadrului necesar pentru atingerea potențialului de dezvoltare al fiecărui beneficiar primar al educației, atât din punct de vedere cognitiv, socioemoțional, profesional, civic, cât și în domeniul antreprenoriatului, astfel încât acesta să participe activ și creativ la dezvoltarea societății, având sentimentul apartenenței naționale și europene” (cf. Art. 1. (2))⁹, iar IDEALUL educațional al învățământului românesc „constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii” (cf. Art. 1. (3)).

Formarea unei personalități armonioase și autonome atât pe plan academic, cât și pe plan personal, social și civic a beneficiarilor primari se poate realiza cu succes numai printr-o conlucrare a cadrelor didactice din școală (sigur, unitățile de învățământ nu sunt singurele responsabile, familia și societatea jucând un rol important la rândul lor), prin promovarea acelorași valori și prin abordări cu sens, integratoare, la clasă. De preferat ar fi ca profesorii să

ar fi putut fi inclus și în programele altor discipline decât istoria (limbă și literatură, limbi străine, educație socială, educație plastică, educație muzicală)?... s-ar fi evitat în felul acesta supraîncărcarea programului școlar și favorizat abordările inter- și transdisciplinare. Cu siguranță există niște motive care, din păcate, nu țin seama de nevoile de formare actuale.

⁸ Yves Lenoir consideră că „Le recours à l’approche interdisciplinaire a pour raison d’être de promouvoir la mobilisation des processus et des savoirs pour assurer la réalisation de l’action et sa réussite, c’est-à-dire de favoriser et faciliter chez les étudiants l’intégration des processus d’apprentissage et l’intégration des savoirs, ainsi que leur mobilisation et leur application dans des situations réelles de vie. Elle exige donc la mise en place par le formateur d’approches intégratives et non l’imposition d’un curriculum intégré où le processus intégrateur lui-même aurait déjà été établi de l’extérieur, de manière hétéronome, par les concepteurs du curriculum, de manuels ou d’activités.”

⁹ Pentru comparație, se constată o mai bună conexiune între discurs și realitatea socială față de Art. 2 (2) din *Legea educației naționale* nr. 1/ 2011, pe care îl cităm aici: „Misiunea asumată de lege este de formare, prin educație, a infrastructurii mentale a societății românești, în acord cu noile cerințe, derivate din statutul României de țară membră a Uniunii Europene și din funcționarea în contextul globalizării, și de generare sustenabilă a unei resurse umane naționale înalt competitive, capabilă să funcționeze eficient în societatea actuală și viitoare.”

propună teme comune pe care să le abordeze ținând cont de conținuturile celorlalte discipline sau să creeze cadrul necesar implementării unor proiecte inter- și transdisciplinare care să contribuie la formarea competențelor prevăzute în *Profilul de formare al absolventului*¹⁰. Proiectul este o activitate care poate răspunde nevoii de a conecta interdisciplinar și transdisciplinar conținuturile învățării, o modalitate de a conecta școala cu societatea, un compromis între „le savoir scolaire et le savoir social” (Kim Huynh) și o sursă de motivație pentru învățare. Din aceste considerente, am acordat proiectului un loc aparte în activitatea didactică la orele de limba franceză și de consiliere și dezvoltare personală. În ultima perioadă, am implementat anual proiecte eTwinning care le-au permis elevilor cu care lucrez să își dezvolte competențe diferite, să experimenteze sentimentul apartenenței naționale și europene într-un context de învățare internațional și colaborativ.

În anul școlar 2022-2023, am implementat la clasa a VI-a proiectul eTwinning „Petits Chefs Européens en Action”, la care au participat elevi și profesori din cinci școli europene din Grecia, Portugalia, România (Ploiești și București) și Italia. Colaborarea a fost una de succes, proiectul fiind recompensat atât cu Certificatul național de calitate, cât și cu Certificatul european de calitate, o bucurie în plus pentru noi și o sursă de motivație pentru învățarea limbii franceze. Proiectul s-a integrat armonios în cadrul orelor de limba franceză, pentru că programa școlară permite abordarea temei culinare ca o componentă importantă a dezvoltării competențelor interculturale. Activitățile propuse în cadrul proiectului au urmărit să le ofere elevilor contexte de învățare multidisciplinare, împletind competențe și aptitudini din mai multe arii curriculare (limbă și comunicare, arte – desen și muzică, tehnologii, om și societate, matematică și științe). Pe lângă competențele interculturale amintite, elevii au avut nenumărate ocazii de a-și exersa competențele de comunicare (orală și scrisă) în limba franceză, instrument prin excelență de promovare a diversității culturilor, inclusiv a celei gastronomice. De asemenea, competențele sociale și civice au fost avute în vedere în cadrul activității dedicate realizării de felicitări cu ocazia sărbătorilor de iarnă, postate în Jamboard și partajate astfel cu elevii parteneri. Și competențele digitale au fost exersate și dezvoltate, elevii folosind telefonul mobil și diverse instrumente și aplicații online pentru a realiza activitățile prevăzute în program (Padlet, Jamboard, Digimindmap, Formulare Google). Pe lângă acestea, competența „a învăța să înveți”, fundamentală, a jucat un rol important pe toată durata derulării proiectului, elevii

¹⁰ Documentul face referire la 8 competențe-cheie care se doresc a fi formate și dezvoltate la elevii din învățământul preuniversitar: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală.

fiind în permanență încurajați să se documenteze responsabil pe internet, să selecteze informațiile de care au nevoie și să colaboreze pentru atingerea obiectivelor stabilite. Elevii au dobândit astfel, pe lângă cunoștințe despre universul gastronomic specific țărilor de origine ale participanților la proiect, ca urmare a schimbului de informații la nivel național și internațional, și atitudini propice învățării care au favorizat dialogul intercultural și le-au dezvoltat interesul pentru învățare și școală.

Câteva din activitățile propuse în cadrul proiectului pot fi consultate online: prezentările elevilor <https://vu.fr/psthw> și revista proiectului <https://vu.fr/Sdowk>.

Ce presupune implementarea unui proiect de acest tip cu succes? Printre altele și valorificarea competențelor individuale și colective, a talentului și a potențialului fiecărui elev în parte (știm cât de important este pentru noi toți ca nevoia de competență să fie satisfăcută atât pe plan personal, cât și academic), alternarea modalităților de lucru (lucru în echipă, în perechi și individual), alegerea unui subiect care să fie atractiv, să facă legătura cu viața din afara școlii, realizarea unui produs final care să poată fi arătat și văzut de alte persoane din școală și din comunitate.

Poate cea mai importantă etapă a unui proiect școlar interdisciplinar/ transdisciplinar este momentul reflecției de la început. Kim Huynh a surprins foarte bine acest lucru, întrebările de mai jos putând fi de mare ajutor acelor dintre noi care își propun să iasă din paradigma fragmentărilor disciplinare și să se aventureze în universul proiectelor cu sens:

„Penser un projet pédagogique qui ait du sens pour tous (l'institution, les formateurs, les étudiants, et la société en général) aboutit nécessairement à se poser les questions suivantes : Quel est le besoin de l'institution ou plutôt le besoin de faire évoluer les gens et, par là même, la société ? Quelles sont aujourd'hui les perspectives d'avenir pour les individus dans une société en mutation perpétuelle et où le brassage des cultures est de plus en plus important et en constante mouvance ? Comment faire de toutes les diversités individuelles et culturelles une unité qui évolue dans le même sens tout en respectant les différences de chacun ? Que pouvons-nous mettre en place, nous acteurs de terrain au sein de notre organisme ou institution, pour construire dans cette perspective la société de demain dans un rapport gagnant-gagnant ?”¹¹

11 Traducerea în limba română: Gândirea unui proiect educațional care să aibă sens pentru toată lumea (instituția, formatorii, elevii și societatea în general) duce în mod necesar la formularea următoarelor întrebări: Care este nevoia instituției sau, mai degrabă, nevoia de a ajuta oamenii și, prin extensie, societatea, să evolueze? Care sunt perspectivele de viitor ale indivizilor în societatea actuală, în continuă schimbare, în care amestecul de culturi este din ce în ce mai mare și în continuă schimbare? Cum putem transforma toate aceste diversități individuale și culturale într-o unitate care să meargă în aceeași direcție, respectând în același timp diferențele fiecăruia? Ce putem noi, în calitate de actori pe teren în cadrul organizației sau instituției noastre, să punem în aplicare pentru a construi societatea de mâine din această perspectivă, într-o relație de tip win-win?

Bibliografie

*** Legea educației naționale nr. 1/ 2011, <https://vu.fr/AWYzF>

*** Legea învățământului preuniversitar 5 iulie 2023, <https://vu.fr/gEmpK>

*** Profilul de formare al absolventului, <https://vu.fr/rrEqD>

Lenoir, Yves, „Quelle interdisciplinarité à l'école ?”

<https://www.cahiers-pedagogiques.com/quelle-interdisciplinarite-a-l-ecole-texte-complet/>

Huynh, Kim, „La question de la transversalité dans le projet pédagogique. Dans une optique de promotion de l'individu au sein de la société”

<https://lire-et-ecrire.be/La-question-de-la-transversalite-dans-le-projet-pedagogique>

AVANTAJE ALE ABORDĂRII INTERDISCIPLINARE

Prof. Buzoianu Corina-Maria
Colegiul Național „Spiru Haret”, București

Disciplinaritate, pluri - și interdisciplinaritate

Disciplinaritatea privește cunoașterea în cadrul unei discipline științifice, care este definită drept o ramură a cunoașterii, a instruirii sau a învățării. *Interdisciplinaritatea* și *pluridisciplinaritatea* au apărut din nevoia de a depăși granițele unei singure discipline și de a construi „punți între diferitele discipline”.¹² *Pluridisciplinaritatea* apelează la cunoștințe din cadrul altor discipline în studierea unui obiect: „Pluridisciplinaritatea se referă la studierea unui obiect dintr-una și aceeași disciplină prin intermediul mai multor discipline deodată.”

Termenul *interdisciplinaritate* se regăsește, pentru prima dată, în *Dicționarul de neologisme* de F. Marcu și C. Manea (ediția a III-a, București) și în *Le petite Larousse en couleurs* (ediția din 1995), definit ca „stabilirea unor relații între mai multe științe sau discipline.”¹³ *Interdisciplinaritatea* are ca scop transferul de metode între discipline, astfel că un tablou suprealist, spre exemplu, poate fi apreciat aplicând unele metode din geometrie, sau din perspectiva istoriei artei, intersectată de aceea a fizicii sau a chimiei. În demersul educativ, este necesară „regândirea raportului dintre abordarea disciplinară și abordarea integrată la nivelul curriculumului național – prin valorificarea avantajelor pe care le oferă perspectiva integrată [...]; de altfel, centrarea pe competențele-cheie are ca implicație curriculară recunoașterea nevoii de a construi punți interdisciplinare”.¹⁴ Interdisciplinaritatea se poate realiza¹⁵: *pe orizontală*, între conținuturi și competențe ale disciplinei la același nivel de studiu, și *pe verticală*, între conținuturi și competente de la niveluri diferite de studiu.

În raport cu disciplinaritatea, avantajele interdisciplinarității, în educație, sunt multiple. Mai întâi, interdisciplinaritatea permite elevilor să ajungă o înțelegere mai profundă și mai cuprinzătoare a conținuturilor studiate, dezvoltându-și capacitatea de a întrezări conexiunile

¹² Basarab Nicolescu, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, Editura Polirom, Iasi, 1999, p.52;

¹³ Sursa: <https://ctptc-airinei.ro/interdisciplinaritate.pdf>;

¹⁴ *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, p. 6;

¹⁵ Sursa: <https://ctptc-airinei.ro/interdisciplinaritate.pdf>;

și interdependențele dintre diferite domenii de cunoaștere (perspectivă holistică). De asemenea, integrând multiple discipline într-o singură lecție sau în realizarea unui proiect, învățarea devine atât mai relevantă pentru viața reală a elevilor, cât și mai profundă, permițându-le să înțeleagă cum se aplică cunoștințele în contexte diverse și complexe. Astfel, învățarea dobândește relevanță pentru elevi, care pot conștientiza cum diferitele discipline se completează și se interconectează, fără a fi tratate ca entități separate și izolate. Nu în ultimul rând, interdisciplinaritatea stimulează gândirea creativă și inovatoare, încurajând copiii să exploreze diferite modalități de a aborda problemele și să identifice soluții noi și neașteptate. Astfel, devine mult mai facilă formarea/dezvoltarea competențelor transversale, pe care elevii le pot valorifica în diverse situații și contexte, cum ar fi: abilități de colaborare, adaptabilitatea, comunicarea eficientă, rezolvarea de probleme, gestionarea timpului. Prin urmare, în general, interdisciplinaritatea în educație oferă o pregătire mai robustă elevilor pentru a face față provocărilor complexe ale lumii contemporane.

Însă interdisciplinaritatea are limitările ei. O formă superioară a interdisciplinarității este *transdisciplinaritatea*. Conceptul de *transdisciplinaritate*¹⁶ a apărut în jurul anilor 1970, în lucrările unor cercetători precum: Jean Piaget, André Lichnerowicz și Eric Jantsch, din nevoia de a transcende limitele metodologice ale disciplinarității, interdisciplinarității sau ale pluridisciplinarității, de a descoperi „ceea ce se află, în același timp, între discipline, înăuntrul diverselor discipline, și dincolo de orice disciplină”.

Interdisciplinaritatea în cadrul orelor de limba și literatura română (liceu)

Abordarea interdisciplinară în cadrul orelor de limba și literatura română constă în conectarea literaturii și a noțiunilor privind comunicarea cu alte domenii de studiu, cum ar fi: istoria, filosofia, artele vizuale, științele sociale, științele juridice, jurnalism sau chiar... matematica. De exemplu, analiza unei opere literare precum *Enigma Otiliei*, de George Călinescu, poate fi îmbogățită prin explorarea contextului istoric și social al perioadei interbelice, studiind legăturile cu orientările artistice ale epocii. Această integrare ajută elevii să înțeleagă mai bine nu doar textul literar, ci și lumea din care provine și în care este situat. Un alt exemplu (ce poate părea paradoxal, la prima vedere) l-ar putea constitui interpretarea limbajului figurat, în corelație cu metode/cunoștințe din domeniul geometriei. Astfel, metafora „noaptea din găoace” din poemul *După melci* de Ion Barbu (clasa a IX-a) ar putea fi interpretată valorificând atât *spirala* („curbă plană deschisă care se rotește sau se înfășoară în jurul unui punct fix”¹⁷) lui Arhimede, cât și pe cea *logaritmă* („a fost studiată intens

¹⁶ Basarab Nicolescu, *op. cit.*, p. 53;

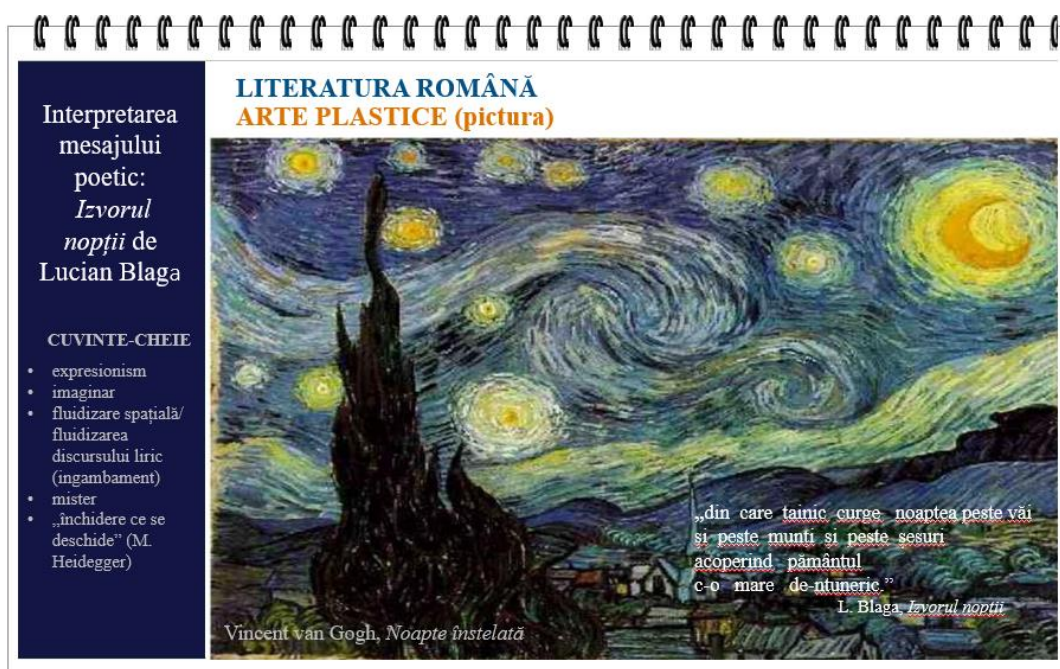
¹⁷ Sursa: <https://dexonline.ro/definitie/spirala/definitii>;

de Jacob Bernoulli, de unde îi vine numele de *spirală lui Bernoulli*; acesta a numit-o și *Spira mirabilis*)¹⁸. Spirala logaritmică este recurentă și în profilul multor specii de cochilii. Analogia cu acest tip de spirală se recomandă elevilor din clasele de la profilul real, care pot efectua o cercetare referitoare la acest subiect, stabilind legături cu domeniul poeziei și nuanțând interpretarea figurii de stil.

O altă situație (clasă a XII-a): interpretarea unui grupaj de versuri ale poeziei *Izvorul nopții* de Lucian Blaga, raportată la artele plastice (opera *Noapte înstelată* de Vincent van Gogh): *din care tainic curge noaptea peste văi/ și peste munți și peste șesuri/ acoperind pământul/ c-o mare de-ntunerice*. Pe lângă expresionismul evident al celor două „texte”, se poate observa și o anume fluidizare spațială/temporală. Dacă, în poezia lui L. Blaga, aceasta este sugerată atât de verbul „a curge”, cât și de metafora „mare de-ntunerice”, în pictura artistului neerlandez se realizează prin modul în care liniile și formele se mișcă și se ondulează pe suprafața pânzei. Cerul pare să fie în continuă mișcare, cu spirale și vârtejuri care sugerează un dinamism ce transcende limitele fizice ale spațiului pictural. Astfel, dintr-o perspectivă interdisciplinară, analiza fluidizării spațiale în aceste două opere oferă o înțelegere mai profundă a modului în care spațiul poate fi perceput și transformat artistic. În ambele cazuri, fluidizarea spațiului contribuie la crearea unei atmosfere care invită la introspecție și la o experiență senzorială și emoțională profundă.

¹⁸ Sursa: https://math.fandom.com/ro/wiki/Spiral%C4%83_logaritmic%C4%83

Și exemplele pot continua.

Un alt beneficiu al abordării interdisciplinare în predarea limbii și a literaturii române îl constituie dezvoltarea competențelor de comunicare și de colaborare. Prin proiecte comune, care implică mai multe discipline, elevii învață să lucreze în echipă, să își împărtășească ideile și să integreze perspective diferite în analiză. Aceste activități nu doar că optimizează abilitățile de comunicare ale elevilor, dar și le dezvoltă empatia și înțelegerea față de diversele moduri de a gândi și de a interpreta lumea. Bunăoară, concepte specifice educației media pot fi infuzate cu succes în analiza unei opere literare. Supun atenției studiul perioadei pașoptiste, în cadrul căruia termeni precum: *deconstrucția de mesaj*, *limbajul persuasiunii*, capătă relevanță deosebită. Competența specifică vizată este 2.1. *Utilizarea strategiilor de lectură în vederea înțelegerii adecvate a textelor studiate*, iar obiectivul de învățare poate fi formulat astfel: să decodifice, în mod corect, mesajul formulat de M.Kogălniceanu în articolul *Introducere*. Deconstrucția mesajului este o activitate cu valoare formativă importantă pentru elevi, dezvoltându-le competențe *media* precum: să fie capabili să folosească gândirea critică pentru a accesa, pentru a evalua, pentru a crea sau pentru a manipula diferite mesaje transmise prin media. În felul acesta, vor fi capabili să facă față *haosului informațional* cotidian. Din acest punct de vedere, utilă a fost absolvirea cursului *Introducere în educația media pentru profesori de limba și literatura română și discipline conexe din unitățile de învățământ liceal* (parte a *Programului de Educație Media*), organizat de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI).

În concluzie, abordarea interdisciplinară în cadrul orelor de limba și literatura română la liceu are un impact profund asupra dezvoltării elevilor: asigură relevanță mai mare a educației pentru viața reală a elevilor, dezvoltă gândirea critică¹⁹, stimulează creativitatea prin explorarea diferitelor modalități de a aborda problemele și de a genera soluții noi, extinde orizontul cognitiv al acestora. De asemenea, aceasta contribuie la înțelegerea textelor literare, dar și la formarea unor competențe pentru succesul lor în educație și în viața de zi cu zi. Prin integrarea cunoștințelor din diferite domenii, elevii devin cititori critici și creativi, capabili să abordeze problemele într-un mod integrator și inovator.

Bibliografie

Cerghit, Ioan, *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, POLIROM, 2008;

Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, Editura Polirom, Iasi, 1999

Surse web

https://math.fandom.com/ro/wiki/Spiral%C4%83_logaritmic%C4%83;

<https://ctptc-airinei.ro/interdisciplinaritate.pdf>;

Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național. Document de politici educaționale (https://www.edu.ro/sites/default/files/DPC_31.10.19_consultare.pdf).

¹⁹ Ioan Cerghit, *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, POLIROM, 2008, p. 24.

ABORDĂRI INTERDISCIPLINARE ÎN PREDAREA EDUCAȚIEI MUZICALE

Prof. Comăniță Mariana Magdalena, Colegiul Național „Spiru Haret”, București
Prof. Comăniță Nicolae, Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești

CE ESTE INTERDISCIPLINARITATEA?

În termeni epistemologici, conceptul de interdisciplinaritate poate fi privit ca o formă de cooperare între diverse discipline, care contribuie la realizarea unui scop comun și care, prin asocierea lor, favorizează dezvoltarea noilor cunoștințe.

Interdisciplinaritatea poate fi provocatoare, dar oferă oportunitatea unei învățări mai relevante și mai cuprinzătoare. Acest proces implică atât creativitate, cât și planificare atentă pentru a asigura succesul lecției.

METODE DE A CREA LECȚII INTERDISCIPLINARE

Crearea lecțiilor interdisciplinare poate fi provocatoare, dar oferă oportunitatea de a oferi o învățare mai relevantă și mai cuprinzătoare elevilor. Acest proces implică atât creativitate, cât și planificare atentă pentru a asigura succesul lecției.

Crearea lecțiilor interdisciplinare implică integrarea mai multor discipline sau domenii de studiu într-un singur cadru de învățare. Iată câteva metode eficiente pentru a crea astfel de lecții:

1. **Identificarea conexiunilor relevante:**

Identificați concepte, teme sau probleme care pot fi abordate interdisciplinar.

Identificați disciplinele sau domeniile de studiu care au legătură cu subiectul ales.

2. **Colaborați cu alți profesori:**

Colaborarea cu profesori din diferite discipline este esențială. Lucrați împreună pentru a identifica conexiunile, a dezvolta planuri de lecție și a distribui sarcinile.

3. **Planificare prealabilă:**

Stabiliți obiectivele de învățare și rezultatele așteptate pentru lecție.

Identificați metodele de evaluare care vor fi utilizate pentru a evalua cunoștințele și abilitățile elevilor.

4. **Alegeți materiale și resurse relevante:**

Selectați materiale, resurse și activități care să susțină conexiunile interdisciplinare.

Folosiți exemple din viața reală și studii de caz pentru a face legătura între discipline și subiecte.

5. Promovați colaborarea între elevi:

Încurajați elevii să lucreze în echipe și să colaboreze pentru a aborda problemele sau proiectele interdisciplinare.

Dezvoltați abilități de comunicare și lucru în echipă.

6. Folosiți tehnologia și resursele digitale:

Utilizați tehnologia pentru a sprijini învățarea interdisciplinară. Aplicații, site-uri web și alte resurse digitale pot oferi acces la informații variate și pot facilita colaborarea.

7. Evaluează și ajustează:

Colectați date și feedback de la elevi pentru a evalua eficacitatea lecției.

Fiți deschiși la ajustări și îmbunătățiri pe baza feedbackului și a rezultatelor evaluării.

8. Încurajați gândirea critică și creativă:

Dezvoltați activități care să stimuleze gândirea critică și creativă, încurajând elevii să gândească neconvențional și să exploreze idei noi.

9. Legătura cu viața reală:

Arătați-le elevilor cum conținutul lecției este relevant pentru viața lor de zi cu zi și pentru problemele globale.

COMPETENȚE PENTRU PREDAREA INTERDISCIPLINARĂ

Predarea interdisciplinară este o abordare educațională complexă, care necesită o serie de competențe pentru a fi pusă în practică cu succes. Iată câteva competențe cheie pe care un profesor trebuie să le dezvolte pentru predarea interdisciplinară eficientă:

- 1. Cunoștințe solide în disciplinele implicate:** Un profesor trebuie să aibă o înțelegere solidă a disciplinelor sau domeniilor implicate în lecție, astfel încât să poată identifica conexiunile relevante și să le integreze în mod corespunzător.
- 2. Gândire critică și analitică:** Profesorii interdisciplinari trebuie să fie capabili să analizeze subiecte din mai multe perspective și să evalueze informațiile din diferite surse într-un mod critic.
- 3. Creativitate și inovație:** Abordarea interdisciplinară implică gândirea în afara cutiei și dezvoltarea de activități și resurse inovatoare care să sprijine conexiunile între discipline.
- 4. Abilități de planificare și proiectare a lecțiilor:** Profesorii trebuie să poată planifica și să dezvolte lecții interdisciplinare bine structurate și corespunzătoare nivelului de vârstă și abilităților elevilor.

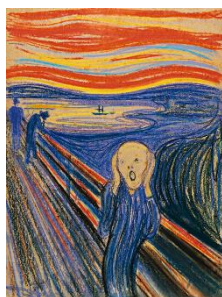
5. **Adaptabilitate:** Un mediu interdisciplinar poate fi mai fluid și mai puțin structurat decât unul tradițional, așa că profesorii trebuie să fie adaptați și să fie deschiși la schimbări și ajustări în timpul procesului de învățare.
6. **Înțelegerea diversității elevilor:** Profesorii trebuie să fie sensibili la nevoile și diferențele individuale ale elevilor și să adapteze lecțiile pentru a răspunde acestor nevoi.
7. **Rezolvare de probleme:** Predarea interdisciplinară implică frecvent abordarea problemelor complexe și globale. Profesorii trebuie să dezvolte abilități solide de rezolvare a problemelor și să încurajeze elevii să facă același lucru.
8. **Gestionarea timpului:** Integrarea mai multor discipline într-o singură lecție poate fi provocatoare din punct de vedere al gestionării timpului. Profesorii trebuie să fie buni manageri ai timpului pentru a asigura acoperirea tuturor aspectelor planificate.

Aceste competențe sunt esențiale pentru profesorii care doresc să predea interdisciplinar și să ofere elevilor o experiență de învățare mai bogată și mai relevantă.

EXEMPLU DE ACTIVITATE INTERDISCIPLINARĂ GIMNAZIU

Cromatismele în tonalitate

Ascultă următoarele audiții muzicale: „Palladio” de Karl Jenkins și „Dans macabru” de Camille Saint-Saens și asociază fiecare audiție uneia dintre următoarele picturi:

„Țipătul” Edvard Munch

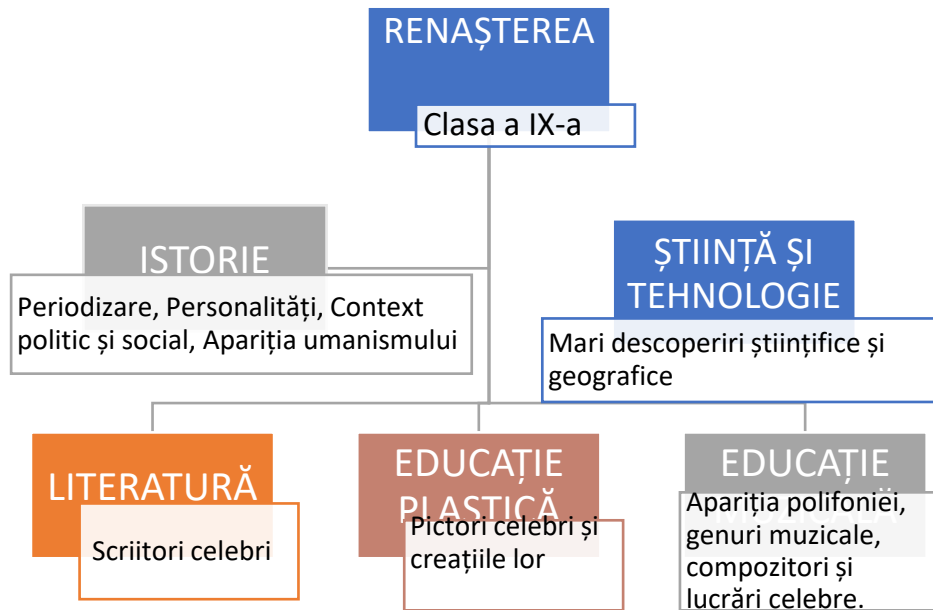

„Fata orfană la cimitir” de Eugène Delacroix

Justifică, în câteva cuvinte, alegerea făcută, ținând cont de următoarele aspecte: ce exprimă fiecare imagine, cum își exprimă sentimentele fiecare personaj, ce simbolizează sonoritatea fiecărei lucrări muzicale, care lucrare muzicală considerați că are cele mai multe cromatisme. Spune-ți opinia cu privire la cât de important este să ne exprimăm emoțiile.

EXEMPLU DE ACTIVITATE INTERDISCIPLINARĂ LICEU

Arta în Renaștere

Scrie un scurt eseu despre modul în care dezvoltarea artei în perioada Renașterii a fost influențată de contextul social și economic.

Interdisciplinaritatea – o necesitate

*Prof. dr. Dumitrescu Florica
Colegiul Național „Spiru Haret”, București*

Omul are cea mai îndelungată copilărie din nevoia de a asimila cele necesare funcționării într-un sistem complex cum este societatea umană. Aceasta este depozitarea unui tezaur cultural pe care îl transferă către fiecare nouă generație în structuri adecvate vârstei și capacității copilului de a asimila informații, deprinderi, competențe. Opera creatorilor de informații transmisibile se realizează adesea la un nivel de complexitate de la care trebuie tradusă- fără a trăda prea mult din acuratețea la care informația științifică se cristalizează- pentru a deveni inteligibilă și formatoare pentru copil. S-au căutat căi, mijloace de a face acest lucru cel mai eficient și experiența a consacrat compartimentarea pe discipline de studiu. Aceasta în condițiile în care, la nivelul genialității creative, în Antichitate de exemplu, accepția modernă de matematician, fizician, biolog, filosof, psiholog, estetician, etc. era întrunită de o singură persoană.

Nevoia de accesibilizare a impus separarea cunoștințelor oferite elevilor, evident după ce aceștia dobândeau elementele instrumentale ale cunoașterii: scrisul, cititul, socotitul. Acestor informații li se mai adaugă, mai aproape de zilele noastre, elementele de tehnologie a informației care devin, pe lângă condiția de obiect de studiu, un instrument indispensabil învățământului modern. Realitatea diverselor epoci trimite semnale de înnoire societății. Renașterea impune personalități multilaterale, depășind dominanta teologică a Evului Mediu. Universitățile, treptat, își diversifică oferta cu precădere în epoca modernă, când limba latină- limba de studiu universitar este înlocuită cu limbile naționale și se introduc obiectele de studiu științific și tehnic cerute de o societate aflată sub consecințele revoluției industriale. Motivațiile pentru separarea materiilor de studiu și predarea lor de către profesori distincți au fost multiple. Acestea includ:

Specializarea: Odată cu avansul cunoașterii umane, s-a observat că este dificil pentru un singur profesor să aibă expertiză într-o gamă largă de discipline. Astfel, specializarea profesorilor în domenii specifice a permis o predare mai eficientă și mai profundă a materiilor de studiu.

Eficiența predării: Materiile complexe necesită deseori o abordare detaliată și structurată. Predarea separată a materiilor permite profesorilor să se concentreze pe un anumit domeniu și să ofere informații mai detaliate și mai bine organizate elevilor.

Profesionalismul: Separarea materiilor și predarea lor de profesori specializați a contribuit la creșterea profesionalismului în învățământ. Profesorii au devenit experți în domeniile lor și au putut să-și dezvolte abilitățile și cunoștințele într-un mod mai aprofundat.

Adaptarea la nevoi și cerințe: Societatea și economia în schimbare au impus necesitatea pregătirii elevilor pentru diverse ocupații și profesii. Separarea materiilor a permis o pregătire mai specializată și adaptată la nevoile și cerințele societății.

Parcursul istoric în domeniul învățământului a cristalizat un tip de experiență de la care se pot face evaluări menite să ofere corecții de organizare în vederea unei eficiențe crescute. Această evaluare trebuie să plece de la parametri determinanți ai oricărei strategii educative:

1. cerința societală;
2. condiția profesorului;
3. condiția elevului.

1. Cerința societală impune gradul de utilitate și realism al oricărei strategii didactice. Societatea este un sistem de elemente intercorelate, iar școala trebuie să-și asume prin oferta ei interdisciplinaritatea menită să-i formeze pe tineri în datele acestei realități. Ne aflăm, în consecință, în posesia a două strategii de organizare: **învățarea pe obiecte de studiu** și **învățarea interdisciplinară**. Din fericire, realitatea evoluției învățământului a arătat că lucrurile nu sunt atât de ferm separate între cele două strategii, nevoia de specializare mai adâncă fiind însoțită și de o abordare multidisciplinară. Acest lucru este favorizat de conținuturile fiecărei discipline care devin inteligibile și formatoare doar în context multidisciplinar. Psihologia este prezentă în orice domeniu care include ființa umană, matematica este suportul disciplinelor științifice: fizică, chimie, informatică, și exemplele pot continua. Acesta este, cred, și cadrul în care interdisciplinaritatea își arată virtuțile, în care firescul abordării nu este afectat de intenționalitate cu orice chip, formare de legături acolo unde copilul le sesizează sau acceptă mai greu, deoarece fie nu pleacă de la el prin îndrumare didactică, fie nu le înțelege.

2. Profesorul este elementul esențial în acest demers. Un profesor cu interes pentru formarea proprie, cu o cultură generală bogată, receptiv la nou, a făcut și face interdisciplinaritate, deoarece poate și așa se simte el util elevilor. Când însă sistemul (manuale, programe, subiecte de examene) îi cer specializare, în timpul pe care îl are la dispoziție, aceasta va realiza, fără a-l bănuși de comoditate sau dezinteres pentru inovare. În mod particular,

subiectele de examene ce validează un parcurs școlar, subiecte care se fac greu, cu responsabilitate în încercarea de a evalua cât mai obiectiv, generează un feedback pentru elev, profesor și toată munca lor comună. De aici, trebuie deci trimis un semnal legat de ce vrem.

Elevul este purtătorul unei tradiții de pregătire pe obiecte, care-i creează confortul de a opera după un model cunoscut, la care se poate pregăti în completare și acasă după manual. Atragerea lui către interdisciplinaritate se realizează în principal în clasă, prin dialog condus de profesor, prin munca în echipă, lucrări de portofoliu în acest spirit etc. Odată câștigat pentru această modalitate de lucru a cărei logică o înțelege, modalitate care-i generează satisfacția identificării unor legături dintre informații aparținând unor domenii diferite, încrederea în sine îi va spori ca și dorința de a persevera.

Din rațiuni strict metodologice, încercăm să identificăm avantajele și eventualele dezavantaje ale fiecarui sistem de organizare a activității didactice.

Învățarea pe obiecte de studiu

Avantaje:

- Tradiția este sistemul în care sunt formați profesorii, cu care sunt obișnuiți elevii sau sunt realizate programele, manualele, subiectele de examen.
- Posibilitatea aprofundării unui domeniu.

Dezavantaje:

- Nu reflectă realitatea sistemică în care trăiesc și vor profesa sau relaționa ca adulți.

Învățarea interdisciplinară

Avantaje:

- Îl pregătește mai bine pentru a funcționa într-o realitate sistemică.
- Le favorizează imaginația, inițiativa, inteligența, cooperarea.

Dezavantaje:

- Modalitatea de interdisciplinaritate aleasă necesită un efort de organizare de la clase modulare, restructurarea programelor, a manualelor, a subiectelor de examen, a orarului școlar al profesorilor și claselor.
- Poate favoriza o oarecare superficialitate prin accentul pus pe corelații și neglijarea aprofundării studiului.

Nu există, deci, o strategie ideală, deoarece este o realitate dinamică, iar complementaritatea dintre ele impune coexistența lor într-o proporție impusă de nevoile societății.

Exemple de abordări mixte care încearcă să găsească un echilibru între specializare și interdisciplinaritate în educație. Iată câteva :

- **Abordarea tematică:** Această abordare implică organizarea materiilor de studiu în jurul unor teme sau probleme complexe, care necesită integrarea cunoștințelor din mai multe discipline.
- **Proiecte interdisciplinare:** Această abordare implică proiecte de învățare care au un caracter interdisciplinar. Elevii lucrează în echipe și aplică cunoștințele și abilitățile din mai multe discipline.
- **Programul de studii integrat:** Unele școli și universități au dezvoltat programe de studii integrate care combină mai multe discipline într-un curriculum comun.
- **Colaborarea între profesori:** Profesorii pot colabora între ei pentru a crea legături și conexiuni între disciplinele pe care le predau.

La nivel macro, există numeroase exemple concrete în care interdisciplinaritatea a fost aplicată cu succes în învățământul preuniversitar. Iată câteva exemple:

Proiectul GLOBE (Global Learning and Observations to Benefit the Environment): acest proiect este un program internațional de știință și educație care implică elevi din peste 100 de țări. Elevii colectează date despre mediu, cum ar fi temperatura, precipitațiile și calitatea aerului, și le împărtășesc cu alți elevi din întreaga lume. Acest proiect combină științele naturii, geografia și tehnologia, și îi ajută pe elevi să înțeleagă problemele de mediu globale și să dezvolte abilități de cercetare și de lucru în echipă.

Proiectul PBL (Project-Based Learning): acest proiect este o abordare educațională care se concentrează pe învățarea prin proiecte. Elevii lucrează în grupuri pentru a cerceta și a rezolva probleme reale, folosind cunoștințe și abilități din diferite discipline. Proiectele PBL pot fi aplicate în orice materie, de la matematică și științe până la istorie și literatură.

Proiectul STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics): acest proiect este o inițiativă educațională care se concentrează pe promovarea științelor, tehnologiei, ingineriei și matematicii în școli.

Acestea sunt doar câteva exemple de proiecte interdisciplinare care au fost aplicate cu succes în învățământul preuniversitar. Interdisciplinaritatea poate fi utilizată în orice materie și la orice nivel de învățământ, pentru a crea experiențe de învățare mai profunde, mai relevante și mai motivante pentru elevi.

Exemple din România:

Proiectul „Școala Altfel”: acest proiect este o inițiativă a Ministerului Educației Naționale care încurajează școlile să organizeze activități extracurriculare și interdisciplinare în

timpul săptămânii „Școala Altfel”. Activitățile pot fi organizate în cadrul școlii sau în afara acesteia, și pot include vizite la muzee, excursii, ateliere de lucru și proiecte de cercetare.

Proiectul „**EDUCAȚIE pentru Viitor**”: acest proiect este o inițiativă a Fundației Orange România care își propune să dezvolte competențele digitale ale elevilor și profesorilor din România. Proiectul oferă resurse educaționale gratuite, cum ar fi cursuri online, materiale didactice și aplicații mobile, care pot fi folosite pentru a predă și a învăța într-o manieră interdisciplinară.

Particularizând pe cazul psihologiei, posibilitățile de interdisciplinarizare sunt multiple, fie cu discipline din grupul științelor sociale sau cu alte discipline.

De exemplu, în timpul studierii sistemului nervos și a funcțiilor sale la obiectul biologie, elevii pot înțelege cum neurotransmițătorii influențează emoțiile și comportamentul uman. Această abordare le permite să facă legătura între procesele fiziologice și aspectele psihologice ale vieții noastre.

La Sociologie, elevii pot explora cum factorii sociali, cum ar fi normele sociale sau grupurile de apartenență, influențează dezvoltarea personalității și comportamentul uman. Această perspectivă le oferă o mai bună înțelegere a modului în care indivizii se formează sub influența mediului social.

La Filosofie, elevii pot studia printre altele elemente de etică din practica psihologică. Această abordare filosofică îi ajută să dezvolte gândirea critică și să-și formeze propriile opinii în legătură cu problemele complexe din domeniul psihologiei.

În sfârșit, etapele istorice pot fi studiate și prin prisma caracteristicilor psihologice, iar analiza personajele literare poate fi realizată în perspectivă psihologică asupra motivațiilor și trăirilor interioare.

În concluzie, reținem în esență că:

1. Interdisciplinaritatea care exprimă în plan educativ realitatea sistemică, se realizează în mod natural și în cadrul învățământului clasic, pe obiecte.
2. Folosirea sa ca proces deliberat are virtutea de a scoate procesul educativ și actorii săi, profesori și elevi dintr-o mecanică repetitivă și constrângătoare a specializării stricte.
3. Specializarea și interdisciplinaritatea trebuie să coexiste din rațiuni de complementaritate și deoarece exigența performării într-un anumit domeniu: matematică, fizică, chimie, informatică etc. nu se poate realiza decât printr-un program intensiv din domeniul vizat. Elevii excepțional dotați pentru acest studiu, trebuie să beneficieze de condiții excepționale pe care unitățile școlare astfel organizate, le oferă.

4. Interdisciplinaritatea ca proiect, presupune un efort adaptativ pe toate planurile: spații, programe de studiu adecvate cooperării între profesori de diverse specialități sau o preocupare a fiecărui profesor de a-și gândi corelativ informația etc.
5. Procesualitatea, firescul și nu demersul pompieristic trebuie să fie calea de urmat, deoarece nu sunt lucruri noi, nu sunt lucruri perfecte, ci doar interesul de a așeza pe baze mai raționale activitatea școlară.

Bibliografie

- Cucoș, Constantin – *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 1998
- Ciolan, Lucian – *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași, 2008
- Ciolan, Lucian – *Dincolo de discipline- ghid pentru învățarea integrată/ cross-curriculară*
- Nicolescu, Basarab – *Transdisciplinaritatea*. Manifest Editura Polirom, Iași, 1999
- Văideanu, George – *Educația la frontiera dintre milenii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1988.
- <https://www.unicef.org/romania/interdisciplinaritatea-în-școală-o-prioritate-pentru-educatori>
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814028495>
- https://www.researchgate.net/publication/283123121_Interdisciplinaritatea_in_educatie
- <https://edict.ro/interdisciplinaritatea-si-transdisciplinaritatea-in-practica-educationala-actuala/>

O DISCIPLINĂ SAU MAI MULTE CUNOȘTINȚE

*Enache Doina, profesor, Școala Gimnazială „Maria Rosetti”
Stoenescu Mihaela, profesor, Școala Gimnazială „Maria Rosetti”*

Lumea în care trăim este o lume complexă, plină de provocări. Școala este cea care trebuie să se adapteze cerințelor mileniului III și, în același timp, să îi pregătească pe educabili să facă față noilor contexte sociale, culturale, economice și politice.

Iar aceasta presupune o serie întreagă de cunoștințe, atitudini și aptitudini pe care elevii, tinerii trebuie să le obțină, să le aplice în viața de zi cu zi pentru a face față tuturor provocărilor. Aici intervine școla prin ceea ce transmite, învață și formează. Este foarte important nu doar volumul de cunoștințe, ci și felul în care acestea sunt transmise, realizarea a ceea ce se numește multidisciplinaritate și interdisciplinaritate. Nu este suficient ca elevii „să știe”, ei trebuie „să aplice, să facă legături”, să folosească ceea ce au învățat în mai multe împrejurări. Nu este necesar să învețe de mai multe ori același lucru la mai multe discipline, ci să folosească în contexte diferite cunoștințele, adaptând.

În acest sens, Legea învățământului preuniversitar adoptată în 2023 stabilește clar principiile care se aplică în procesul de învățământ, printre care principiul calității, al relevanței, al eficienței, principiul garantării identității culturale a tuturor cetățenilor români și a dialogului intercultural, principiul asigurării echității și egalității de șanse, principiul transparenței, al accesibilității și disponibilității, al flexibilității și adaptabilității traiectoriei educaționale. Toate aceste principii aplicate trebuie să ducă la creșterea calitativă, nu doar cantitativă a actului educațional, să permită absolvenților să aibă acele cunoștințe și competențe necesare pentru a se adapta și descurca în contexte diferite pe piața muncii.

Tot legea este cea care stabilește finalitatea principală care pune într-un tot unitar tot ceea ce este necesar, printre care participarea la funcționarea și dezvoltarea unei economii durabile, respectarea demnității, toleranței și a drepturilor și libertăților fundamentale ale oamenilor, promovarea sustenabilității, asigurarea capacității de adaptare și participare activă la viața socială, economică, politică și culturală în contextul transformării digitale.

Existența disciplinelor/domeniilor de trunchi comun oferă acel fundament pentru instruirea tuturor elevilor, astfel încât să nu existe diferențe între cunoștințele de bază.

Societatea în care trăim vine cu provocările noului. Mereu apare ceva care este necesar, important pentru a pregăti un om „al momentului”. Și astfel apare întrebarea legitimă legată de ceea ce trebuie studiat obligatoriu la școală. Numărul de ore pe care un elev le petrece în instituția de învățământ este deja stabilit. Cu greu poate fi mărit pentru că mai este nevoie de timp și pentru altele. Și atunci ce facem? Transmitem foarte multă teorie, introducem mereu discipline noi? Sau trebuie să încercăm ca să adaptăm ceea ce predăm în funcție de nevoile momentului? Să încercăm să nu suprapunem cunoștințe și să le corelăm? Aici intervine elementul uman, cadrul didactic care trebuie să se adapteze noilor provocări având în vedere profilul de formare al absolventului, dar și competențele cheie europene.

Profilul de formare al absolventului de învățământ gimnazial descrie așteptările față de absolvenții învățământului gimnazial, se fundamentează pe trăsăturile psiho-pedagogice ale elevilor și pe cerințele sociale și este o componentă reglatoare a Curriculumului Național. La construirea profilului absolventului de gimnaziu trebuie să contribuie atât cadrele didactice, cât părinții care, împreună, trebuie să asigure atingerea finalităților educaționale și să ofere elevilor șanse egale la educație pentru dezvoltarea personală și profesională și pentru inserția socială. Finalitatea procesului instructiv-educativ este de a crea un profil de formare al absolventului, din perspectiva a ceea ce trebuie **să știe** (cunoștințe), a ceea ce trebuie **să facă** (abilități, aptitudini) și a modului cum trebuie să se manifeste **atitudinal** (atitudini) la finalul unui nivel de studiu.

În mod ideal, profilul absolventului de gimnaziu ar trebui să fie realizat interdisciplinar, pornind de la competențele-cheie recomandate de Comisia Europeană. Spre exemplu, chiar dacă discutăm despre disciplina matematică, competențele cheie vizate nu țin numai de competențele în domeniul matematicii și al științei și tehnologiei, ci și competențe de literație (trebuie să înțelegi formularea exercițiului sau a problemei), competențe digitale (folosești calculatorul ca să cauți în internet date despre noțiunea pe care o ai de rezolvat în problemă/exercițiu), competențe de socializare (te consulți cu colegii să vezi dacă ai rezolvat corect). Prin urmare, nicio competență nu se dezvoltă singură, izolat, ci în relaționare cu celelalte.

Școala trebuie să ofere fiecărui elev șanse egale de dezvoltare personală, pentru a putea realiza o comunicare eficientă în situațiile reale folosind limba română/ limba maternă/ limbile moderne/ limbaje de specialitate, pentru a se adapta și integra în comunitate, pentru a avea atitudini pozitive în relaționarea cu mediul social (respect, responsabilitate, solidaritate, toleranță, motivația pentru a învăța continuu în condițiile unei societăți în permanentă

schimbare), pentru o orientare școlară și profesională corectă în raport cu aspirațiile și aptitudinile elevului.

În formarea sa, elevul nu trebuie să fie doar un simplu beneficiar al informației transmise ci și un „constructor” al propriei sale personalități.

Fiecare disciplină în parte trebuie să contribuie la formarea absolventului de gimnaziu și la dezvoltarea celor 8 competențe cheie.

1.Competențele de alfabetizare se referă la scrierea unor cuvinte/structuri ilustrative pentru tema textului oral, scris, literar, nonliterar; recunoașterea emițătorului textului, al receptorului, formularea ideilor principale sau secundare; exerciții de citire, de dictare, de transcriere, de asociere, de utilizare corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale, de exprimare a opiniei, căutarea/colectarea de informații etc.

2.Competențele multilingvistice vizează aceeași capacitate a elevului de a-și dezvolta abilitățile de comunicare într-o limbă străină ca în limba maternă, dar implică și abilități de înțelegere interculturală. Legătura dintre limba maternă și limba străină se poate identifica la nivel de vocabular, atunci când sunt, de exemplu, exerciții de precizare a neologismelor dintr-un text oral sau scris; li se oferă posibilitatea de a cunoaște cultura unui popor, obiceiurile, istoria lui, personalități de seamă din țara respectivă care au contribuții însemnate în domenii precum: matematica, fizica, chimia, literatura, arta, tehnică, civism. În cadrul proiectelor europene de tip Erasmus+ pe care școala le derulează, elevii au avut posibilitatea de a conversa în limbi străine cu elevii implicați și să discute pe diferite teme de interes.

3.Competențe în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii înseamnă identificarea unor situații și relații matematice întâlnite atât în mediul școlar, cât și în cel social. Elevul va trebui să rezolve probleme în situații concrete, să reprezinte grafic informațiile acumulate, să rezolve exerciții de tip tabel corelat cu conținutul problemei, să aplice metoda ciorchinelui, să întocmească liste cu greșelile cele mai frecvente, asociate cu enumerarea regulilor ce ar trebui aplicate în exprimarea orală/ scrierea corectă, să identifice relații matematice asociate cunoștințelor predate la alte materii (fizică, chimie).

4.Competențele digitale sunt absolut necesare în școala mileniului III, elevii folosesc în timpul orelor de curs dispozitive (tabla smart din sala de clasă, calculatorul, telefonul personal, tableta) pentru a accesa diferite informații, manuale digitale pentru a căuta și găsi informații necesare sau pentru a realiza prezentări PPT, filme, afișe, postere necesare la diferite materii. Sunt accesate diverse platforme educaționale, sunt aplicate teste în aceste platforme, sunt postate teme pe classroom.

5.Competențele personale, sociale și de a învăța să înveți sunt promovate prin dezbaterile, discuțiile pe diverse teme, la toate disciplinele din planul cadru, iar la orele de dirigiență în colaborare cu consilierul școlii, sunt programate activități pentru orientarea școlară și profesională. Se încurajează lucrul pe echipe, schimbul de opinii, cooperarea, competitivitatea.

6.Competențele cetățenești se formează prin activități de exprimare a punctului de vedere constând în interesul pentru o viață sănătoasă, organizarea de mese rotunde pentru dezbateri în scopul exprimării unor opinii argumentate cu privire la păstrarea unui mediu curat, participarea la viața școlii, participarea la diverse proiecte și programe interne și internaționale care dezvoltă atitudini civice.

7.Competențele antreprenoriale sunt o prezență constantă în procesul instructiv-educativ, la toate orele elevul își asumă sarcini simple de lucru, care implică inițiativă, cooperare, hotărâre, angajament în realizarea unor obiective, creativitate și găsește soluții pe termen scurt și mediu, prin propria sa gândire, la situațiile-problemă care se ivesc; astfel învață să manifeste inițiativă în grup/ comunitate/ mediul de lucru, atunci când are în față diverse probleme/obstacole, să fie autocritic, să se poată autoevalua.

8.Competențele de sensibilizare și expresie culturală sunt o constantă a anilor de școală, de exemplu, la orele de educație tehnologică, învață să identifice utilitatea unor meserii/ profesii pentru sine și pentru membrii comunității; la orele de muzică și desen, să își exprime bucuria de a crea prin realizarea de lucrări simple și prin explorarea mai multor medii și forme de expresivitate; să participe la proiecte cultural-artistice și sportive, de popularizare, organizate de școală (inclusiv proiecte internaționale Erasmus+) și de comunitatea locală; să participe la celebrarea unor evenimente culturale naționale; participarea la activități din cadrul *Săptămânii Altfel* și *Săptămânii Verzi* prin realizarea de prezentări Power Point despre contextul cultural local și potențialul turistic al unei zone repartizată prin tragere la sorți.

Școala este locul de formare pentru toți, indiferent de meseria pe care o vor alege și de ce loc vor ocupa pe piața muncii. Și cea care trebuie să le asigure tot ceea ce este necesar pentru a se integra în complexa societate în care trăim.

Bibliografie

Legea învățământului preuniversitar

Recomandarea 206/962/CE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții

METODE SOFT SKILLS UTILIZATE LA DISCIPLINELE SOCIO-UMANE ÎN GIMNAZIU ȘI LICEU

Prof. dr. Fluțăr Monica

Prof. dr. Panainte Isabela-Alina

Colegiul Național „Spiru Haret”, București

INTRODUCERE

Un curs de formare nu este o simplă informare, o împărtășire a informațiilor pe care să le transmiți mai departe, ci o călătorie spre sine și începe mereu cu o oglindire.

Iată cum a început călătoria noastră cu două oglinzi paralele, problema și soluția ideală, în cadrul cursului SOFT SKILLS FOR STRONG TEACHERS, desfășurat în perioada 10-14 iulie 2023 la Malaga, Spania.

În cadrul lucrării de față, vom prezenta câteva dintre metodele Soft Skills aplicate la curs și la orele noastre de clasă cu exemple și feedback din partea elevilor.

Suportul unei comunicări eficiente este comunicarea non-violentă. Cercetările arată că oamenii dezvoltă distorsiuni cognitive ca o modalitate de a face față evenimentelor stresante. Aceasta devine chiar o metodă evolutivă de supraviețuire. Cum procedăm? Pentru diminuarea efectelor distorsiunii cognitive, comunicarea non-violentă, cu tine și cu ceilalți, este o soluție care să contribuie la o comunicare eficientă și dezvoltare personală.

Ce este distorsiunea cognitivă, de ce și când apare ea? Distorsiunea cognitivă este o deformare a realității, dat fiind că percepția se realizează prin aplicarea filtrelor proprii, în funcție de tipul de personalitate și de experiența anterioară de viață.

La cursul de formare Erasmus am aflat despre cele nouă tipuri de personalitate îmbinate într-o diagramă structurală, numită eneagramă (Fig. 1).

Fig. 1. Eneagrama și tipurile de personalitate

CUVINTE-CHEIE

soft skills, comunicare non-violentă, eneagrama, distorsiune cognitivă

IPOTEZE/PREMISE/IDEI PRINCIPALE

Identificarea nevoilor elevilor: atenție, concentrare, motivare, ascultare eficientă, afecțiune, comunicare deficitară, alternative de petrecere a timpului liber.

Ce rezultate vreau să obțin în relația cu elevii mei?

- predarea - învățarea - evaluarea să fie centrată pe nevoile elevilor, în mod real, aplicat
- feedbackul oferit elevilor să fie motivant, concret, obiectiv
- grupul clasei să devină un mediu prietenos, deschis, comunicarea să fie eficientă.

REZULTATE – NOUTĂȚI ADUSE DE LUCRARE

Metodele Soft Skills pot fi aplicate atât la gimnaziu cât și la liceu, în orele de geografie/socio-umane sau în ore de consiliere și dezvoltare personală.

Exemplu de activitate. Clasa a VI-a, Consiliere și dezvoltare personală, prof. Fluțar Monica.
Titlul lecției: **EU ȘI STAREA MEA DE BINE.**

Scopul activității: formarea unor abilități de comunicare asertivă la elevi în scopul îmbunătățirii stării de bine prin utilizarea unor metode și tehnici Soft Skills.

Obiective: La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili:

1. să aplice metode de comunicare non-violentă în relațiile intra-colegiale.

2. să identifice alternative de soluționare a unor situații de stress pentru asigurarea stării de bine;

3. să adopte o atitudine pozitivă față de propria persoană.

Descrierea activității:

Lecția începe cu un **exercițiu de reflecție**: timp de 5 minute, elevii scriu, pe o foaie albă, toate gândurile, fără să ridice pixul de pe foaie. Pe un fond muzical meditativ, se ascultă vocea interioară.

Proiectarea unei imagini și analiza ei prin cele 3 percepții – 15 minute

- ❖ realitatea absolută – I SEE/EU VĂD
- ❖ interpretarea (ce îmi imaginez despre...) – I IMAGINE/ÎMI IMAGINEZ
- ❖ emoțiile – I FEEL/EU SIMT

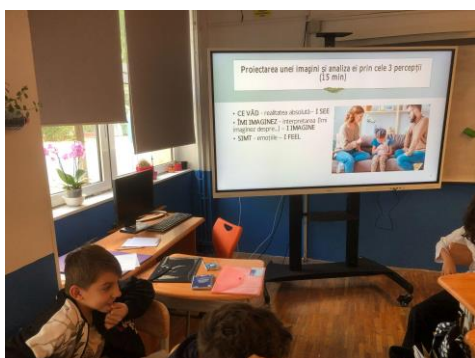

Foto. Imagini din timpul lecției la clasa a VI-a

În prima etapă, analiza imaginii are loc frontal, ca model de exercițiu. Profesorul explică diferențele percepțiilor asupra unei situații: a vedea lucrurile ca alb sau negru, corect sau greșit/îmi imaginez lucruri mai mult sau mai puțin importante decât sunt de fapt sau fac presupuneri negative despre situații sau oameni fără dovezi sau fapte/emoțiile dețin controlul și simt fără a gândi rațional sau fără să știu dacă este exact sau nu sentimentul.

În a doua etapă, elevii grupați în echipe de 3 analizează alte imagini, apoi își prezintă observațiile. Timp de lucru: 20 minute.

Fixarea lecției: 1. COMUNICARE NON-VIOLENTĂ. Timp de lucru: 15 minute
Afirmatie: „Când __[observ], simt __[emoție] pentru că am nevoie de __[nevoi universale].
Ați putea să __[solicita]?”

Exemple: Când ții la mine, simt că nu sunt iubit, pentru că am nevoie de liniște și echilibru, ai putea să te exprimi cu calm? Când întârzi, simt că nu sunt respectat, pentru că am nevoie de apreciere și respect, ai putea să fii punctual?

CONCLUZII

Pentru a ne asigura că scopul lecției va fi atins, iar obiectivele propuse vor fi realizabile, sunt necesare o serie de acțiuni: planificare pe termen scurt, mediu și lung, selectarea resurselor cele mai potrivite pentru problemele identificate, organizarea activităților la clasă, implicarea părinților în găsirea unor soluții.

Prin aplicarea cunoștințelor și instrumentelor învățate privind regulile comunicării (ascultare activă, comunicare asertivă și toxică), leadership eficient, managementul stresului, se pot îmbunătăți abilitățile de organizare, management și leadership al grupului clasei, indiferent de specializarea cadrului didactic.

Exemplu de activitate: Clasa a X-a B, Consiliere și dezvoltare personală, prof. Panainte Isabela. Titlul lecției: **Eu și ceilalți. Tipul de personalitate. Eneagrama**

Scopul activității: percepția realității prin utilizarea metodelor Soft Skills.

Obiective:

1. să recunoască tipurile de personalitate din eneagramă
2. să aplice metode de comunicare eficientă raportate la tipul de personalitate identificat

Descrierea activității: am aplicat testul furnizat de cursul Erasmus referitor la tipul de personalitate fiecărui elev în parte. Ei s-au identificat cu unul dintre cele nouă tipuri:

Tipul 1: **Perfecționistul** - este disciplinat și ordonat, rezistent, răbdător, calm. Uneori, dorința lui de perfecțiune îl poate face strict și intolerant. Scopul vieții lui este să introducă o inovație. Țara simbol: Elveția. Punct slab: mânia.

Tipul 2: **Cel care este gata să sară în ajutor** - este solidar și generos. Scopul vieții lui este să fie iubiți, doriți și apreciați și să dăruiască iubire. Țara simbol: Italia. Punct slab: mândria.

Tipul 3: **Omul de succes** - este competitiv și orientat spre succes, energic, optimist, transformă viziunile în realitate. Țara simbol: America. Punct slab: ipocrizia.

Tipul 4: **Artistul** - este individualist, sensibil, creativ și melancolic, are fler pentru tot ceea ce este frumos, vrea să introducă o inovație. Țara simbol: Franța. Punct slab: invidia.

Tipul 5: **Investigatorul** - introvert și mizantrop, rațional și orientat spre cunoaștere, înțelept, obiectiv, urmărește esența lucrurilor. Țara simbol: Anglia. Punct slab: zgârcenia.

Tipul 6: **Omul de încredere** - prieten loial, serios, și foarte vigilent și prevăzător. Țara simbol: Germania. Punct slab: teama

Tipul 7: **Entuziastul** - hedonist prin natură, el are drept scop fericirea, veselia, să se bucure de viață. Țara simbol: Irlanda. Punct slab: excesele

Tipul 8: **Cel care acceptă provocările** - rebel și autoritar, rezistent la efort, luptă în numele Binelui, ei nu urmează regulile celorlalți, ci doar propriile reguli. Țara simbol: Spania. Punct slab: nerușinarea

Tipul 9: **Făcătorul de pace** - este calm și bun mediator, iubește pacea și mulțumirea, armonia și împăcarea oamenilor. Țara simbol: Austria. Punct slab: lenea.

Concluzii: Eneagrama ne ajută să ne înțelegem pe noi înșine și pe ceilalți. Aceasta ne ajută să comunicăm mai bine pentru a avea în vedere și scopul și temerile fiecăruia. Unii elevi s-au regăsit în mai multe tipuri de personalitate, ceea ce este perfect normal, pentru că eneagrama presupune și corelații între tipuri și, astfel, apar tipuri mixte. Totuși, unul dintre ele este cel dominant.

Exemplu de activitate: Clasa a X-a B, Consiliere și dezvoltare personală, prof. Panainte Isabela. Titlul lecției: **Unitate în diversitate. Ceilalți îmi colorează viața.**

Scopul activității: valorizarea punctelor tari ale elevilor în funcție de tipurile de personalitate prin crearea unui produs colectiv.

Obiective:

1. să colaboreze în echipă utilizând punctele forte ale tipului de personalitate
2. să realizeze un desen colectiv cu puncte fundamentale de reper.

Descrierea activității: Elevii au primit ca sarcină de lucru să deseneze câteva elemente interpretabile din punct de vedere psihologic și sociologic și anume: o casă, copaci, pod, pădure

și potecă. S-a lucrat pe un fond muzical meditativ, într-un timp dat pe un element, după care s-a făcut rotația, astfel încât au trecut prin toate elementele, completând ce a lucrat celălalt. Au dat astfel șansa tuturor să intervină, să coloreze viața celorlalți.

Concluzii: Elevii au experimentat intervenția colegilor în propriul desen, ceea ce a dus și la entuziasm, dar și la dezamăgire. Ei au învățat că, atunci când lucrezi în echipă trebuie să colaborezi. Fiecare tip de personalitate și-a manifestat punctele tari și cele slabe în comunicarea cu ceilalți, învățând în cele din urmă să fie toleranți pentru a finaliza produsul colectiv.

Am invitat și elevii să facă această călătorie împreună cu noi și au fost foarte încântați *clasa a Xa B*

Concluzii: prin comunicare non-violentă, se pot înlătura acele tendințe de dramatizare accentuată a unor situații de viață. Se poate antrena o atitudine pozitivă prin modul în care gândești, evitând să îți spui lucruri negative despre tine și concentrându-te pe schimbările în bine pe care le poți aduce în activitățile tale.

Metodele SOFT SKILLS propun soluții la problemele identificate la elevi, cu rezultate excelente atât la nivel individual (starea de bine), cât și la nivelul clasei/grupului (relaționare îmbunătățită) sau în relaționarea mai eficientă elev - profesor.

Beneficiile cursului sunt multiple: ne-am îmbunătățit abilitățile de organizare, management și leadership, am aplicat cunoștințe și instrumente învățate la curs despre teoriile moderne privind regulile comunicării: ascultare activă, comunicare asertivă și toxică,

leadership eficient, lucru în echipă, calități și stiluri, managementul stresului – tehnici și strategii.

Diseminare în cadrul Proiectului KA121-SCH-000052651

SOFT SKILLS FOR STRONG TEACHERS COURSE (iulie 2023)

Bibliografie

Gabriela Bărbulescu et al., 2023, *Consiliere și dezvoltare personală*, clasa a VI-a, Editura Litera.

Werner Tiki Kustenmacher și Lothar J. Seiwert, 2012, *Simplifică-ți viața: pentru un trai mai simplu și mai fericit*, Editura Rentrop&Straton, București.

Julia Cameron, 2020, *The Artist's way*, Editura Profile Books.

Don Richard Riso și Russ Hudson, 1999, *The Wisdom of the Enneagram*.

Interdisciplinaritatea noastră cea de toate zilele sau măștile și neliniștea unei alte lumi

*Prof. dr. Georgescu Delia-Monica
Colegiul Național „Cantemir-Vodă”, București*

Întrebări (destul de) retorice

Întrebările de la care pornesc lucrările prezentului simpozion sunt cele care neliniștesc și provoacă societatea actuală în care învățământul este permanent pus sub lupă, judecat aspru, interogată, asaltat, forțat în paturi procustiene de actori ce afirmă mereu a avea competență în domeniu. Așadar, „poate sistemul actual să ofere ceea ce își doresc cu adevărat elevii, părinții acestora, și până la urmă, societatea? Care sunt obstacolele cu care ne confruntăm? Cum pot fi aceste greutăți depășite astfel încât beneficiarilor să le fie utilă școala, învățătura?”

Am reflectat îndelung asupra acestor întrebări și am ales să abordez doar direcțiile în care pot avea un cuvânt de spus. Dar un cuvânt nu înseamnă o certitudine, ci mai degrabă prelungirea unei întrebări în alte întrebări, reflecții, propuneri și foarte multe ezitări. Nu pot vorbi în numele sistemului, nu știu dacă „poate sistemul actual să ofere ceea ce își doresc cu adevărat elevii, părinții acestora, și până la urmă, societatea”. Politica educațională este asumată la nivel instituțional, există grupuri de lucru și structuri de decizie în măsură să cumpănească și să dea direcții.

Dar nu este un moment simplu, iar viitorul nu este previzibil decât în mică măsură. Există tot mai multe voci care spun că meseriile viitorului, nu atât de îndepărtat, nu se regăsesc între cele pe care știm să le facem, iar aceasta creează mai curând anxietate. Ascultând-o pe Mirela Tanc, în luna decembrie, în cadrul cursului „Noul Normal” organizat de CCD Bihor, pare că, printre aceste ocupații, se vor regăsi unele total necunoscute, precum „chirurg de memorie, dezvoltator de energie alternativă, clinician spațial, jurist în dreptul roboților sau în etica geneticii, remodelator organizațional sau profesor virtual.” (<https://www.agerpres.ro/educatie-stiinta/2022/11/30/romani-cu-povesti-oradeanca-mirela-tanc-in-elita-mondiala-a-profesorilor-imi-reprezinta-tara-cu-mandrie-in-lume-1022608>). Vestea ceva mai bună este că, în conformitate cu „Ghidul meseriilor viitorului 6” (coord. prof. dr. Andreea Paul), locurile de muncă din învățământ urmează să crească cu 10%, agricultura cu 30%, cea mai mare dezvoltare fiind rezervată comerțului digital. Ghidul se încheie cu următoarele concluzii:

„Viitorul este singurul care ne poate da dreptate sau nu. Important este să nu fim surprinși de viitor și nici să nu ne prindă cu ochii închiși.”. Sfaturile pentru tineri adresate de echipa care a realizat ghidul sunt următoarele: 1. Înțelege perspectiva lumii de mâine!; 2. Cunoaște-te pe tine însuși și pe cei din generația ta!; 3. Adu un plus de creativitate față de ceilalți! (sursă:

<https://drive.google.com/file/d/1zuKN95HHkDfy3cKMTkFFunus69oeZWd/view>).

Oricât am fi de entuziaști, nu putem să nu ne punem întrebări și să nu simțim anxietatea. Trăim acut acest clivaj între ce credem, ce cunoaștem, ce trăim și ce urmează a fi lumea noastră. Ne confruntăm cu provocări pentru toate aceste termene – scurt, mediu și lung. Așadar, ce soluții putem oferi?

Să rămânem în prezent: comunitatea școlară și vocile străzii

Dacă rămânem în **paradigma prezentului, pe termen scurt și mediu**, una dintre probleme este aceea că, în multe privințe, actorii implicați în actul educațional își doresc lucruri diferite, fără a fi în stare adesea a defini acest altceva. Oficialități, profesori, părinți și elevi, toți au opinii, dar ele nu se regăsesc, în majoritatea cazurilor, într-o coerență, într-o viziune, transformându-se într-un cor neobosit de voci, păreri, doleanțe disparate, un fel de voce pe multiple tonalități, revoltată, dar fără obiect concret. Trăim sub asediul vocii străzii, al drepturilor cerute nediferențiat și fără bază științifică, pulverizând adesea actul educațional în numele unei libertăți care este, în mare parte, prost înțeleasă. Avem nevoie de coerență și de viziune, iar ele trebuie fundamentate pe valori.

O eternă soluție în țara Meșterului Manole: inter și transdisciplinaritatea

În lucrarea „Excepționalii”, Malcolm Gladwell prezintă cazul liniilor aeriene coreene care înregistrau o rată de 17 ori mai mare de prăbușiri decât United Airlines, iar concluzia anchetei ample a fost că nu competența piloților a fost problema, cât fondul comun de credințe al poporului coreean, tipul de societate și de civilizație sau, în cuvintele lui Gladwell „cum reușesc diverși angajați să-și rezolve problemele, să lucreze în echipă, ce atitudine adoptă față de autoritate.” Gladwell îl citează pe psihologul danez Geert Hofstede, creatorul „dimensiunilor Hofstede, care spune că „majoritatea culturilor pot fi diferențiate eficient în funcție de gradul lor de așteptare ca indivizii să-și poarte singuri de grijă. El numește aceasta *raport individualism-colectivism*.” O altă dimensiune este „*evitarea incertitudinii*. Cât de bine se descurcă o cultură cu tolerarea ambiguității?” (Gladwell, p. 188).

În sensul aceluiași reflecții, într-un interviu televizat de acum câțiva ani cu ambasadorul Israelului la București, mi-a atras atenția o idee. În cultura acestui popor, a greși nu înseamnă a

te umple de rușine și a rata, ci a învăța. Din nou o trăsătură colectivă morală care poate genera construcții la nivel de sistem.

Pornind de la cele două exemple, s-a născut întrebarea dacă nu cumva, din punct de vedere cultural, suntem amprentați de mitul Meșterului Manole. Reușim noi oare să găsim în noi resorturile pentru a construi unii în continuarea altora sau mai degrabă năruim? Pe ce construim?

În loc de exemplu, o vizitare a anilor 2000

Una dintre căile prin care prezentul se poate deschide spre viitor pare a fi abordarea transdisciplinară. Oricât ar părea de ciudat, abordarea interdisciplinară, transdisciplinară ori pornirea demersului didactic de la competențe, nu au ca punct de plecare deceniul acesta. Dimpotrivă, ele erau repere în anii 2000, atunci când la Educația 2000+ un grup de profesori entuziaști se întâlneau la școli de iarnă și de vară și ulterior puneau bazele Asociației Naționale a Profesorilor de Română, „Ioana Em. Petrescu”, asociație cunoscută ca ANPRO. Multe dintre ideile prezentate astăzi ca noi existau la Educația 2000+ și stârneau entuziasmul. Proiectarea demersului didactic pe baza competențelor sau abordarea interdisciplinară și transdisciplinară făceau parte dintre aceste idei valoroase, abandonate rând pe rând pe drum sau transformate în demersuri personale ale unor profesori pasionați.

Citez dintr-un material pe care l-am prezentat în cadrul unei sesiuni de formare privind proiectarea didactică, desfășurate la Cluj, în cadrul ANPRO, **în 2001**, deci în urmă cu 23 de ani.

„După realizarea planificării, următorul pas este proiectarea fiecărei noi unități de învățare, înaintea fiecărui modul. Modelul propus de CNC pentru o unitate are următorul cap de tabel:

Unitatea de învățare

Conținuturi	O.R./C.S.	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
-------------	-----------	------------------------	---------	----------

Demersul începe cu **alegerea din programă a obiectivelor/competențelor vizate**, care sunt corelate apoi cu niște **conținuturi**. Alegerea obiectivelor și a competențelor din programă nu trebuie făcută la voia întâmplării, ci trebuie urmărită o coerență a parcursului de-a lungul unui an de învățământ, de-a lungul ciclului parcurs, dar și **corelarea prezentă în programele școlare între învățământul primar, gimnazial și liceal.**”

Desigur, se poate remarca faptul că, în acest model de proiectare pentru unitatea de învățare propus de CNC, prima rubrică este reprezentată de conținuturi. Cu toate acestea, explicația care însoțește capul de tabel indică drept prim demers alegerea competențelor care vor fi ulterior corelate cu niște conținuturi. O altă idee interesantă este corelarea între

programele diferitelor cicluri de învățământ, idee care se regăsește în modelul actual de proiectare în raportarea la profilul absolventului.

Iar lucrurile nu s-au oprit aici.

În anul 2008, eram formator pentru didactici transdisciplinare în proiectul PHARE *Profesorul 2000+*. *Un profesionist al școlii moderne*, iar în suportul de curs, numit „NOI DIDACTICI ÎN VIZIUNE TRANSDISCIPLINARĂ”, putem citi următoarele: „**Disciplinaritatea, pluridisciplinaritatea, interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea** sunt cele patru săgeți ale unui și aceluiași arc: cel al cunoașterii.” Reproduc un slide din cursul acelor ani pentru a se vedea revigorarea unei lumi pe atunci revoluționare. Așadar, discuțiile nu sunt noi, ci aceleași interogări de factură identitară.

PERSPECTIVA TRANSDISCIPLINARĂ

- o abordare „după care punctul de intrare să nu mai fie materia, ci demersurile elevului”. Nu se mai centrează pe discipline, ci le transcende, subordonându-le omului pe care vrem să-l formăm. A numit-o transdisciplinară, după semnificațiile prefixului trans „dincolo” și nu „prin”, cum se înțelegea când era vorba de perspectiva pluridisciplinară sau interdisciplinară.
- D'Hainaut identifica 3 tipuri de transdisciplinaritate, în funcție de parcursul orizontal, vertical sau transversal, înlocuind de această dată conceptele și principiile din tabelul inițial, suport al demonstrației teoriilor sale (Fig. 5), cu demersuri exprimate prin următoarele verbe și expresii: **a comunica (recepție), a comunica (emisie), a reacționa la mediul înconjurător, a traduce, a se adapta, a prevedea, a învăța, a decide, a alege, a aprecia, a examina acțiunea, a acționa, a aplica, a rezolva probleme, a crea, a transforma, a organiza, a conduce, a explica, a abstrage, a dovedi și apropiindu-se prin aceasta de ceea ce noi numim astăzi **competențe transdisciplinare** și intuind totodată că intra/inter și pluridisciplinaritatea sunt grade diferite ale aceluiași fenomen transdisciplinaritatea, teză fundamentală a concepției Grupului Transdisciplinar de la CIRET, Paris.**

Bazele viitorului

După ani de ezitări și amânări, instituțional, ne asumăm profilul absolventului, așa cum apare el definit în „Monitorul Oficial” publicat în decembrie anul trecut. Pentru 2025, acesta definește, pentru învățământul preuniversitar, exceptând învățământul preșcolar, competențele-cheie cu descriptorii de nivel și atributele prioritare, având, la rândul lor asociați descriptorii.

La baza profilului de absolvent de liceu stau 8 competențe, iar acesta este punctul în care cu adevărat poate conta fiecare profesor, poate adera fiecare elev, poate înțelege și sprijini fiecare părinte. În plus, aceste competențe ar trebui să asigure și trecerea către această lume a

viitorului, accelerată mult de utilizarea inteligenței artificiale și de amenințările și beneficiile ei. Competențele-cheie sunt următoarele:

- Competența de citire, scriere și înțelegere a mesajului
- Competența în multilingvism
- Competența matematică și competența în științe, tehnologie și inginerie
- Competența digitală, inclusiv de siguranță pe internet și securitate cibernetică
- Competența personală, socială și de a învăța să înveți
- Competența civică, juridică și de protejare a mediului
- Competența antreprenorială
- Competența de sensibilizare și exprimare culturală

În profilul de formare al absolventului se regăsesc următoarele atribute prioritare:

- comunicativ
- colaborativ
- rezilient
- creativ
- prospectiv
- responsabil
- reflexiv autonom
- etic

Întrebarea nu este **dacă putem, ci dacă știm cum să o facem**, dacă avem acel factor de coagulare, acea dorință de a fi împreună și de a genera strategii, nu focuri de artificii. Avem mulți profesori entuziaști, talentați, cu știință de carte, cu intuiție, cu forță intelectuală și morală. Iar eu îi urmăresc cu prețuire și prietenie acolo unde îi întâlnesc, pe Facebook, la Aspire Teachers, în proiectul Merito etc. Dar ei nu trebuie să rămână voci, ei trebuie să se întâlnească într-un proiect coerent, nu în ateliere și proiecte personale. Trebuie să avem încredere unul în altul și să generăm încredere. Până una-alta, ne zbatem între entuziasm și plictis.

În loc de final sau întrebări deschise. Spectacolul măștilor

În ziua premergătoare prezentului colocviu, colegiul nostru s-a aflat în Săptămâna Altfel, așadar mi-am condus elevii liceeni la Muzeul Literaturii la un eveniment cultural și anume „Atelier commedia dell’arte” cu Mihai Mălaimare, profesorul care își căuta discipolul strigând în pustie, un om care renunțase la profesorat și a demarat un proiect numit **Moștenirea**.

L-am ascultat cu atenție făcând referire la Borges și la relația dintre profesor și discipol și m-am gândit că întrebările colocviului de față pot fi înțelese și altfel.

„Ești foarte credul, spuse magistrul. Și n-am ce face cu credulitatea; eu am nevoie de credință. [...]”

Magistrul ridica vocea și-i spuse:

- La urma urmelor, cine ești tu, pentru a năvăli astfel în casa unui magistru și a cere de la el un miracol? Ce-ai făcut tu pentru a merita un asemenea dar?” (Borges, 1983)

În vederea organizării micii mele prezentări, am abandonat direcția de explorare a profilului absolventului și documentele ministerului, gândindu-mă care este totuși zona în care pot face diferența și sper să o fac. Sunt eu oare profesorul acela căutat de discipol? Dacă nu sunt, oare pot ajunge? Oare vreau să ajung?

Și răspunsurile/întrebările mi-au venit tot din prezentarea maestrului, care m-a fascinat, deschizându-mi totodată gândurile către analogii neintenționate. Așadar m-am gândit mult la măștile teatrului despre care a povestit Mihai Mălaimare și le-am căutat, considerând că pot fi înțelese ca fețe ale sistemului/profesorului/elevului și continuați dvs.

Am ales acest simbol pentru că „masca presupune o renunțare la predominanța eului artistic, a narcisismului de a fi oglindit de către o mulțime de spectatori care te recunosc și te aplaudă. O mască denotă. Nu ascunde, ci descoperă. Ea demască, nu maschează. A purta o mască presupune a înlocui corpul și fața. Implică intrarea într-un joc din afara vieții cotidiene. Masca presupune purificarea expresiei și înlăturarea surplusului anecdotic.” (Izac Brojboiu, 2012)

În teatru și în lume, există măști de toate felurile: neutre, larvare (un început de persona), măști expresive (commedia dell’arte și nasul de clown), măști de tip venețian, folosite în Veneția pentru a ascunde identitatea, a nu fi descoperit pe stradă. În cultura noastră populară, masca însoțește momentele ritualice/speciale, peste tot în lume având rol special în diverse momente ale istoriei.

După cum afirmă Mihai Mălaimare, „a intra într-o mască înseamnă a simți ceea ce a făcut-o să se nască, a regăsi fondul măștii, a căuta să vezi ce anume din ea rezonază în tine.” (<https://fotojurnalmasca.wordpress.com/2014/04/17/de-la-masca-neutra-la-masca-larvara-primii-pasi-in-constituirea-unui-personaj/>) Așadar, să încercăm să identificăm chipurile idem/alter în spectacolul măștilor de teatru.

A. Masca neutră, a liniștii, fără expresie și fără sex îi poate închipui pe profesorii fără întrebări, fără soluții, fără manifestare.

(sursă: <http://teotoys.ro/work/masti.htm>)

B. Masca larvară, nevorbitoare este un mic pas spre acțiune. Ea are semnele unui personaj: nas, ochi mici, gura netăiată și permite niște exerciții de relație între 2 parteneri. Sunt oamenii care preferă strategia efortului minim.

(sursă: <https://makingfacestheatre.co.uk/masks/larval-masks/>)

(sursă: <https://italiancarnival.com/php/venice-carnival-photo-gallery-the-masks.php>)

C. Masca expresivă este deja semnificativă, descoperind/ascunzând omul care vrea să comunice. Măștile expresive sunt folosite în commedia dell'arte, conturând expresivități bine definite, caractere bine închegate. Începem să construim sau să mimăm construcții.

1. **Arlechino are o mască** neagră cu păr și barbă, punct roșu pe frunte. El este un diavol mic și șmecher, care are momente de genialitate și de naivitate, provocând uneori râsul și reprezentând omul care poate provoca schimbarea, căutătorul. Este creativ și are limba ascuțită, este carismatic. Este profesorul deschis și jovial, cu multe nevoi materiale nesatisfăcute, dar pe care le compensează prin căutări, entuziasm și umor.

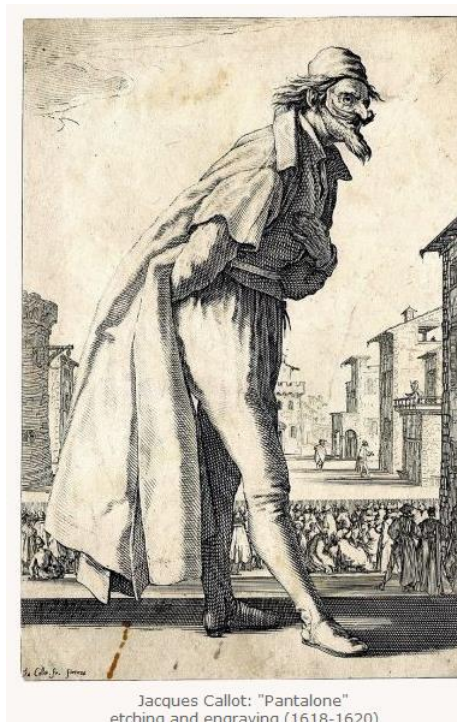
(sursă: <https://italianreflections.wordpress.com/2020/06/17/venetian-masks/>)

2. **Brighella** este uneltitorul și lingușitorul, coleric și exagerat, întruchipând intrigantul, ușor de cumpărat. Aici suntem deja pe scena lumii, nu mai suntem (neapărat) pe scena școlii.

(sursă: <http://magazinarta.blogspot.com/2017/03/mastile-venetiene-mastile-se-regasesc.html>)

3. **Pantalone** este o mască venețiană 100% adesea roșie, cu cioc foarte pronunțat, barba legată de mască. Este respectat, putând reprezenta profesorul de școală veche,

reținut, mefient, rigid, serios.

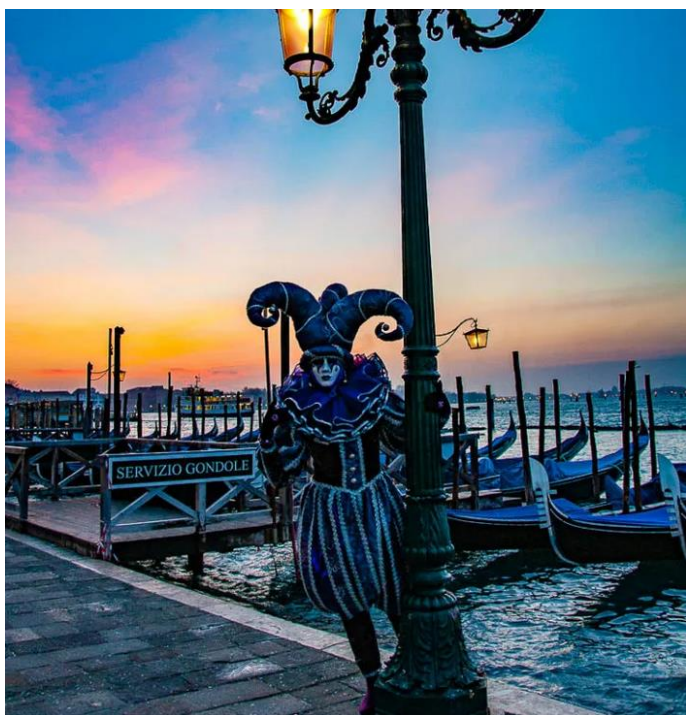
(sursă: <https://italiancarnival.com/php/commedia-arte-pantalone.php>)

4. **Dottore** are o mască bucălată, el este savantul exasperant. Ascunde sub neologisme și fraze prețioase propria spaimă și vidul interior. Este arogant și ignorant totodată, se ascunde după citate și pretinde că știe totul. Este un profesor rău pentru că nu știe ce nu știe și nu dorește să împărtășească, numai să facă paradă și să intimideze.

(sursă: <https://italiancarnival.com/php/commedia-arte-the-doctor.php>)

5. Îmi rezerv masca de **bufon, personaj** înțeles ca supapa, întrucât poate spune orice, chiar și adevărurile mai puțin plăcute. Indiferent de răspunsuri, trebuie **să ne dorim și să fim capabili de a oferi modele**. Să ne privim în ochi, în conștiință și în suflet și să ne asumăm educația pe al cărei drum ne-am angajat să mergem. Să ne amintim întrebările puse în cursul acestei incursiuni: Sunt eu oare profesorul căutat de discipol? Dacă nu sunt, oare pot ajunge? Oare vreau să ajung? Alături de cine și asemenea cui? Cu siguranță putem să o facem. Doar împreună însă. Și știu că, dincolo de măști, există foarte mulți profesori curajoși, dornici de construcție și de valori autentice.

(sursă: <https://rossiwrites.com/italy/venice/facts-venetian-masks-history/>)

(sursă: <https://www.civitatis.com/it/venezia/festa-carnevale-galeone-veneziano/>)

Bibliografie

- Borges, Jorge Luis, „Cartea de nisip”, Editura Univers, București, 1983
- Gladwell, Malcolm, „Excepționalii”, Editura Publica, București, 2009
- Georgescu, Delia-Monica, „Proiectarea și planificarea activității didactice”, material susținut în cadrul ANPRO, Cluj-Napoca, 2001
- Izac Brojboiu, Carmencita, „Masca în teatrul modern”, 2012, teză de doctorat,
<https://www.uad.ro/Public/Docs/05%20PROGRAME%20DE%20STUDII/03%20Doctorat/Rezumat%20romana/Brojboiu%20Izac%20Carmencita%20rezumat%20ro.pdf>
- Paul, Andreea (coord), „Ghidul meseriilor viitorului 6”,
<https://drive.google.com/file/d/1zuKN95HIHkDfy3cKMtkFFunus69oeZWd/view>
- *** „Monitorul Oficial”, anul 191 (XXXV) – nr. 1099, 6 decembrie 2023
- *** „NOI DIDACTICI ÎN VIZIUNE TRANSDISCIPLINARĂ”, suport de curs PHARE, *Profesorul 2000+. Un profesionist al școlii moderne*, 2008

Site-uri web consultate

- <https://www.agerpres.ro/educatie-stiinta/2022/11/30/romani-cu-povesti-oradeanca-mirela-tanc-in-elita-mondiala-a-profesorilor-imi-reprezinta-tara-cu-mandrie-in-lume--1022608>
- <https://www.civitatis.com/it/venezia/festa-carnevale-galeone-veneziano>
- <https://www.edupedu.ro/document-profilul-absolventului-de-liceu-baza-planurilor-cadru-si-a-programelor-scolare-publicat-in-monitorul-oficial-prima-generatie-pentru-care-se-aplica-e-cea-care-intra-in-clasa-a-ix-a-in-2025/>
- <https://fotojurnalmasca.wordpress.com/2014/04/17/de-la-masca-neutra-la-masca-larvara-primii-pasi-in-constituirea-unui-personaj/>
- <https://italiancarnival.com/php/commedia-arte-the-doctor.php>
- <https://italiancarnival.com/php/commedia-arte-pantalone.php>
- <https://italiancarnival.com/php/commedia-arte-arlecchino.php>
- <https://italiancarnival.com/php/venice-carnival-photo-gallery-the-masks.php>
- <https://www.italymask.co.nz/About+Masks/Commedia+dellArte+Characters.html>
- <https://italianreflections.wordpress.com/2020/06/17/venetian-masks/>
- <http://magazinarta.blogspot.com/2017/03/mastile-venetiene-mastile-se-regasesc.html>
- <https://rossiwrites.com/italy/venice/facts-venetian-masks-history>
- <https://theater-masks.com/masks/larval-masks/>
- <http://teotoys.ro/work/masti.htm>

Abordarea interdisciplinară. Strategii didactice

Prof. Hera Gigi-Liana

Prof. Achim Cristiana

Colegiul Național „Spiru Haret”, București

Abordarea inter- și transdisciplinară a conținuturilor științifice oferă elevilor imaginea aceluiși element/ fenomen privit din perspectiva diferitelor discipline și a relaționărilor acestora.

Interesele celor care învață și nevoile sociale pot „împinge învățătura dincolo de discipline” (Lucian Ciolan). Astfel, de la curriculumul structurat pe criteriul disciplinelor, la învățarea bazată pe investigație și descoperire, s-a ajuns la învățarea de tip experimental. Înțelegerea realităților educaționale se bazează pe abilitățile, metodele și procedurile disciplinelor.

Interdisciplinaritatea presupune o intersectare a diferitelor arii disciplinare. Obiectele de studiu furnizează, astfel, teme comune, anulându-se limitele stricte ale disciplinelor. Transdisciplinaritatea reprezintă gradul elevat de integrare a curriculumului, mergând adesea până la fuziune. Prin abordare transdisciplinară, elevii își valorifică informațiile dobândite și potențialul creativ de identificare a soluțiilor optime pentru rezolvarea de probleme. Achizițiile învățării contribuie la succesul personal și social al tinerilor. Receptarea textului literar poate fi abordată din perspectiva mai multor arii curriculare, generând viziuni și interpretări deosebite. Transferul metodelor din diverse domenii ale cunoașterii (istorie, filozofie, psihologie, mitologie, religie, geografie) în cel al literaturii va fi susținut și coordonat de către profesor. Abordarea din perspectivă transdisciplinară conduce la plasarea literaturii în contextul celorlalte arte. Raportarea la medicină se poate realiza când anumite conținuturi literare relevă sensuri ale disciplinei. Teme fundamentale ca suferința, mila, supunerea, binele și răul, valorificate de scriitori (medici) precum Sașa Pană, Aurel Baranga, Augustin Buzura, Vasile Voiculescu, vin dinspre medicină. Meritul lui Vasile Voiculescu, în concepția Roxanei Sorescu, este acela de a reuși, prin activitatea sa de scriitor și cea de medic, să realizeze unitatea celor trei mentalități aparent ireductibile: mentalitatea magică, mentalitatea religioasă și mentalitatea științifică, dezvăluind, prin mesajul său, comunicarea universală. Problematika operelor literare voiculesciene reflectă condiția umană, evocarea sistemului de raporturi specifice cu lumea

animală. Studiind creația literară „În vreme de război” de I.L. Caragiale, elevii pot realiza o adevărată fișă literar-fiziologică a stării maladive pe care o resimte personajul Stavrache.

Aspecte importante sunt relevate și de raportul matematică- literatură, la nivelul analizei operelor literare cu ajutorul modelelor matematice. Limbajul științific și limbajul poetic se definesc prin tendința către simbolistică/ esențialitate. Ion Barbu aprecia poezia drept „prelungire a geometriei”, „cânt” și „semn al minții”, poetul convertind materia în idei la un înalt nivel de exigență estetică. Nichita Stănescu imprimă semnificații esențiale conceptelor matematice (sferă, cub, linie dreaptă, cerc), transfigurându-le în metafore revelatorii.

Elevii pot reprezenta dispunerea personajelor din comedia „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale pe cupluri și triunghiuri - în funcție de conflict și de demersurile acestuia. De la nivelul cercetării literare, matematica poate interveni cu deosebire sub semnul comentariilor statistice.

În studiul limbii și literaturii române, geografia are o însemnătate aparte. Monografia literar- geografică a lui Geo Bogza prezintă drumul Oltului de la izvoare până la vărsare, simbolizând vârste ale omului, ale umanității. Experiența războiului din romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” de Camil Petrescu este o modalitate de cunoaștere, de pătrundere în adâncurile sufletești. Traumele combatanților, ororile săvârșite în timpul războiului, șocul provocat de acest eveniment pot fi surprinse prin prisma istoriei, cât și a descrierilor literare.

În demersul lor informativ, elevii pot apela la documentele istorice consemnate, susținând textele literare prin demonstrații. Aspecte din fragmentele cronicărești au rolul de a releva modele, simboluri ce facilitează înțelegerea operelor „Frații Jderi” de Mihail Sadoveanu, „Alexandru Lăpușneanul” de Costache Negruzzi, „Apus de soare” de Barbu Ștefănescu Delavrancea.

Multiple puncte de interferență cu studiul limbii și literaturii române îl are religia. Vasile Voiculescu, în poemul „În grădina Ghetsemani”, spiritualizează imaginea, punctul de plecare aflându-se în Evanghelia Sfântului Luca. Vasile Voiculescu menține în structura poemului majoritatea detaliilor din textul biblic. Omul de cultură manifestă un interes deosebit față de folclor, față de patrimoniul cultural național, încercând să surprindă substratul nostru primordial.

În opera humuleșteanului Ion Creangă, apar numeroase elemente ce aparțin unei spiritualități creștine și promovează dimensiunea morală a existenței românești. Dezbaterile asupra romanului „Baltagul” de Mihail Sadoveanu includ credința fermă a Vitoriei Lipan în tradiții, când viața rurală este dominată de automatisme statornicite prin obiceiuri milenare. Operele literare „Cel mai iubit dintre pământeni” de Marin Preda și „Jurnalul fericirii” de Nicolae Steinhardt pun în valoare fericirea câștigată prin iubirea autentică, trecând prin toate experiențele nefericirii, sub nobilul semn al credinței.

În spiritul formării la elevi a competențelor- cheie (competența de *sensibilizare* și *exprimare culturală*), prin abordarea interdisciplinară a conținuturilor disciplinelor Limba și literatura română și Religie, se organizează olimpiada „Cultură și spiritualitate românească”, o competiție al cărei scop este acela de a crea elevilor un spațiu deschis al cunoașterii, prin conștientizarea faptului că, între discipline, granițele sunt flexibile și cuprind o zonă de interferență, în care se găsesc conținuturile care pot fi abordate deopotrivă din perspectiva de cunoaștere dată de fiecare dintre cele două discipline.

Dezvoltarea raportului de complementaritate dintre literatură și religie în receptarea complexității componente existențiale și a reflectării acesteia în arta cuvântului conduce la extinderea orizontului cognitiv și la abordarea culturii în complexitatea ei. Această competiție asigură punerea în valoare a contribuției religiei la cultura și civilizația universală, prin conexiunile dintre limbă, literatură și artă.

În accepția prof. Ioan Dumitru, studiul literaturii trebuie să permită consemnarea situațiilor grație cărora Cuvântul/ limba se înnobilează sub semnul intervențiilor conotației, consemnându-se diverse valențe figurativ-artistice.

Olimpiada interdisciplinară are ca obiectiv manifestarea unor atitudini pozitive față de formele de expresie culturală, care contribuie la afirmarea identității culturale românești în spațiul universalității.

În concluzie, favorizarea unui mediu de învățare interactiv, dinamic trebuie să aibă la bază următoarele aspecte: încurajarea elevilor să adreseze cât mai multe întrebări, stimularea comunicării prin discuții și dezbateri, favorizarea accesului la cunoaștere, stimularea spiritului critic și a unei atitudini reflexive.

Bibliografie

Ciolan, L., Dincolo de discipline – ghid pentru învățarea integrată/cross-curriculară, Ed. Humanitas Educational, București, 2003

Dumitru, Ioan, Ghid metodic, Editura Atelier Didactic, București, 2005

Voiculescu, Vasile, Opera literară. Proza, Ediție îngrijită de Roxana Sorescu, Editura Cartex 2000, București, 2003

<https://tribunainvatamantului.ro/interdisciplinaritate-transdisciplinaritate-si-pluridisciplinaritate-in-cadrul-orelor-de-literatura/>

Proiectele europene și rolul acestora în îndepărtarea barierelor educaționale

Prof. Hera Gigi-Liana

Colegiul Național „Spiru Haret”, București

În perioada 10.07.2023 – 14.07.2023, am beneficiat, alături de alte șapte cadre didactice ale Colegiului Național „Spiru Haret” de un curs de formare intitulat ***Soft Skills for Strong Teachers*** în cadrul acreditării **Erasmus +**.

Programul european „Soft Skills for Strong Teachers” a urmărit dezvoltarea abilităților de comunicare, lucrul în echipă (cum să fim o sursă inspirațională pentru ceilalți, tehnici, beneficii, provocări și strategii), rezolvarea de probleme în context educațional și aspecte ce vizează managementul stresului. Scopul acestei mobilități a fost acela de a aduce în școala noastră modele europene, de a crea un mediu educațional incluziv și de a fi conectați la practicile digitale.

Punctele tari ale programului au vizat abilitatea de a folosi o varietate de resurse digitale utile pentru a face activitățile didactice mult mai interesante, creșterea performanței și eficienței în pregătirea orelor, valorificarea diferitelor platforme educaționale, aplicații, website-uri.

În ceea ce privește competențele de comunicare, programul urmat a vizat valorificarea tuturor resurselor necesare demersului educațional, îmbunătățirea competențelor de comunicare în limba engleză și dobândirea încrederii că putem predă într-o limbă de circulație internațională.

Activitățile interesante ale programului au urmărit:

- ✚ Observarea diferențelor și a similitudinilor între sistemele educaționale europene
- ✚ Implementarea la clasă a celor mai potrivite metode dobândite în cadrul cursului
- ✚ Creșterea interesului elevilor față de subiectele predate
- ✚ Atenție sporită acordată planificării, prezentării temelor, atelierelor propuse
- ✚ Aplicarea metodelor didactice moderne, adecvate clasei
- ✚ Valorificarea experiențelor practice
- ✚ Îmbunătățirea comunicării
- ✚ Managementul timpului
- ✚ Creativitatea și dobândirea abilității de a rezolva problemele ivite
- ✚ Motivarea elevilor și oferirea suportului necesar etc.

I. Critical Thinking activity

„Critical Thinking activity” a fost una dintre activitățile ce au urmărit stereotipurile ce vizează diferitele grupuri. Prezentarea unui video [TV 2 | All That We Share \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=TV_2_|_All_That_We_Share) a permis o dezbatere a profesorilor prezenți la curs pornind de la următoarele întrebări ale formatorului:

„Ce crezi despre mesajul materialului propus?”

„Care este scopul acestuia?”

„Ce ai schimba la material?/ Ce ai adăuga?”

„Prezintă stereotipurile acestor comunități.”

„Surprinde aspectele care aduc aceste comunități împreună și îi determină pe oameni să iasă din cutii!”

II. Diferiți, dar egali!

Mottoul „Diferiți, dar egali!” a constituit și tema orei de dirigenție susținută la clasa a X-a C, Profil Real, având ca suport activitatea „Critical Thinking activity” din cadrul cursului „Soft Skills for Strong Teachers”. Lecția a fost desfășurată în cadrul modulului „Comunicarea și abilitățile sociale”.

Competențele specifice au urmărit: aprecierea unicității fiecărei persoane și conștientizarea faptului că oamenii au șanse egale de acces la ceea ce își doresc.

Prin această temă a orei de dirigenție, mi-am propus să promovez valori europene precum: demnitatea umană, egalitatea și libertatea.

Mottoul „Nu judeca o carte după copertă!” sau „Don’t put people in boxes!” este sugestiv pentru a urmări dezvoltarea abilităților de inter-relaționare în contexte variate: înțelegerea termenilor de „stereotip” și „prejudecată” și mecanismele psihologice care dau naștere acestora.

Ora debutează prin definirea și înțelegerea unor termeni precum:

- Etichetă
- Stereotip
- Prejudecată
- Discriminare
- Șansă
- Respect
- Stimă de sine
- Egalitate
- Libertate

Elevii clasei a X-a C au urmărit videoul propus de către profesor [TV 2 | All That We Share \(youtube.com\)](#) și li s-a cerut să își exprime opinia despre mesajul acestuia.

Materialul prezintă un experiment: oamenii sunt plasați de către ceilalți în *cutii* în funcție de aspect, vârstă, religie, etnie, gen, orientare sexuală, culoarea pielii etc.

Copiii au surprins aceste aspecte, însă au mai observat ceva...

Ora a continuat printr-o activitate de grup. Elevii au fost împărțiți în trei grupe și fiecare dintre acestea a primit o sarcină de lucru:

Lucrul pe grupe: fiecare dintre cele trei grupe primește o sarcină de lucru

Sarcini:

- **Grupa I:** Arătați care sunt consecințele pe care discriminarea le are asupra unei persoane.
- **Grupa II:** Identificați modalitățile de prevenire și combatere a discriminării (de orice fel) pe care le cunoașteți.
- **Grupa III:** Numiți și exemplificați oportunitățile pe care trebuie să le aibă oamenii pentru a se putea considera că au șanse egale de acces în viață.

Răspunsuri oferite:

- **Grupa I:** De exemplu: scăderea stimei de sine etc.
- **Grupa II:** De exemplu: conștientizarea stereotipurilor, interzicerea prin lege a discriminării etc.
- **Grupa III:** De exemplu: incluziunea în clasă/ școală/ familie/ comunitate, accesul la diferite programe etc.

Atenție, reflecție și...

X C aruncând mingea...

X C prinzând mingea...

Concluzii

După schimbul de idei al fiecărei grupe, am sprijinit elevii să sintetizeze ideile principale expuse.

Prin videoul prezentat și exercițiul propus, aceștia au înțeles mesajul: suntem împreună (aspect important!), lucrăm împreună și avem foarte multe lucruri în comun. Fiecare este diferit, de aceea, ...

FĂRĂ CUTII!

NU PUNEȚI OAMENII ÎN CUTII!

ALEGEȚI SĂ ÎI ASCULTAȚI PE CEI DIN JURUL VOSTRU!

Caracterul interdisciplinar al disciplinelor *Consiliere și Dezvoltare Personală și Educație Socială* Abordări Complementare

*Inocan Mihaela, profesor consilier, C.N. „Spiru Haret”, București
Neacșu Ana Loredana, profesor chimie, C.N. „Cantemir Vodă”, București*

„Cel mai puternic argument pentru integrarea curriculumului este chiar faptul că viața nu este împărțită pe discipline.” (J. Moffett)

Explozia informațională conduce nu numai la creșterea cantitativă a cunoștințelor, ci și la esențializare, la integrare.

În interdisciplinaritatea la nivelul activităților de predare-învățare sunt căutate teme comune pentru diferite obiecte de studiu, care pot duce la realizarea obiectivelor de învățare de ordin înalt, cum ar fi luarea de decizii, rezolvarea de probleme, însușirea metodelor și tehnicilor de învățare eficientă, iar un profesor al zilelor noastre trebuie să aibă deschiderea spre abordări noi, fiind capabil să integreze informație modernă la ore.

Ambele programe (*Consiliere și Dezvoltare Personală și Educația Socială*) sunt elaborate pe baza curriculumului centrat pe competențe și vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a.

Pe de o parte, disciplina Consiliere și dezvoltare personală are un rol major în formarea copiilor pentru a deveni adultul de mâine. O disciplină complexă, compartimentată pe patru etaje: autocunoaștere și stil de viață sănătos, dezvoltare socio-emoțională, managementul învățării și managementul carierei.

Dirigenția, cum îi spuneam înainte, devine o disciplină riguroasă și îi pregătește pentru viață, să fie responsabili, motivați, implicați în diverse activități.

Programa școlară pentru disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* dezvăluie intenția de a spori încrederea în sine a elevilor, de a îi determina să relaționeze armonios, să ia decizii proprii și să trăiască într-un mediu cu stil de viață sănătos, iar primordiale sunt competențele a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spiritul de inițiativă și antreprenoriatul.

Dirigintele clasei are un rol esențial, mai ales că acesta trebuie să fie un sprijin real pentru elevi. Dirigintele îi ajută pe elevi să treacă de anumite probleme, să le dea încredere, să îi determine pe elevi să-și gestioneze emoțiile, stările sufletești. În cadrul acestei ore, copiii își spun opiniile, convingerile, experiențele de viață și, mai ales, își exprimă sentimentele. Rolul

cadrelui didactic este de a organiza oportunități de învățare care îi permit elevului să-și descopere și să-și dezvolte abilități și atitudini, să le exerseze în diverse situații de învățare și apoi să le transfere în viața reală

Pe de altă parte, disciplina *Educație socială* (Gândire critică și drepturile copilului- clasa a 5-a, Educație interculturală clasa a 6-a, Educație pentru cetățenie democratică clasa a 7-a, Educație economico-financiară clasa a 8-a), se evidențiază prin competențele cheie precum: Comunicare în limba maternă, Comunicare în limbi străine, Competențe matematice, Competența digitală, A învăța să înveți, Competențe sociale și civice, Spirit de inițiativă și antreprenoriat, Sensibilizare și exprimare culturală.

Noul plan cadru, precizările curriculare au ca finalitate profilul de formare a absolventului capabil să devină autonom într-o lume în schimbare, să se poată adapta la situații specifice, să-și asume un set de valori interculturale, să-și manifeste calitatea de cetățean activ al unei comunități în schimbare, să dezvolte și să manifeste spiritul antreprenorial , civic și social.

Din perspectiva competențelor de autocunoaștere, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie la dezvoltarea capacității elevilor de a-și explora interesele, nevoile și aspirațiile, de a-și identifica și autoevalua resursele personale.

Din perspectiva competențelor socio-emoționale, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* sprijină elevii în managementul adecvat al emoțiilor, comunicarea asertivă, cooperarea în grup, participarea la viața clasei, școlii și comunității.

Din perspectiva competențelor de management al învățării, disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* oferă elevilor oportunități pentru dezvoltarea abilităților de învățare și de creștere progresivă a eficienței și autonomiei în învățare, precum și a capacității de reflecție asupra propriei învățări.

Din perspectiva competențelor de management al carierei, la disciplina *Consiliere și dezvoltare personală*, elevii explorează lumea educației și lumea muncii și își dezvoltă capacitatea de a lua decizii referitoare la educație, carieră și stil de viață.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* contribuie, de asemenea, la adoptarea unei atitudini responsabile față de propria sănătate și mediul înconjurător, din perspectiva stării de bine prin adoptarea unui stil de viață sănătos și a managementului comportamentelor de risc.

Ca disciplină de studiu, *Dezvoltarea personală* include activități și experiențe care au scopul să susțină elevii în procesul de autocunoaștere, relaționare corectă cu familia, colegii și mediul din care fac parte, să dezvolte abilitățile de comunicare eficientă și managementul eficient al emoțiilor, să îmbunătățească starea de conștientizare a propriului potențial, să

dezvolte talentele și abilitățile personale, orientate spre îmbunătățirea calității vieții. Prin această disciplină, elevii vor conștientiza cine sunt, își vor analiza emoțiile pe care le au, se vor raporta sănătos la ceilalți, vor fi motivați să învețe cu succes.

La orele de Consiliere și Dezvoltare Personală, dar și la Educație socială, se poate utiliza deseori dezbaterea pentru a dezvolta și capacitatea lor de a își susține opiniile cu privire la anumite teme de interes personal cu argumente. Am observat că elevilor le place o astfel de activitate, le place să se afirme, să își exprime părerile, iar monitorizarea eficientă poate duce la dezvoltarea mai multor competențe-cheie. Vizionăm filme educative, elevii prezintă diferite teme dezvoltate după programă folosind mijloace IT. Folosim strategii didactice inspirate din modele ale învățării experiențiale, aplicate ca o combinație de metode, tehnici și instrumente didactice, precum: studiul de caz, proiectul, metode art-creative, realizarea de colaje, pliante, album foto, produse creative ale elevilor, expoziții, scrierea de mesaje/ compuneri creative, povestiri, eseuri, scrisori, conversație în perechi, discuții de grup, studii de caz, debateri, argumentări de tip pro-contra, realizarea de planuri de acțiune, vizionare de videoclipuri, secvențe din conferințe, filme, jocuri de rol/simulări, vizite, participarea la evenimente, documentare, completarea de chestionare. Pe lângă activitatea specifică la clasă, vor fi incluse activități care presupun colaborarea cu instituții de pe piața muncii, companii, ONG-uri sau cu familia, precum: vizite la diferite organizații publice/ private, participarea și/ sau organizarea de evenimente educaționale (expoziții, târguri, festivaluri, ateliere de lucru, zile tematice), organizarea unor întâlniri cu personalități de succes din comunitate, participarea la evenimente artistice, dezvoltarea parteneriatelor cu alte unități de învățământ/ companii/ firme

Un exemplu de activitate ce propune o abordare interdisciplinară este următorul:

În cadrul orei de Consiliere și dezvoltare personală, la tema Gestionarea emoțiilor unde ne propunem recunoașterea unei varietăți de emoții trăite în raport cu sine și cu ceilalți, înțelegerea emoțiilor, să dea exemple de situații în care au trăit anumite emoții, să manifeste receptivitate la emoțiile celorlalți; poate fi aplicată/adaptată disciplinei Educație socială. De exemplu, în activitățile de la clasa a VI-a, la activitățile despre trăsăturile persoanei în societatea interculturală (spirit deschis, flexibilitate, cooperare, abilități relaționale și comunicaționale), în formarea unor valori și atitudini precum solidaritatea de grup, toleranță și atitudine pozitivă față de ceilalți, indiferent de diferențele de orice gen. Elevii vor descoperi importanța cooperării și a sprijinului reciproc, dar și a interesului și motivației pentru studiu în susținerea propriului proces de învățare.

De asemenea, la clasa a V-a, la Ed. socială, se poate prezenta elevilor un studiu de caz referitor la încălcarea drepturilor unui copil, un caz de discriminare care trezește o multitudine de emoții sau cu lecția „Despre stereotipuri și prejudecăți”.

Prin vizionarea de Filme (ex *Minunea*), competența 1.2.- Analiza surselor de stres și a consecințelor acestuia asupra sănătății și stării de bine, la clasa a V.-a. poate fi valorificată această resursă la clasă, în activitățile de la Consiliere și dezvoltare personală, dar și la Ed. socială. Elevul analizează și identifică diferite contexte care generează emoții atât pozitive, cât și negative și care îi pot influența starea de bine și sănătatea. Totodată, elevul poate învăța să facă o analiză realistă a propriilor comportamente în diverse situații de viață și să ia decizii optime, care pot duce la gestionarea stărilor de stres. Aceste achiziții pot fi folosite în viitor pentru adaptarea în cadrul societății.

Dacă asociem competența specifică vizată în activitatea propusă mai sus - Analiza surselor de stres și a consecințelor acestuia asupra sănătății și stării de bine cu cea de *Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului*, ca punct de plecare în rezolvarea lor, din programa disciplinei Educație socială, clasa a V-a, constatăm că acestea se întrepătrund.

Identificarea, prin activități în perechi, a problemelor cu care se confruntă unii copii, din perspectiva asigurării dreptului la educație (de exemplu, copii din medii dezavantajate socio-economice, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural) și discutarea la nivel de clasă a ceea ce apare comun în analizele elevilor, din programa la disciplina Educație socială, clasa a V-a, consider că, pornind de la resursa educațională prezentată mai sus, putem dezvolta o dezbatere referitoare la promovarea și respectarea drepturilor copilului, indiferent de situațiile în care se află. Aplicațiile propuse pot fi folosite pentru a stimula formularea de întrebări, pentru a susține un punct de vedere, pentru a argumenta. Elevii pot lucra în echipe și individual.

Activitățile de învățare propuse în cadrul programei la disciplina Educație socială, clasa a V-a, urmăresc să susțină elevii în efortul de a reflecta critic asupra propriilor drepturi și responsabilități, oferă contexte pentru formularea de întrebări, construirea unui punct de vedere argumentat sau pentru examinarea opiniilor, explicațiilor și argumentelor formulate de alte persoane. În egală măsură, activitățile de învățare urmăresc să stimuleze și implicarea directă a elevilor în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

Elevii vor fi încurajați să învețe prin cooperare, să lucreze împreună în realizarea unor activități, să identifice probleme sociale la nivelul comunității lor, precum și soluții creative și aplicabile la acestea, vor învăța să își asume și să promoveze valori și norme civice

Un profesor al zilelor noastre trebuie să aibă deschiderea spre abordări noi, fiind capabil să integreze informație modernă la ore, profesorul modern este nevoit să se adapteze prin prisma modificărilor de paradigmă sociale și educaționale.

Bibliografie

Ciolan, Lucian- *Învățarea integrată, Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar.*, Editura Polirom, Iași, 2008

Muşata Bocoş- *Instruire interactivă*, Ed. Presa Universitară Clujeana, Cluj- Napoca, 2002

Respect pentru diversitate (compendiu de exerciții practice). O resursă creată de British Council, disponibilă la <https://www.britishcouncil.ro/sites/default/files/ghid-respecting-diversity.pdf>

Programele școlare pentru disciplinele *Consiliere și dezvoltare personală* și *Educație socială*

Responsabilitatea prin disciplinele socio-umane - o premisă pentru o dezvoltare durabilă

*Prof. Iosif Lenuța
Colegiul Național „Mihail Kogălniceanu”, Galați*

Dezvoltarea Durabilă reprezintă o paradigmă bazată pe etică și educație ce poate fi parțial ajutată de disciplinele socio-umane. Dezvoltarea Durabilă are ca scop dezvoltarea competențelor care ajută cetățenii să reflecteze la propriile acțiuni, ținând seama de impacturile lor actuale și viitoare, sociale, culturale, economice și de mediu.

Problemele globale – cum ar fi schimbările climatice – impun urgent o schimbare a stilurilor noastre de viață și o transformare a modului în care gândim și acționăm. Pentru a realiza această schimbare, avem nevoie de noi aptitudini, valori și atitudini care să ducă la societăți mai sustenabile. Sistemele de educație trebuie să răspundă acestei nevoi presante prin definirea obiectivelor relevante de învățare și a conținuturilor învățării, introducând metode pedagogice care îi pregătesc corespunzător pe cei care învață și stimulează instituțiile lor să includă în structurile lor de management principiile sustenabilității.

Se dorește, conform HG nr. 313/2017 art. 3 alin. 1 lit. c, **racordarea strategiei naționale la obiectivele de dezvoltare durabilă stabilite la nivelul Uniunii Europene și al Organizației Națiunilor Unite**; Pentru a realiza această atribuție, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă a coordonat elaborarea **Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030. Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030** a fost adoptată prin HG nr. 877/9 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial nr. 985/21 noiembrie 2018.

Cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă:

1. Fără sărăcie - Eradicarea sărăciei în toate formele sale, pretutindeni
2. Zero Foametei - Eradicarea foametei, realizarea securității alimentare și a nutriției îmbunătățite și promovarea agriculturii sustenabile
3. Sănătate și bunăstare - Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării pentru toți la toate vârstele

4. Educație de calitate - Asigurarea unei educații inclusive și echitabile de calitate și promovarea oportunităților de învățare pentru toți
5. Egalitatea de gen - Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și fetelor
6. Apă curată și salubritate - Asigurarea disponibilității și administrării sustenabile a apei și salubrității pentru toți
7. Energie accesibilă și curată - Asigurarea accesului la energie accesibilă, sigură, sustenabilă și curată pentru toți
8. Muncă și creștere economică decentă - Promovarea creșterii economice susținute, inclusivă și sustenabilă, angajare totală și productivă și muncă decentă pentru toți
9. Industrie, inovație și infrastructură - Construirea infrastructurii, promovarea industrializării inclusive și sustenabile și dezvoltarea inovației
10. Inegalități reduse - Reducerea inegalității în cadrul și între țări
11. Orașe și comunități sustenabile - Orașe și așezări umane inclusive, sigure, rezistente și sustenabile
12. Consum și producție responsabile - Asigurarea modelelor sustenabile de consum și producție
13. Acțiuni asupra climei - Întreprinderea de acțiuni urgente pentru combaterea modificării climatice și a impactelor sale
14. Viața subacvatică - Conservarea și folosirea sustenabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru dezvoltarea sustenabilă
15. Viața terestră – Protejarea, refacerea, depozitarea și promovarea folosirii sustenabile a ecosistemelor terestre, administrarea sustenabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, și oprirea degradării solurilor și refacerea acestora, oprirea pierderii biodiversității
16. Pace, justiție și instituții puternice - Promovarea societăților pașnice și inclusive pentru dezvoltare sustenabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și clădirea instituțiilor eficiente, responsabile și inclusive, la toate nivelele
17. Parteneriate pentru obiective - Întărirea implementării și revitalizarea parteneriatului pentru dezvoltare sustenabilă.

Irina Bokova, Director-General al UNESCO a spus că „este nevoie de o schimbare fundamentală a felului în care concepem rolul educației în dezvoltarea globală, deoarece ea are un impact catalizator asupra bunăstării indivizilor și asupra viitorului planetei noastre.... Acum, mai mult ca oricând, educația are responsabilitatea de a-și adapta viteza la provocările și aspirațiile secolului al 21-lea, și de a promova tipurile corecte de valori și aptitudini care vor duce la o creștere sustenabilă și inclusivă și la un trai pașnic împreună .” Educația dezvoltării

durabile oferă o educație care contează și este cu adevărat relevantă pentru fiecare cursant în lumina provocărilor prezentului. Educația dezvoltării durabile este o educație holistică și transformațională care abordează conținutul și rezultatele învățării, pedagogia și mediul de învățare. Astfel, educația dezvoltării durabile nu numai că integrează conținuturi cum ar fi schimbările climatice, sărăcia și consumul sustenabil într-o programă; ea creează, de asemenea, opțiuni interactive pentru predarea orientată către cursant și învățare. Educația dezvoltării durabile cere o schimbare de la predare la învățare. Ea are nevoie de o pedagogie orientată către acțiune, transformatoare, care susține învățarea autodirecționată, participarea și colaborarea, orientarea către probleme, inter- și transdisciplinaritatea și conexiunea dintre învățarea formală și cea informală. Doar astfel de abordări pedagogice fac posibilă dezvoltarea competențelor cheie necesare pentru promovarea dezvoltării sustenabile. „Educația poate și trebuie să contribuie la o nouă viziune asupra dezvoltării globale sustenabile.” (UNESCO, 2015)

Îmbarcarea pe calea dezvoltării sustenabile va necesita o transformare profundă a felului în care gândim și acționăm. Pentru a crea o lume mai sustenabilă, indivizii trebuie să devină factori de schimbare pentru sustenabilitate. Ei au nevoie de cunoștințe, aptitudini, valori și atitudini care să-i împuternicească să contribuie la dezvoltarea sustenabilă. De aceea, educația este crucială în realizarea dezvoltării durabile. Cu toate acestea, nu toate felurile de educație susțin dezvoltarea sustenabilă. Educația care promovează doar creșterea economică poate duce, de asemenea, la o creștere a modelelor de consum nesustenabile. Abordarea actuală a Educației pentru Dezvoltare Durabilă împuternicește cursanții să ia decizii informate și să întreprindă acțiuni responsabile pentru integritatea mediului, viabilitate economică și o societate justă pentru generațiile prezente și viitoare. Recunoașterea internațională a Educației pentru Dezvoltare Durabilă ca un factor cheie de facilitare a dezvoltării sustenabile a crescut constant. Educația pentru Dezvoltare Durabilă a fost recunoscută ca atare la cele trei summit-uri globale fecunde privind dezvoltarea sustenabilă: Conferința ONU din 1992 privind Mediul și Dezvoltarea (UNCED) din Rio de Janeiro; Summit-ul Mondial 2002 privind Dezvoltarea Sustenabilă (WSSD) din Johannesburg, Africa de Sud; și Conferința ONU din 2012 privind Dezvoltarea Sustenabilă (UNCSD), de asemenea, din Rio de Janeiro, Brazilia.

Educația pentru Dezvoltare Durabilă are ca scop dezvoltarea competențelor care ajută indivizii să reflecteze la propriile lor acțiuni, ținând seama de impacturile lor actuale și viitoare, sociale, culturale, economice și de mediu, dintr-o perspectivă locală și globală. Indivizii trebuie, de asemenea, împuterniciți să acționeze în situații complexe într-o manieră sustenabilă, care le poate cere să pornească în direcții noi și să participe la procesele sociopolitice, îndreptând societățile lor către dezvoltarea sustenabilă.

Responsabilitatea în contextul disciplinelor socio-umane reprezintă un element esențial pentru promovarea dezvoltării durabile. Dezvoltarea durabilă implică satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Disciplinile socio-umane, cum ar fi sociologia, psihologia, științele politice și antropologia, aduc contribuții semnificative la înțelegerea și promovarea responsabilității în dezvoltarea durabilă.

Prin integrarea disciplinelor socio-umane, se pot dezvolta strategii mai comprehensive și eficiente pentru promovarea responsabilității individuale și colective în procesul de dezvoltare durabilă. Educația în aceste domenii poate juca, de asemenea, un rol crucial în formarea cetățenilor conștienți și responsabili, capabili să contribuie la soluționarea problemelor legate de mediu și la promovarea unui echilibru durabil între oameni și planetă.

Integrarea metodelor de Wellbeing în cadrul orelor de limba engleză

Ivanovici Diana, Profesor Dr. Limba engleză, C.N. „Spiru Haret”

Sburlan Dana, Profesor Limba engleză, C.N. „Spiru Haret”

Unul dintre scopurile cele mai nobile, vitale și relevante spre care ar trebui să tindă o educație sănătoasă și utilă este acela de a forma sau, mai bine spus, de a ghida spre această formare crudele personalități și caractere folosind interdisciplinaritatea ca unealtă propice dezvoltării personale armonioase a oricărui tânăr. Descoperirea, stimularea, valorificarea și armonizarea trăsăturilor de caracter precum și a aptitudinilor fiecărui elev în parte au ca rezultat caractere puternice, stăpâne pe sine, ușor adaptabile oricăror împrejurări (deci în pas cu schimbările socio-culturale) și, nu în ultimul rând, care socializează și comunică eficient cu ceilalți având, prin urmare, relații sănătoase, funcționale și armonioase din punct de vedere personal, socio-cultural și profesional.

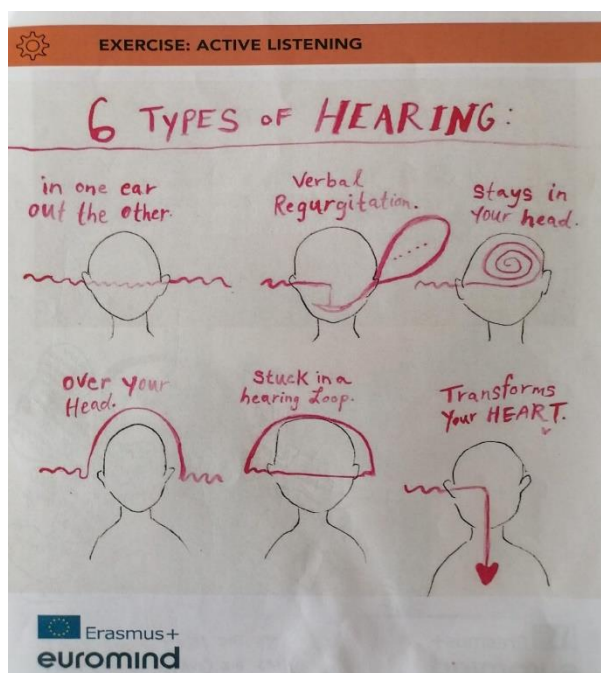
În acest demers, nu întotdeauna simplu, al dezvoltării personale cu ajutorul interdisciplinarității, integrarea metodelor de Wellbeing (stării de bine) la clasă vine ca o gură salvatoare de aer proaspăt și modern pentru nevoia acută de adaptare la modificările educaționale și sociale.

În urma cursului *Soft Skills for Strong Teachers* la care am participat prin Programul Erasmus+ în anul 2023, am descoperit cât de vitale sunt cele 7 aptitudini blânde (soft skills) atât în dezvoltarea personală cât și în cea profesională și cum acestea se întrepătrund în multe aspecte ale vieților noastre și, mai mult decât atât, cum pot conviețui armonios și sănătos. Cele 7 așa-zise *soft skills* sunt cele interpersonale, de comunicare, de ascultare, de management al timpului, de rezolvare de probleme, leadership și empatie. Dintre acestea, m-am axat, cu precădere, pe aptitudinile de Comunicare, Ascultare și dezvoltare a Empatiei.

Una dintre activitățile pe care le-am folosit foarte des în cadrul orelor de limba engleză și dirigiențe au fost cele numite Morning Pages (paginile de dimineață), ce au constat fie în relaxarea propriu-zisă în momentul de warm-up al lecțiilor, fie le-am inclus și în alte etape ale orelor de literatură britanică și americană sau scriere creativă. În cadrul acestei activități, elevii își eliberează gândurile pe foaia de hârtie putând, astfel, să fie mai relaxați și mai atenți pe tot parcursul orei de curs.

O altă activitate folosită în cadrul orei de limba engleză și despre care voi detalia ceva mai mult este aceea pe care am numit-o *(PRO)Active Listening* și ea a avut menirea de a-i face pe elevi conștienți de faptul că această formă de ascultare activă facilitează o profundă înțelegere a celorlalți, fapt ce conduce la relații umane îmbogățite personal și profesional.

Ascultarea activă (Active Listening) este considerată o aptitudine de comunicare care trece dincolo de simplul concept de „a auzi” ceea ce spune cineva. Aceasta implică un efort intenționat și conștient de a înțelege, interpreta și răspunde eficient interlocutorului. Astfel, se creează un nivel mai profund de înțelegere și conectare cu ceilalți. Unele dintre cuvintele-cheie când vorbim de ascultarea activă sunt capacitatea de a fi în totalitate prezent (deci și îmbunătățirea atenției) și concentrarea pe semnalele verbale și corporale. Prin ascultarea activă, cel ce ascultă nu numai că aude cuvintele respective, dar el este atent și la tonul vocii, limbajul corpului și emoții. În acest mod, cel ce ascultă obține o înțelegere profundă a intențiilor și emoțiilor din spatele cuvintelor înlesnind, astfel, un răspuns mai plin de sens și empatie.

Tehnicile ascultării active, deci al unei comunicări eficiente sunt atenția sporită, evitarea criticii sau prejudecăților, clarificarea, reformularea mesajului primit și, în consecință, reciprocitatea.

Printre beneficiile ascultării active se numără demonstrarea înțelegerii și empatiei, consolidarea încrederii, obținerea de informații precise și reale, minimalizarea neînțelegerilor, rezolvarea sau aplanarea conflictelor, precum și sudarea relațiilor de orice natură.

Activitatea pe care am desfășurat-o la clasa a 10-a A a avut drept obiective conștientizarea importanței Ascultării active în procesul de Comunicare eficientă, exersarea concentrării asupra unui singur lucru, pe rând, exersarea și învățarea comunicării eficiente și sănătoase cu cei cu care interacționează empatizând și făcându-se înțeleși.

Un prim pas a fost acela de a face un brainstorming cu acele concepte-cheie necesare familiarizării cu tema propusă precum a asculta versus a auzi, ascultare activă, comunicare eficientă, empatie etc., dar și ce fel de emițător-transmițător suntem fiecare în parte, cum

transmitem ceea ce vrem să spunem și cum primim, procesăm și utilizăm mai apoi ceea ce auzim.

Exercițiul de ascultare activă a presupus, la rândul acestuia, împărțirea elevilor pe perechi (vorbitor-ascultător), vorbitorul prezintă, timp de trei minute, fără întreruperi, 3 hobby-uri ale sale ascultătorului care nu intervine deloc în tot acest timp. Elevii își schimbă rolurile pentru încă trei minute. Aceștia observă și împărtășesc ceea ce au simțit în fiecare rol/ ipostază. La sfârșitul activității, elevii oferă feedback completând o fișă cu câteva întrebări

legate de subiectul lecției și alte soluții posibile pentru o ascultare eficientă și o comunicare mai eficientă.

Înțelegerea și îmbrățișarea scopurilor ascultării active atrag după sine beneficii remarcabile. Practicând empatia, construind încredere, adunând informație precisă și corectă permite fiecărui individ să dețină aptitudini de comunicare autentice și elevate. (prof. Diana Ivanovici)

Integrarea abilităților soft în orele de engleză, așa cum s-a putut vedea mai sus, transformă relaționarea cu elevii într-un tipar al procesului de predare esențial pentru dezvoltarea holistică a tinerilor. Abilitățile soft, cum ar fi comunicarea eficientă, gândirea critică, empatia și reziliența, sunt recunoscute pentru impactul lor pozitiv asupra performanței academice și a bunăstării emoționale a elevilor. Aceste competențe non-cognitive facilitează o mai bună colaborare și înțelegere reciprocă între elevi și profesori, creând un mediu de învățare sigur și incluziv. În plus, abilitățile soft contribuie la dezvoltarea inteligenței emoționale și sociale a elevilor, pregătindu-i pentru provocările vieții de zi cu zi, dincolo de sala de clasă.

Prin urmare, este crucial ca educatorii să încorporeze instruirea abilităților soft în planurile lor de lecții și să creeze oportunități pentru elevi de a practica și a rafina aceste abilități esențiale. Pe de altă parte, antrenarea capacității de a analiza emoțiile celorlalți este o componentă esențială în dezvoltarea competențelor sociale și emoționale, mai cu seamă în rândul elevilor noilor generații, care își petrec majoritatea timpului cu ochii lipiți de ecranul luminos al telefonului, ignorând, de multe ori, nu doar trecerea de pietoni pe care se află, dar și (dureros de adevărat), sentimentele colegilor de bancă, sau ale grupului din care fac parte. Prin utilizarea fotografiilor în cadrul exercițiilor, elevii pot învăța să identifice în mod real și să definească emoțiile, dezvoltând empatie și dorința de colaborare. Observația mea preferată de

câte ori facem aceste tipuri de exerciții se referă la cât de utilă le-ar putea fi această abilitate. Vorbim de abilitatea de descifrare a unui sentiment pe care l-ar putea nutri un viitor partener de afaceri, sau realizarea unui pericol iminent.

În contextul orei de consiliere și orientare, această abilitate devine un instrument valoros pentru a înțelege mai bine emoțiile partenerilor de discuție, ale colegilor sau prietenilor dintr-un grup. Altminteri, exercițiile de analiză a emoțiilor pot fi integrate și în cadrul orelor de limba engleză, contribuind la pregătirea pentru secțiunea orală a examenelor Cambridge.

Un astfel de exercițiu implică descrierea unei fotografii de către primul elev, care este singurul ce poate vedea imaginea, urmat de interpretarea mimicii de către al doilea elev, care încearcă să deducă emoțiile „povestitorului”. În final, al treilea elev este responsabil să exprime emoțiile pe

care le-a perceput în timpul exercițiului. Această metodă de lucru nu numai că stimulează înțelegerea emoțională, dar și încurajează elevii să fie mai atenți la semnalele non-verbale ale celorlalți.

Extinderea utilizării acestor exerciții dincolo de orele de consiliere și limba engleză poate transforma mediul educațional într-unul mai interactiv și personalizat, unde elevii au oportunitatea să se cunoască mai bine și să-și dezvolte abilitățile de comunicare.

Crearea de fotografii-poveste în echipe stimulează nu doar creativitatea, ci și abilitățile de colaborare și comunicare. Această metodă didactică este ideală pentru săptămânile tematice, cum ar fi cele „altfel” sau „verzi”, oferind un cadru propice pentru explorarea și exprimarea artistică într-un context non-tradițional. Formarea echipelor de câte trei elevi care să aleagă și să dezvolte trei teme diferite sub forma unei imagini-poveste încurajează inițiativa individuală și lucrul în grup. Comunicarea eficientă este esențială în acest proces, fiecare membru contribuind la realizarea viziunii comune. Alocarea unui timp determinat, precum 20 de minute, pentru crearea și selecția celor mai reușite trei imagini, urmată de o sesiune de votare și discuții despre experiența colaborării și detaliile tehnice, cum ar fi retușurile aduse, adaugă o dimensiune reflexivă și evaluativă activității. Astfel, elevii nu doar că învață să aprecieze estetica și narativul din spatele unei imagini, dar și să își dezvolte competențele lingvistice într-un mod dinamic și interactiv.

Câteva titluri pentru exercițiul cu „cea mai bună fotografie”: „The best place to sit”, „Wild Card”, „Something red”, „A natural texture up close”, „A special place”, „Something that makes you smile”, „A body of water”, „Something that represents change”, „Yourselves having fun”, „An artsy Landscape”, „A new perspective on a familiar thing” etc.

Astfel, orele de engleză devin mai mult decât simple lecții de gramatică și vocabular, transformându-se în sesiuni interactive care favorizează dezvoltarea personală și socială a elevilor. Prin aceste metode, educația capătă o dimensiune holistică, pregătind elevii nu doar pentru examene, ci și pentru provocările vieții cotidiene. (prof. Dana Sburlan).

Bibliografie

<https://www.coursera.org/articles/active-listening>

<https://www.bhf.org.uk/informationsupport/heart-matters-magazine/wellbeing/how-to-talk-about-health-problems/active-listening>

<https://www.simplypsychology.org/active-listening-definition-skills-benefits.html>

<https://www.ccl.org/articles/leading-effectively-articles/coaching-others-use-active-listening-skills/#:~:text=Active%20listening%20requires%20you%20to,actively%20engaged%20in%20the%20conversation.>

„The Artist Way”, Julia Cameron, 2016, [Tarcherperigee](https://www.tarcherperigee.com/) Publishing House

Fizica - Prismă a interdisciplinarității

Profesor MICLĂUȘ DANIELA,
Colegiul Național „Ion Neculce, București

Menirea educației în școală este formarea tinerei generații în vederea obținerii unor performanțe maxime în viitoarele joburi. Având în vedere evoluția rapidă a științei și tehnicii, a societăților în general, se impune abordarea utilă a întregii activități didactice, modelarea noțiunilor de teorie din perspectiva aplicabilității.

Dacă am realiza o diagramă „Venn” a mai multor discipline, am constata Fizica în domeniul comun. De aceea, pentru profesorii de fizică este lesne de făcut referințe, la fiecare temă, la cel puțin o disciplină de studiu la clasă, și de evidențiat implicațiile directe în viața cotidiană sau o simplă conexiune.

În contextul actual, când elevilor li se diminuează constant motivația și atenția pentru cunoștințe teoretice, mai ales abstracte, ancorarea în realitate și stârnirea interesului devin prioritare.

Trebuie să coborâm cunoștințele din sferele înalte ale teoriei în contextul activităților zilnice și să privim Știința ca un tot unitar, un studiu complex al Creației. Interdisciplinaritatea impune o abordare holistică și divergentă a cunoștințelor la fiecare materie.

Interdisciplinaritatea la disciplina Limba Română:

Se pune întrebarea: *Mă ajută fizica să-mi îmbunătățesc performanțele la Limba română?* Având în vedere că gimnaziul și liceul se termină cu examene la această disciplină, înțelegerea textului este o condiție necesară pentru a obține rezultate bune. Informațiile pe care educabilul le extrage dintr-un text de fizică îi dezvoltă abilități de înțelegere a unui text în general. Enunțul problemei îi ajută să extragă concluzii care nu sunt formulate în cuvinte. De exemplu, dacă: „un corp cade liber” sau „pornește din repaus” înțelegem că viteza inițială este 0. La termodinamică, dacă gazul este închis într-o butelie, înțelegem că volumul și masa se păstrează constante.

În timpul orelor, le solicit elevilor să formuleze concluziile experimentelor sau să descrie cu propriile cuvinte ce au înțeles din fenomenul fizic prezentat. La clasele de filologie, un item este să compună rebus, adică să formuleze enunțuri care să fie definiții pentru cuvinte

cheie ale fizicii, selectate pe capitole. Sau îi solicit să adreseze ei întrebări colegilor, după ce, în prealabil, le ofer toate indicațiile referitoare la formularea întrebărilor (criterii).

Ambele metode au fost primite cu entuziasm de educabili, deși au constatat că gradul de dificultate al acestor cerințe este mai mare decât s-au așteptat.

Formularea întrebărilor potrivite este un punct de inflexiune necesar în conversații și se impune dezvoltarea acestei competențe de investigație, cu impact pe termen lung. Adică textul din fizică ne ajută să tragem concluzii ce depășesc formularea în cuvinte.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Biologie este tot un domeniu vast, având în vedere ramura de biofizică. Având în vedere toate fenomenele fizice, directe sau indirecte din biologie: presiune osmotică, recepționarea undelor emise de diferite organe și vizualizarea lor la electrografe.

Construirea tuturor aparatelor folosite în medicină are la bază fenomene fizice. Începând cu banalii ochelari și ajungând la electrostimulatoare și cipuri implantate în diferite poziții sau membre artificiale.

Programa de fizică conține lecția „Ochiul” în care profesorul trebuie să explice formarea imaginilor și defectele de vedere, ceea ce permite interdisciplinaritate maximă cu biologia.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Filosofie

Pornind de la principii simple cum ar fi „Principiul inerției” și ajungând la „Principiul nedeterminării” (impreciziei) a lui Heisenberg, fizica ne dă impulsuri de teme filosofice în mod constant.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Economie

Studiul fluctuațiilor piețelor libere de capital se poate face cu legi statistice, ceea ce aduce la dezvoltarea econo-fizicii.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Educație fizică

Prima aplicație a vitezei este la clasa a VI-a, când profesorul măsoară timpul de alergare al fiecărui elev pe o anumită distanță. Și stabilește astfel ordinea elevilor, în funcție de rapiditatea deplasării lor.

La clasa a IX a, la aruncarea pe oblică, se calculează unghiul alfa cu orizontala pentru care „bătaia” să fie maximă. Astfel, elevii află că, pentru aruncarea la unghi de 45° față de orizontală, deplasarea pe orizontală este maximă. Interdisciplinaritatea la Educație fizică apare ca aplicații la sărituri, la diferite exerciții, ca aplicații la pârgării sau forța elastică, la cursele de Formula 1, sau de motociclete.

În fiecare sport, cunoașterea, chiar intuitivă a fenomenelor fizice, constituie un avantaj.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Geografie

Conexiunile cu această disciplină le realizez, mai ales la lecțiile privind coordonatele și pozițiile relative.

Măsurarea vârfurilor munților sau adâncimea oceanelor se realizează față de puncte de reper bine stabilite. Recent, poziționarea prin coordonate GPS ne oferă o precizie foarte mare a diferitelor forme de relief și a diferitelor locații.

La termodinamică, precizez legătura între valoarea presiunii și diferite puncte ale atmosferei, formarea norilor, a vânturilor, a ciclonurilor și altele.

La electricitate: producerea fulgerelor, ca efect de descărcare electrică între două puncte de potențiale electrice diferite.

La unde: producerea valurilor și diferențele între undele sonore (tunetul) și undele electromagnetice (lumina fulgerului).

Exemple sunt din aproape fiecare capitol, cu atât mai mult când ne referim la geografia fizică.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Istorie

Ne întrebăm ce legătură ar avea istoria cu disciplina fizică? Răspunsul este evident când analizăm evoluția armelor în războaie.

La lecția „Forța elastică”, fac referire la arcul cu săgeți folosit în luptele din Antichitate până în Evul Mediu.

Mai mult, tactica folosită în lupte ținea cont de forma de relief sau de construcția unor ziduri înalte, pentru a folosi forțele de greutate ale bolovanilor în doborârea inamicilor. Creșterea energiei potențiale determină o creștere a energiei cinetice la nivelul solului, astfel încât impactul cu dușmanii să depășească limita de supraviețuire.

Istoria recentă descrie efectele produse de bomba atomică la Hiroshima și Nagasaki și de poziționarea avioanelor, a dronelor, a soldaților.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Educație plastică

Se poate realiza fie la folosirea culorilor ca aplicație la clasificarea undelor electromagnetice din vizibil, fie la folosirea liniilor pentru a crea iluzii optice și calcule de rezistență în arhitectură și desen tehnic.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Educație muzicală

Având în vedere că sunetul este o undă sonoră, fizica a introdus mărimi ce dau caracteristicile sunetului: intensitate, timbru, determinarea diferitelor lungimi ale corzilor sau a diferitelor tuburi pentru a obține anumite frecvențe.

În Fizică, studiul undelor sonore face referire și la percepția sunetelor, urechea, cu fenomenele fizice care apar și transmiterea semnalelor către creier.

Interdisciplinaritatea la *disciplina* Religie

Deși mulți consideră Fizica și Religia diametral opuse, ca abordări complet diferite ale aceleiași realități, cred că au multe puncte comune pe care le-au descoperit mulți fizicieni credincioși care s-au apropiat de Dumnezeu.

Cunoștințele de matematică și științe, la început, au fost transmise prin intermediul călugărilor din mănăstiri, și chiar descoperirile sistemului Solar cu Soarele în centru și pozițiile planetelor.

Acele neînțelegeri punctuale, la începutul descoperirilor științifice, nu trebuie extinse pe domeniul interdisciplinarității cu Religia. Un exemplu de interdisciplinaritate este la Termodinamică, unde se postulează imposibilitatea construirii unui PERPETTUM MOBILE adică, se enunță evidența că nu putem crea energie din nimic. Tot ce a fost creat, s-a creat la începutul Lumii, indiferent de modalitatea de creație cu care rezonăm. Noi putem doar transforma o energie dintr-o formă în alta.

Concluzie

Fizica lucrează cu modele mult simplificate ale realității, dar care, în mod surprinzător, redau suficient de bine fenomenele și ne-au ajutat să construim întreaga tehnologie din zilele noastre.

Conexiunile cu toate ramurile științelor sunt mult mai profunde decât se pot realiza în cadrul restrâns al unui referat. În această lucrare, am prezentat doar tangențial câteva aspecte din multitudinea de exemple din toate capitolele Fizicii.

Interdisciplinaritatea este necesară pentru a crește motivarea și interesul elevilor pentru această disciplină. Ținând cont că fiecare trebuie să aibă o pasiune pentru una dintre materii, ar putea să-și extindă această pasiune și pentru fizică, văzând legătura între ele.

Bibliografie

Bunget Ion, *Compediu de Fizică*, Editura Științifică și Enciclopedică , 1988
Richard Feynman, *Fizica modernă*, Editura Tehnică, 1969

Interdisciplinaritatea - în formarea competențelor în context educațional contemporan

*Prof. dr. Olaru Cătălina
Colegiul Național „Ion Neculce, București*

Ce este interdisciplinaritatea?

Interdisciplinaritatea este transferul de concepte și metodologie dintr-o disciplină în alta pentru a permite abordarea mai adecvată a problemelor cercetate.

Interdisciplinaritatea pedagogică reprezintă ansamblul relațiilor și interacțiunilor dintre diferite conținuturi și mesaje angajate la nivelul unui demers didactic/educativ cu finalitate relevantă în planul formării-dezvoltării personalității elevului/studentului etc.

La noi în țară, inițierea pluridisciplinară și interdisciplinară este abordată în literatură prin Dimitrie Cantemir și Bogdan Petriceicu Hașdeu, care, în lucrările lor, au privit problemele din toate perspectivele disciplinare necesare. Valențele pozitive pe care le implică o astfel de abordare au condus către considerarea interdisciplinarității drept un concept fundamental al învățământului actual. Plecând de la ideea unei unități a domeniilor științei, interdisciplinaritatea a devenit în ultimii ani una dintre coordonatele esențiale ale curriculumului școlar fiind asociată fie conceptului de activitate tematică (ce-și propune să combine obiective de referință și competențe specifice mai multor arii curriculare), fie celui de predare integrată (văzută ca modalitate de predare-învățare ce asigură nu doar profunzimea cunoștințelor acumulate astfel, ci și o sedimentare benefică a acestora prin promovarea unei atitudini pozitive din partea elevului).

În societatea contemporană, aflată într-o continuă transformare și dezvoltare, educația și învățământul sunt puse în situația de a ține pasul cu progresul tehnologic și cu ritmul alert de evoluție. Ca răspuns la progresul social, cultural, tehnic și politic, sistemul educațional încearcă să propună constant noi metode și procedee pentru a fi pe același drum cu cerințele contemporaneității.

„Cel mai puternic argument pentru interdisciplinaritate este chiar faptul că viața nu este împărțită pe discipline.” (J. Moffet)

Pornind de la afirmația lui J. Moffet, ajungem să ne convingem încă o dată că profesorul pregătește, de fapt, elevul pentru viață mai mult decât pentru examenele pe care le susțin, deși

au și ele un rol important. De felul cum se va descurca și va găsi soluții cetățeanul de mâine depinde, în mare parte, de cadrele didactice. Programa școlară și materia trebuie să fie studiată, să fie însușită și aplicată la cel mai înalt nivel, dar nu toți oamenii posedă aceleași competențe, nu provin cu toții din aceleași medii și nici nu sunt din aceeași sămânță.

Care sunt avantajele interdisciplinarității?

Interdisciplinaritatea oferă posibilitatea de a construi „punți” între disciplinele școlare și de a dizolva părerile elevilor, precum că algebra, de exemplu, nu are nimic comun cu istoria, geografia, cu literatura, biologia, cu chimia, fizica, cu geometria etc. și, în general, disciplinele școlare nu au tangențe între ele.

Alte avantaje pot fi:

- Încurajarea colaborării directe și a schimbului între specialiști care provin din discipline diferite, contribuind la constituirea unui caracter deschis al cercetării, al practicilor sociale și al curriculumului școlar.
- Centrarea procesului de instruire pe învățare, pe elev, dezvoltarea pedagogiilor active, participative de lucru la clasă, lucrul pe centre de interes, învățarea tematică sau conceptuală, învățarea pe bază de proiecte sau de probleme, învățarea prin cooperare.
- Crearea unor structuri mentale și acțional-comportamentale flexibile și integrate, cu potențial de transfer și adaptare.
- Învățare durabilă și cu sens, prin interacțiuni permanente între discipline, prin relevanța explicită a competențelor formate în raport cu nevoile personale, sociale și profesionale.
- Decentrarea teoriei și practicii pedagogice de pe ideea de disciplină și a decompartmentării achizițiilor învățării în favoarea interacțiunilor și corelațiilor.

Educația STEAM:

Într-o lume aflată în continuă schimbare și tehnologizare rapidă, educația trebuie să evolueze pentru a pregăti noile generații pentru provocările secolului XXI. Educația STEAM, o abordare inovatoare care integrează Știința, Tehnologia, Ingineria, Artele și Matematica, reprezintă modalitatea esențială prin care tinerii zilelor noastre se pot pregăti eficient pentru meseriile viitorului.

Acest model educativ holistic încurajează elevii să gândească creativ, să abordeze probleme complexe și să aplice cunoștințele în contexte practice. Astfel, STEAM îmbină logica și analiza cu gândirea critică, cu creativitatea și abilitățile practice.

Una dintre principalele virtuți ale educației STEAM constă în dezvoltarea competențelor esențiale pentru viitor, cum ar fi rezolvarea de probleme, gândirea inovatoare și

colaborarea. Elevii învață să lucreze în echipă, să proiecteze, să experimenteze și să își exprime ideile în mod creativ. Lucrul în echipă poate aduce rezultate semnificative, contribuind la dezvoltarea abilităților interpersonale ale membrilor echipei.

Educația STEAM încurajează abordarea interdisciplinară. Elevii explorează conexiunile dintre diferite domenii de cunoaștere, descoperind că știința și arta, matematica și tehnologia sunt strâns legate. Această perspectivă holistică îi ajută să înțeleagă lumea într-un mod mai profund și complex, prin abordarea și aplicarea cunoștințelor într-un mod integrat și cuprinzător. Acest concept pune accentul pe faptul că informațiile și cunoștințele nu sunt compartimentate sau izolate, ci sunt interconectate și pot fi înțelese mai bine atunci când sunt privite în contextul lor mai larg.

De asemenea, educația STEAM pregătește elevii pentru cariere din ce în ce mai diverse și tehnologizate. Aceștia dobândesc abilități digitale noi, înțelegând tehnologia la un alt nivel, și își dezvoltă creativitatea necesară pentru a aborda provocările viitorului. Astfel, tinerii vor fi mai bine pregătiți pentru a se adapta la schimbările rapide din lumea muncii și pentru noile meserii: specialist în Inteligență artificială (AI), dezvoltator de software și aplicații, inginer specialist în energie regenerabilă, specialist în securitate cibernetică, terapeut virtual/telemedic, designer de realitate virtuală, consultant pentru gestionarea schimbărilor, terapeut de reciclare mentală, specialist în etică AI etc. Este important de subliniat că aceste meserii nu sunt definitive și pot evolua odată cu schimbările tehnologice și sociale.

Educația continuă și flexibilitatea în carieră vor fi cheia adaptării la schimbările viitoare ale pieței muncii. Educația STEAM nu se limitează doar la formarea profesională a indivizilor, ci are un impact mult mai larg asupra societății. Elevii care învață în acest mod devin cetățeni conștienți, capabili să înțeleagă și să rezolve problemele globale complexe, de la drepturile omului, sărăcie și inegalitate până la schimbările climatice, accesul la apă potabilă, securitatea alimentară, declinul biodiversității, migrația forțată, răspândirea bolilor infecțioase, inovația tehnologică, securitatea cibernetică, amenințările nucleare etc.

Ce își doresc elevii, părinții și societatea?

Întreaga societatea își dorește un singur lucru și anume, educație. Deși se aduc constant schimbări în sistemul de învățământ, cu toate astea, consider că școala ar trebui să pregătească elevii mai mult pentru viață și nu doar pentru niște examene scrise sau orale care trebuiesc susținute. Educația civică, educația juridică, educația financiară și comunicarea să fie elemente de bază în formarea copiilor. Trebuie să ne cunoaștem drepturile, să cunoaștem legile și toate lucrurile cu care ne putem confrunta în viața de zi cu zi.

Părinții își doresc să își știe copiii în siguranță. Să își trimită copiii la școală și să fie siguri ca nu are ce să li se întâmple rău. Părinții își doresc o educare și o formare în plus față de cea dăruită de ei acasă și să descopere abilitățile copiilor lor pe care, mai apoi, să le fructifice. Își doresc ca profesorii care stau în fața copiilor să fie exemple demne de urmat și inspiraționale. Probabil cea mai importantă opinie, dar nu tot timpul luată în considerare, este cea a elevilor. Ce își doresc elevii? Elevii își doresc fix acest lucru: să le fie ascultate și luate în considerare opiniile și dorințele. Elevii își doresc să vină la școală cu plăcere. Noi ca și copii, ne dorim să primim încredere, dar și să învățăm să avem încredere în noi înșine. Ne dorim să avem parte de un învățământ modern, să discutăm teme de interes și să nu mai fim presați de cerințele examenelor. Ne dorim să fim lăsați să avem un punct de vedere personal și să îl argumentăm liber, să nu ne fie frică să greșim și totodată să putem să continuăm fără rușine.

Care sunt obstacolele și cum putem să le depășim pentru ca școala să fie utilă?

Consider că obstacolele cele mai mari sunt că elevii nu au o motivație ca să învețe și nu primesc din partea profesorilor sau părinților o atitudine pozitivă în raport cu școala. Pentru a le depăși, trebuie să se facă o schimbare în acest sens, deoarece copiii sunt motivați să învețe dacă ceea ce învață este legat de realitate, dacă este util și dacă îi ajută în viața cotidiană. Dacă s-ar întâmpla acest lucru și dacă am primi aprecierea de care avem nevoie, școala ar fi într-adevăr utilă.

Bibliografie

Cucoș, Constantin – Pedagogie – Editura Polirom, Iași, 1998

Ciolan, Lucian – Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar, Editura Polirom Iași, 2008

Nicolaescu, Basarab TransdisciplinalitateaManifest, Editura Polirom, Iași, 1993

Văideanu, George – Educația la frontiera dintre milenii, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1988

Interdisciplinaritatea în matematică

Prof. Pogorevici Aura-Loreta
Colegiul „Vasile Lovinescu”, Fălticeni

Matematica este considerată de multe ori „aridă”. Noțiuni abstracte sunt greu acceptate și înțelese de noi, elevii. De aceea e bine să găsim aplicații practice cu caracter interdisciplinar ori de câte ori ne sunt la îndemână.

Voi prezenta o serie de probleme din diverse domenii: economie, chimie, biologie, geografie, ce se rezolvă folosind progresele aritmetice sau progresele geometrice. Exemplele au fost alese pentru a ilustra utilitatea și eficiența folosirii progreseilor aritmetice și geometrice în cazuri practice.

1. ECONOMIE : Dacă la o bancă ce practică o dobândă anuală de $d\%$ se depune o sumă

de bani B_0 , atunci se obține o dobândă egală cu $B_0 \frac{d}{100}$. La sfârșitul unui an suma aflată

în cont va fi $B_1 = B_0(1 + \frac{d}{100})$. Acum depunătorul are două posibilități de plasare a

banilor pentru următorii ani: cu dobândă simplă (d.s.) sau cu dobândă compusă (d.c.).

a) Ce înseamnă fiecare din aceste dobânzi?

b) $B_0, B_1, B_2, \dots, B_n$ ce formează?

c) Dacă $B_0 = 1.000.000$ lei, $d = 30(\%)$, care va fi suma obținută după 5 ani în cazul d.s. respectiv al d.c.?

a) d.s.: la sfârșitul fiecărui an, dobânda este retrasă, iar suma B_0 se lasă în continuare în cont, astfel încât la sfârșitul celui de-al doilea an se obține suma:

$$B_2 = B_1 + B_0 \frac{d}{100} = B_0 + 2B_0 \frac{d}{100} ; B_n = B_0 + nB_0 \frac{d}{100}$$

b) Sumele $B_0, B_1, B_2, \dots, B_n$ sunt termenii unei progresii aritmetice cu rația $B_0 \frac{d}{100}$

d.c.: la sfârșitul fiecărui an, toată suma este lăsată în continuare în cont, astfel încât la sfârșitul celui de-al doilea an se obține suma:

$$B_2 = B_1 + B_1 \frac{d}{100} = B_0 \left(1 + \frac{d}{100}\right)^2 ; B_n = B_0 \left(1 + \frac{d}{100}\right)^n$$

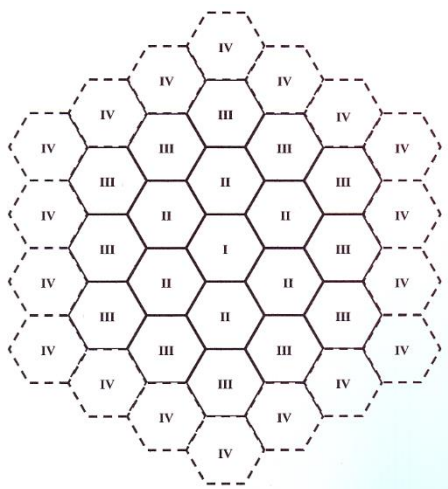
b) Sumele $B_0, B_1, B_2, \dots, B_n$ sunt termenii unei progresii geometrice cu rația $1 + \frac{d}{100}$

c) d.s.: $B_5 = B_0 + 5B_0 \frac{d}{100} = 1.000.000 + 5 \cdot 1.000.000 \cdot 0,3 = 2.500.000$ lei

d.c.: $B_5 = B_0 \left(1 + \frac{d}{100}\right)^5 = 1.000.000 + (1 + 0,3)^5 = 3.712.930$ lei

2. CHIMIE: Să se calculeze numărul de atomi de carbon al unei hidrocarburi aromatice cu n cicluri condensate complet, izotop și simetric față de un nucleu oarecare central. Pentru figură se consideră un plan din cristalul de grafit.

Se notează cu k numărul stratului de nuclee concentrice (*I, II, III, ...*) și cu c numărul de atomi de carbon care sunt conținuți în aceste straturi; n fiind numărul total de cicluri ale hidrocarburi. Se obține:

$$k = I \begin{cases} n = 1 \\ c = 6 \end{cases}$$

$$k = II \begin{cases} n = 1 + 6 = 7 \\ c = 6 + 18 = 6(1 + 3) = 24 \end{cases}$$

$$k = III \begin{cases} n = 1 + 6 + 12 = 1 + 6(1 + 2) = 19 \\ c = 6 + 18 + 30 = 6(1 + 3 + 5) = 54 \end{cases}$$

$$k = IV \begin{cases} n = 1 + 6 + 12 + 18 = 1 + 6(1 + 2 + 3) \\ c = 6 + 18 + 30 + 42 = 6(1 + 3 + 5 + 7) \end{cases}$$

$$k = V \begin{cases} n = 1 + 6 + 12 + 18 + 24 = 1 + 6(1 + 2 + 3 + 4) \\ c = 6 + 18 + 30 + 42 + 54 = 6(1 + 3 + 5 + 7 + 9) \end{cases}$$

$$c = 6(1 + 3 + 5 + 7 + \dots + (2k - 1)) = 6 \frac{(1 + 2k - 1)k}{2} = 6 \frac{2k \cdot k}{2} = 6k^2$$

$$\dots n = 1 + 6 + 6 \cdot 2 + \dots + 6(k - 1) = 1 + \frac{[6 + 6(k - 1)](k - 1)}{2} = 1 + 3k(k - 1)$$

= "n" este suma termenilor unei $\div$ cu primul termen 6 și $r = 6$ la care se adaugă 1. Deci
 $n = 1 + 3k(k - 1)$

= "c" este suma termenilor unei $\div$ cu primul termen 6 și $r = 12$. Deci

$$c = \frac{k}{2} [a_1 + a_1 + (k - 1)r] = \frac{k}{2} (6 + 6 + 12(k - 1)) = \frac{12k}{2} (1 + k - 1) = 6k^2.$$

Bibliografie

J.D., Bernal - *Știința în istoria societății*, Ed. Politică, București, 1984

Pomoje-Marcu, Romulus, Maghejar, Livia - *Probleme de chimie anorganică*, vol. I – II, Editura Tehnică, București, 1994.

Udriște, C., Bucur, C. - *Probleme de matematici și observații metodologice*, Editura Facla, Timișoara, 1980

INTERDISCIPLINARITATE ÎN EVALUAREA STUDIULUI DE CAZ. DILEME, LIMITĂRI, SOLUȚII

Prof. dr. Săpoi Elena-Camelia
Colegiul Național „Spiru Haret”, București

1. Precizări preliminare

Această lucrare își propune să prezinte, din perspectiva interdisciplinarității, aspecte legate de evaluarea unor activități din sfera didacticii oralului, selectate din practica curentă la clasele de liceu. Supunem atenției, din diversitatea formelor comunicării orale, studiile de caz și modalitățile de evaluare potrivite pentru această metodă. De asemenea, demersul nostru va pune în discuție unele aspecte care pot apărea în evaluare: limitări, dileme, dar și soluții deja exersate în practica la catedră.

Din perspectiva interdisciplinarității, studiul de caz presupune ca, în egală măsură, elevul și profesorul să aibă competențe digitale, nu doar competențe legate de didactica oralului și a redactării, ce țin de sfera disciplinei *limba și literatura română*, sau, în sens mai larg, de aria curriculară *limbă și comunicare*. Motivăm această afirmație prin faptul că în realizarea studiului de caz elevii utilizează tehnici digitale – în documentarea temei și/ sau în prezentarea cazului. Pe de altă parte, evaluarea „produsului” final presupune sine qua non ca profesorul să aibă competențe digitale care să-i permită verificarea surselor din webografie și corectitudinea modului în care au fost utilizate/ valorificate anumite programe digitale, tehnici de redactare, design digital etc.

2. Definirea unor termeni

Studiul de caz a fost folosit inițial ca metodă de cercetare științifică în medicină, psihologie, economie (situații reale ca premise inductive sau deductive necesare pentru formularea unor concluzii). În didactică, studiul de caz este o metodă didactică de învățare, ce presupune mai multe etape: alegerea cazului; problematizarea; bibliografie; documentare, colectare și filtrare de informații; investigație, prelucrare; variante de rezolvare a cazului; concluzii; prezentare; discuții (I. Cerghit).

Programele școlare în vigoare ale disciplinei (Programa de Limba și literatura română, clasa a XI-a, O.M. Nr. 3252/13.02.2006; Programa de Limba și literatura română, clasa a XII-

a, O.M. Nr. 5959/22.12.2006) consemnează următoarea descriere a studiului de caz, ca metodă didactică modernă:

Studiu de caz – presupune o etapă pregătitoare, în care elevii primesc bibliografie, sugestii pentru dezvoltarea temei sau sarcini de lucru concrete pentru explorarea temei; după o documentare prealabilă, elevii vor realiza o prezentare generală a temei, cu inserarea unor fragmente din texte ilustrative. Studiul de caz se poate realiza prin investigație sau prin proiecte elaborate de grupe de 4-6 elevi (1-2 grupe pentru fiecare studiu de caz). Studiile de caz vor fi repartizate grupelor încă de la începutul anului școlar, astfel încât o grupă să aibă un singur studiu de caz. Fiecare prezentare va fi urmată de discuții cu toată clasa, în care colegii pot cere lămuriri, pot comenta aspectele care li s-au părut interesante și pot evalua activitatea grupelor. La rândul său, profesorul va evalua activitatea fiecărei grupe și va nota elevii.

3. Context educațional

În programele școlare ale disciplinei limba și literatura română, studiul de caz este prezent la ciclul superior al liceului, după cum urmează: 8 studii de caz – la clasa a XI-a (7 studii de caz pentru curriculum diferențiat de tip A, la care se adaugă un studiu de caz pentru curriculum diferențiat de tip B); 6 studii de caz – la clasa a XII-a (4 studii de caz pentru curriculum diferențiat de tip A, la care se adaugă două studii de caz pentru curriculum diferențiat de tip B).

4. Aspecte aplicative

Vom prezenta în cele ce urmează câteva aspecte privitoare la condiția interdisciplinarității în realizarea studiului de caz de către elevi, coordonați de profesor, și în evaluarea studiului de caz (evaluarea de către profesor, autoevaluarea, evaluarea colegială).

4.1. Activități din sfera didacticii oralului în realizarea studiului de caz

În prezentarea produsului final (produs final = paginile scrise ale studiului de caz ca rezultat al investigației) pot fi utilizate diverse modalități, majoritatea lor necesitând competențe digitale: expunere și explicație, notițe, pliante (redactare digitală), prezentări ppt, canva (mijloace digitale), secvențe video (mijloace digitale), joc de rol, scenarii, filme -diverse genuri (mijloace digitale), ziare (redactare digitală), pagini de revistă (redactare digitală), joc interactiv (mijloace digitale), dramatizare.

4.2. Evaluarea studiului de caz

În evaluarea studiului de caz, este nevoie de formularea unor criterii clare, care să fie cunoscute elevilor, odată cu stabilirea temei. Iată o listă cu **criterii posibile în evaluarea studiului de caz** (cu menționări referitoare la competențe digitale), care se pot adapta evaluării

proiectelor de diverse tipuri: claritatea mesajului și structura discursului, valorificarea conținutului studiat, pronunția, tonul vocii, expresivitatea, contactul vizual, gesturile, adaptabilitatea la public, utilizarea suporturilor vizuale (presupune competențe digitale al profesorului, pentru o evaluare corectă), răspunsul la întrebările auditoriului, durata prezentării, munca de echipă, originalitatea prezentării.

Pentru o evaluare corectă pot fi luate în considerare următoarele **soluții generale**: lista de verificare a criteriilor, feedback specific (aspectele în care elevul s-a descurcat bine și la punctele care necesită îmbunătățiri), autoevaluare și evaluare reciprocă (se dezvoltă abilități critice și să înțeleagă mai bine standardele de evaluare), video înregistrare, autorefecție (propriile impresii cu privire la prezentare înainte și după evaluare – se pot înregistra pe g-classroom), evaluare pe baza competențelor / a obiectivelor, evaluarea reciprocă (presupune realizarea unui ghid), sesizarea aspectelor pozitive.

Un ultim aspect al evaluării studiului de caz, este privitor la atributele evaluatorului. Printre acestea, câteva sunt privitoare la formarea sa interdisciplinară: competențe lingvistice și de comunicare, cunoștințe de specialitate, obiectivitate, empatie, cunoașterea elevilor, abilități de ascultare atentă, cunoașterea tehnicilor de prezentare, flexibilitate și adaptabilitate, cunoștințe despre tehnologia utilizată, competențe în acordarea feedback-ului constructiv.

5. Concluzii

Evaluarea activităților didactice orale implică în mare măsură competențele digitale, care pot asigura gestionarea unor dileme și limitări. Abordarea lor cu atenție și cu responsabilitate poate contribui la îmbunătățirea procesului de evaluare. Competențele digitale pot fi cheia unei participări valoroase la școală, dar mai ales în societate.

Bibliografie

- Ionescu-Ruxăndoiu, L – Conversația. Structuri și strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite, Editura All, 1999
Pamfil, A. – Limba și literatura română în școala primară, Editura Art, 2016
Sâmihăian, F. – O didactică a limbii și a literaturii române, Editura Art, 2014

STUDIU PRIVIND NECESITATEA ABORDĂRII INTERDISCIPLINARE A DISCIPLINELOR DE PROFIL REAL

Prof. Soare Daniela

Prof. Șerban Steliana

Colegiul Național „Spiru Haret”, București

În contextul educațional actual, abordarea interdisciplinară a disciplinelor de profil real (precum matematică, informatică, fizică, chimie, biologie etc.) este din ce în ce mai necesară pentru a pregăti elevii să facă față provocărilor complexe.

În lumea reală, problemele nu sunt compartimentate pe discipline. Fenomenele naturale sau sociale necesită cunoștințe din diverse domenii pentru a fi înțelese și rezolvate. Problemele de mediu, cum ar fi schimbările climatice, necesită cunoștințe din biologie (ecosisteme), chimie (compoziția atmosferei), fizică (fenomene atmosferice), matematică (modele) și informatică (modelarea datelor). O abordare interdisciplinară în educație îi pregătește pe elevi să gândească holistic și să aplice cunoștințele din mai multe domenii și îi încurajează să folosească metode diverse pentru a rezolva probleme complexe. Astfel, o problemă de inginerie poate necesita abilități matematice, de programare (informatică), cunoștințe de fizică (mecanica forțelor) și chimie (materiale și reacții). Acest tip de abordare le dezvoltă elevilor abilități esențiale pentru viața profesională, unde multe probleme nu pot fi soluționate printr-o singură disciplină. Atunci când elevii învață cum conceptele dintr-o disciplină se aplică în alte domenii, aceștia dobândesc o înțelegere mai profundă și aplicată a acelor concepte. De exemplu, folosirea matematicii în modelarea fenomenelor fizice sau a biologiei moleculare îi ajută pe elevi să înțeleagă nu doar abstract, ci și în context aplicativ. Informatica este un alt exemplu, prin care elevii pot dezvolta aplicații sau simulări pentru a înțelege mai bine fenomenele chimice sau biologice.

Abordarea interdisciplinară ajută la dezvoltarea gândirii critice, deoarece îi obligă pe elevi să gândească în afara șabloanelor tradiționale. În loc să aplice metode standardizate, ei trebuie să integreze diferite perspective pentru a găsi soluții. Aceasta stimulează și creativitatea, deoarece îi încurajează să gândească neconvențional și să găsească soluții inovatoare pentru problemele complexe.

Proiectele inter/transdisciplinare aduc elevii împreună pentru a colabora și a împărtăși cunoștințele lor din diferite domenii. Într-o cercetare, un proiect în care se analizează impactul poluării asupra unui ecosistem poate implica biologi, chimiști, fizicieni și informaticieni, toți lucrând împreună pentru a găsi soluții. Luând parte la un astfel de proiect, elevii învață nu doar conceptele teoretice, ci și abilitățile de lucru în echipă și comunicare, esențiale în orice carieră. Domenii emergente precum bioinformatica, nanotehnologia sau inteligența artificială demonstrează clar necesitatea unei abordări interdisciplinare. Bioinformatica combină biologia, informatica și matematica pentru a analiza date genetice complexe. Elevii trebuie să fie expuși încă din școală la aceste conexiuni interdisciplinare pentru a înțelege noile direcții de inovație și pentru a putea contribui la acestea în viitor.

Piața muncii de astăzi pune un accent din ce în ce mai mare pe abilitățile multiple și pe capacitatea de a rezolva probleme complexe folosind diverse cunoștințe. Profesioniștii din multe domenii trebuie să aibă competențe interdisciplinare – inginerii folosesc programare, medicii folosesc statistici și instrumente informatice, cercetătorii biologici colaborează cu chimiști sau fizicieni pentru a dezvolta noi medicamente sau terapii. Prin urmare, o educație interdisciplinară pregătește elevii mai bine pentru cerințele din viața profesională.

Informatica joacă un rol-cheie în abordarea interdisciplinară, deoarece poate fi utilizată pentru simulări, modelare, analiză de date și automatizare. Simulările din fizică sau chimie sunt puternic susținute de software-ul de modelare, iar biologia moleculară se bazează pe analiza bazelor mari de date genetice. Astfel, integrarea informaticii în studiul celorlalte discipline devine esențială pentru învățarea modernă.

O abordare interdisciplinară îi ajută pe elevi să dezvolte o viziune globală asupra cunoașterii și să înțeleagă că toate disciplinele contribuie la o înțelegere unitară a lumii. Învățând să îmbine concepte din fizică, chimie, biologie, matematică și informatică, elevii pot înțelege mai bine lumea din jurul lor și pot vedea interconectările dintre fenomenele naturale, tehnologii și științe.

Prin abordarea interdisciplinară, elevii sunt încurajați să vadă învățarea ca un proces continuu și să-și dezvolte curiozitatea de a explora noi domenii. Ei vor învăța să facă legături între noile cunoștințe și cele deja existente, ceea ce le va fi extrem de util într-o lume în continuă schimbare, unde vor trebui să se adapteze constant și să învețe lucruri noi pe parcursul vieții.

În anul școlar 2023-2024, am aplicat elevilor de la clasele de profil real un chestionar, din dorința de a veni în întâmpinarea nevoilor lor privind proiectele interdisciplinare.

1. Ce domenii științifice vă interesează cel mai mult și de ce?

Fizica și Chimia, mă fascinează cum se explică toate fenomenele din mediul înconjurător.

Fizica și Matematica, deoarece mă fascinează mișcările obiectelor în spațiu în general.

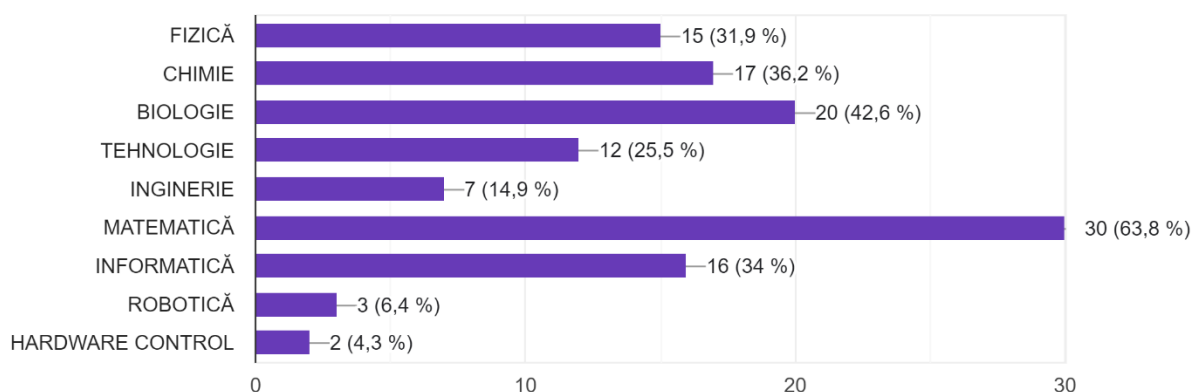
Matematica și Informatica

Matematica, Biologie

Robotica și ingineria

Fizica, informatica

2. Domeniile pe care le-ați integrat într-o activitate/într-un proiect din care ați făcut parte au fost: 47 de răspunsuri

3. Precizează succint în ce a constat activitatea

Am scris un articol pentru revista de științe a școlii SpiruScience.

Activitățile au constat în proiecte prezentate în fața clasei, pe baza mai multor lecții de la materiile selectate mai sus

Am făcut un desen despre ce înseamnă matematică pentru mine

Fac parte din echipa de robotica, unde an de an se construiește un robot de la 0 cu o nouă temă.

Am participat la un curs de desen unde am avut nevoie de cunoștințe de matematică și fizică pentru măsurători și dinamism.

A fost o mobilitate, în cadrul careia am avut diverse activități care au implicat chimia, fizica, și multe altele. Am făcut săpun, am calculat traiectorii și multe altele.

4. Credeți că este important să conectăm diferite domenii științifice între ele?
De ce?

Da - se fac legături mult mai ușor între materii

Da, este important, pentru că multe profesii necesită două sau mai multe domenii științifice

Este deja un fapt bine știut că materiile științifice sunt legate între ele. Conectarea lor, prin diferite proiecte, este importantă, pentru că subliniază aceste asemănări dintre ele și creează ceva nou, o conexiune prin care un elev, de exemplu, poate reține două concepte diferite la două materii diferite, mult mai ușor, acum că înțelege cum funcționează. (De exemplu, biologia și chimia - fenomenul respirației anaerobe)

Da, e important să le legăm pentru inovație. De exemplu, neuroștiința și inteligența artificială împreună pot duce la tehnologii mai bune.

Consider că este important să conectăm domeniile științifice între ele, pentru că astfel se dezvoltă un mod de gândire logic, bazat pe înțelegere. Științele exacte sunt strâns legate între ele, fiecare fenomen avându-și explicația atât în fizică, cât și în chimie, matematică sau biologie.

Cred că este important să conectăm diferite domenii științifice, deoarece pot să ne facă să înțelegem/reținem anumite informații mai ușor (ex. chimia și fizică, matematică și informatică)

5. Care sunt unele dintre cele mai fascinante conexiuni între diferite domenii științifice pe care le-ați întâlnit sau pe care le-ați dori să le explorați?

Am întâlnit o conexiune foarte interesantă de între fizică și matematică.

Mi-aș dori să aflu mai multe despre conexiunea dintre Biologie și Informatică, deoarece este un domeniu în continuă dezvoltare.

Chimia și biologia se aseamănă prin diferite moduri, mai ales la nivelul organismului se pot găsi multe reacții chimice.

Chimie și fizică

Dintre biologie și chimie

6. Cum credeți că interdisciplinaritatea poate contribui la înțelegerea mai profundă a fenomenelor din lumea reală?

ajuta la formarea unor conexiuni

Mi se pare ca se leaga una de alta si ca sa o intelegi pe una trebuie sa o intelegi si pe cealalta

conexiunile, in general, ne ajutam sa retinem informatiile mai usor, iar cele de la stiinte uneori se pot observa chiar in viața cotidiană.

Ma ajuta sa fac conexiuni intre ceea ce am invatat la scoala si lumea reala

Cu ajutorul interdisciplinaritatii putem sa facem analogii si conexiuni singuri si putem sa invatam mai multe despre lumea inconjuratoare.

Cred ca interdisciplinaritatea ajuta la înțelegerea lumii reale deoarece oferă oportunitatea de a explora și de a gândi în afara cutiei.

Cred ca interdisciplinaritatea poate contribui la intelegerea mai profunda a fenomenelor din lumea reala prin practica, adica daca vedem ca tot ceea ce invatam noi la scoala are o contributie in viata reala si ca materiile scolare se leaga intre ele atunci vom intelege mai usor teoria.

7. Ce activități sau proiecte interdisciplinare v-ați dori să realizați în școală pentru a explora mai bine interconexiunile dintre diferite domenii științifice?

Activități care cuprind anumite fenomene sau probleme exprimate în viața reală.

Experimente de tot felul

Un proiect care sa abordeze toate domeniile intr-un mod legat

La ore sa facem legaturi dintre materia si viata de zi cu zi

sa facem experimente. cel mai bine invat cand vad cu ochii mei un fenomen

orice fel de proiect ar fi foarte bun, insa nu atunci cand suntem si copleșiti de teme

9. Cum credeți că ar putea fi îmbunătățită predarea și învățarea interdisciplinarității în școală pentru a fi mai captivantă și mai relevantă pentru voi?

S-ar putea face mai multe experimente sau activități practice prin care să punem în practică în viața reală ceea ce am învățat

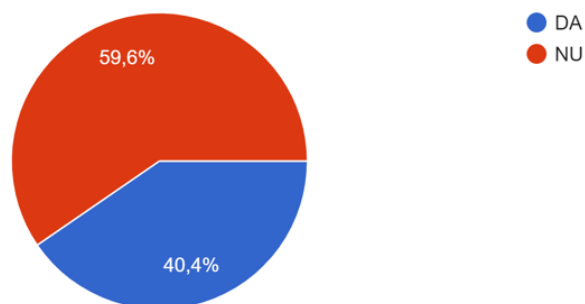
Prin prezentarea legăturilor dintre diferite domenii științifice.

prin exerciții interactive și exemple din viața de zi cu zi

predarea și învățarea interdisciplinarității în școli poate fi îmbunătățită cu ajutorul lucrului în echipă, și venirea unor oameni specializați în diferite domenii

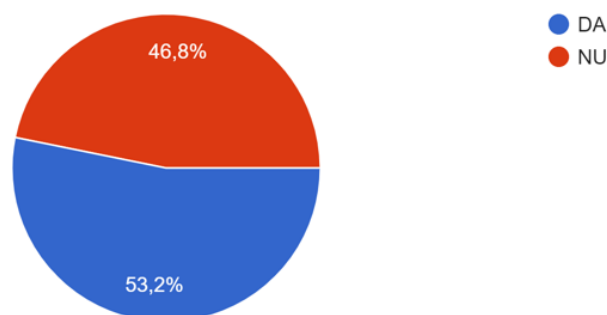
10. Ați implementat o problemă din viața reală în limbaj algoritmic?

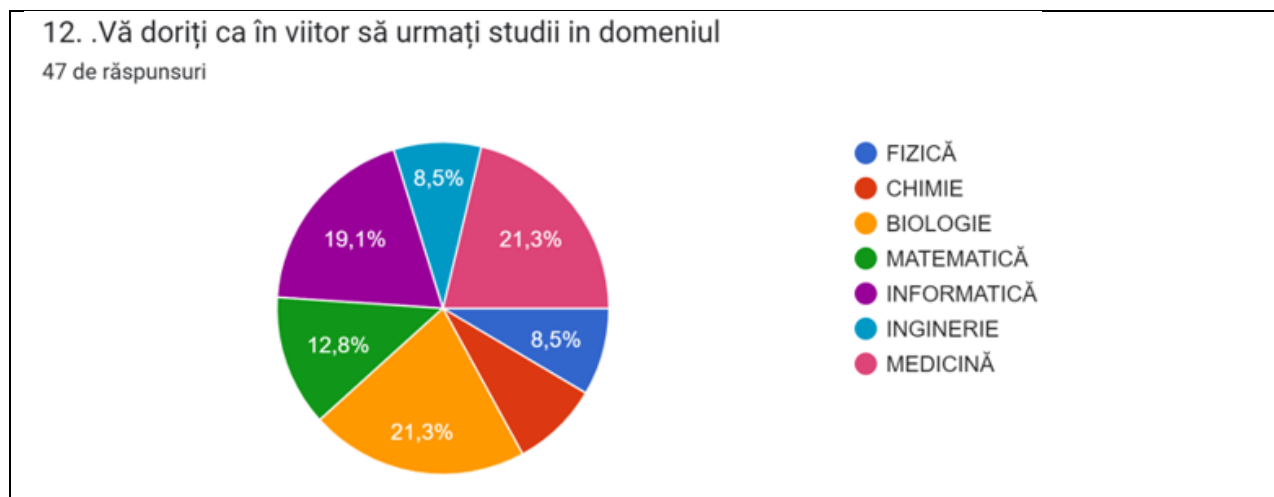
47 de răspunsuri

11. Ați făcut parte dintr-un proiect care a îmbinat știința cu tehnologia?

47 de răspunsuri

În concluzie, abordarea interdisciplinară a disciplinelor de profil real este esențială pentru dezvoltarea unei educații moderne, relevante și aplicabile în viața de zi cu zi. Aceasta ajută elevii să își dezvolte gândirea critică, capacitatea de a rezolva probleme complexe și să facă legături între conceptele învățate, pregătindu-i astfel pentru provocările viitorului.

Competențe practicate – repere interdisciplinare în științele socio-umane

*Ștefan Cristina, profesor, Colegiul Național „Spiru Haret”
Moise Ortansa, profesor, Colegiul Național „Cantemir Vodă”*

În societatea contemporană, marcată de o schimbare accelerată, sistemul de educație face demersuri de a oferi acele repere formative consistente tinerelor generații, astfel încât absolvenții să se poată integra cu succes pe piața forței de muncă, să își construiască o viață de calitate, să-și dezvolte personalități autonome, receptive cultural. În acest sens, trecerea granițelor disciplinelor clasice se impune ca o necesitate indiscutabilă. Astfel, abordarea unor conținuturi de învățat poate fi realizată într-o manieră interdisciplinară. În acest fel, devine posibilă valorificarea interdependențelor conceptuale, se conjugă efortul de a forma și operaționaliza competențe, sunt reunite valori și atitudini. Interdisciplinaritatea poate fi gândită într-o manieră explicită, atunci când interdependențele sunt căutate, identificate în mod intenționat pentru a fi utilizate în contexte specifice²⁰. Dar, interdisciplinaritatea are și o dimensiune implicită, când corelațiile între disciplinele studiate sunt firești, se realizează de la sine, sunt articulate coerent într-un corp comun de cunoaștere. Într-o astfel de interdependență se găsesc științele sociale²¹.

Ținând cont de cadrele generale ale contextului educațional contemporan, interdisciplinaritatea se înscrie pe linia unor tendințe de dezvoltare a educației cum sunt: centrarea demersului formativ pe elev și competențele acestuia, utilizarea semnificativă a tehnologiei informației în educație, promovarea învățării, dar și a predării colaborative. Dezvoltarea competențelor se dorește a fi una integrată, astfel încât absolvenții să fie în măsură să facă față unor sarcini specifice, să rezolve probleme diverse, să fie deschiși spre nou. În acest sens, este importantă dezvoltarea gândirii critice, cultivarea creativității. Ipoteza de lucru este aceea că legăturile între științele sociale sunt unele structurale, tocmai de aceea, au fost reunite sub o unitară denumire generică.

²⁰ Astfel, teme cum ar fi: schimbările climatice, fenomenul contemporan al migrației, protecția resurselor naturale - se pretează a fi analizate interdisciplinar pentru implicațiile lor sociale, economice, politice.

²¹ În această lucrare, dintre științele socio-umane care se studiază în învățământul preuniversitar, ne vom referi la *Economie, Sociologie, Psihologie* și la *Filosofie*; nu vom aborda raporturile interdisciplinare cu *Geografia* și *Istoria*.

O serie de întrebări pot însă să fie formulate: Constituie denumirea sub o sintagmă comună un argument suficient pentru a susține ceea ce este identificat drept implicit? Care sunt reperele care întemeiază interdisciplinaritatea intrinsecă în științele sociale?

În primul rând, interdisciplinaritatea este fundamentată pe prevederile *Programelor școlare*, ce precizează care sunt competențele generale vizate prin studierea respectivelor discipline. De exemplu, *competențe generale* dobândite de către elevi prin studiul științelor sociale sunt: Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare; Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri; Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare; Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității²².

*Marele ministru*²³ Spiru Haret este cel care a consacrat utilizarea programelor de studiu în școala românească. Principalul reproș care era adus în mod tradițional programelor este acela că sunt prea încărcate. Acesta însă insistă asupra faptului că rezolvarea problemei nu se va găsi prin reducerea conținuturilor programelor, ci prin utilizarea eficientă a timpului de școală, dedicat studiului²⁴. Limita peste care nu se poate trece este impusă de necesitatea de a asigura coerența intrinsecă a conținuturilor științifice, care nu se pot trunchia și de logica în care pot fi prezentate pentru a permite înțelegerea lor de către școlari. Chiar dacă programele sunt imperfecte, ele sunt totuși obligatorii: „programa e o lege” (*Operele lui Spiru Haret*, Vol. I, p.194).

În aceeași direcție, putem adăuga faptul că pentru o mai bună aplicabilitate a programelor școlare se poate proiecta o anumită flexibilitate a acestora prin abordări interdisciplinare în formarea competențelor elevilor. Programele școlare integrează dimensiuni comune științelor sociale. Astfel: dimensiunea explicativ-informativă, dimensiunea normativă, referitoare la orientarea comportamentului și a deciziilor individului, dimensiunea interogativ-reflexivă și valorizatoare, care are în vedere dezvoltarea competențelor specifice gândirii critice;

²²Programa școlară pentru ciclul superior al liceului - ECONOMIE, OM Nr. 3252 / 13.02.2006 (http://www.socioumane.ro/e107_files/downloads/Programe%20școlare/economie11_omec.pdf), p.5

²³ Numele lui Spiru Haret drept *Marele ministru* îi aparține lui Nicolae Iorga.

Spiru Haret a fost ministru al *Instrucției Publice și al Cultelor*, în trei mandate (1897-1899, 1901-1904, 1907-1910).

²⁴ „Așa, a ajuns o banalitate axioma că programele sunt prea încărcate, deși ori de câte ori s-a cerut și s-a încercat reducerea lor, s-a văzut că este o limită inferioară peste care nu se poate trece în această reducere. Convingerea noastră este că învinovățirea aceasta adusă programelor nu s-ar mai produce, dacă timpul școlii ar fi mai bine utilizat” (*Operele lui Spiru Haret*, Vol. II, p. 63).

dimensiunea practică, urmărind formarea de atitudini și exersarea de comportamente raționale²⁵.

În al doilea rând, interdisciplinaritatea în științele sociale este susținută prin promovarea aceluiași valori și atitudini. De exemplu: cultivarea spiritului de observație și a interesului pentru cunoașterea obiectivă; disponibilitatea pentru dialog și pentru relaționarea pozitivă cu ceilalți; conștientizarea identității personale și valorizarea pozitivă a diferențelor; manifestarea spiritului critic, a solidarității sociale și asumarea responsabilității faptelor personale; acceptarea diversității și promovarea toleranței față de ceilalți²⁶.

Un alt argument poate fi formulat prin trimitere la fondul conceptual comun al științelor sociale, ceea ce permite interdisciplinaritate conceptuală. De exemplu, **conceptul de nevoie umană este un concept important atât pentru economie, cât și pentru psihologie. Dacă, în abordarea din perspectivă economică, nevoia umană este un concept corelat cu modul în care oamenii iau decizii cu impact economic, în abordarea din psihologie, conceptul devine util pentru a înțelege oamenii, comportamentele umane cotidiene manifestate cu scopul de a gratifica trebuințe**²⁷.

Interdisciplinaritatea poate fi regăsită și în ceea ce literatura pedagogică numește *noile educații*²⁸. Dintre acestea²⁹, o să ne referim la interdisciplinaritatea practică în științele sociale cu aplicabilitate în *Educația pentru democrație* și în *Educația pentru dezvoltare durabilă*.

Educația pentru democrație reunește un cumul de aspecte referitoare la viața socială, înglobând repere istorice, politice, economice, sociologice, psihologice, filosofice. Astfel, elevii vor fi provocați să înțeleagă cum este posibil ca o societate să fie democratică, fără să asigure un minim de bunăstare pentru membrii săi. Întrebări cum sunt: De ce mulți oameni trăiesc încă în sărăcie? Cum poate fi o societate considerată dreaptă dacă între diferitele categorii sociale există o serie de inegalități? – pot genera dezbateri în care elevii să invoce diferite cunoștințe dobândite prin studiul științelor sociale. Interdisciplinaritatea se regăsește și în utilizarea adecvată a competențelor cheie europene. Astăzi, în educație, a devenit un loc comun preocuparea cadrelor didactice privind formarea competențelor³⁰ elevilor.

²⁵ Programa școlară pentru ciclul superior al liceului – ECONOMIE, OM Nr. 3252 / 13.02.2006, p. 3.

²⁶ Programa școlară pentru ciclul superior al liceului – SOCIOLOGIE, OM Nr. 3252 / 13.02.2006
http://www.socio-umane.ro/e107_files/downloads/Programe%20scolare/sociologie11_omec.pdf, p. 2.

²⁷ Maslow, Abraham – *Motivație și personalitate*, Editura TREI, București, 2014

²⁸ Cristea, Sorin – *Noile educații în pedagogia postmodernă*,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Noile%20educatii%20in%20pedagogia%20postmoderna_0.pdf
Cristea, Sorin – *Fundamentele pedagogice*, Editura Polirom, Iași, 2010

²⁹ *Noile educații* sunt un răspuns adaptativ la nevoile de educare în societatea postmodernă. Câteva exemple se pot referi la: *Educația pentru mediu*, *Educația interculturală*, *Educația pentru sănătate* etc.

³⁰ Competențele sunt înțelese drept ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi dobândite prin învățare, cu ajutorul cărora se pot identifica și rezolva, în contexte diverse, probleme caracteristice unui anumit domeniu.

Dintre competențele cheie³¹, care determină profilul de formare în accepțiunea europeană, vizate prin studiul științelor sociale sunt următoarele: competențe personale, sociale și de a învăța să înveți; competențe cetățenești; competențe antreprenoriale; competențe de sensibilizare și expresie culturală.

Pentru exemplificare, *competențele cetățenești* trimit la capacitatea de a acționa în calitate de cetățeni responsabili și de a participa pe deplin la viața civică și socială, pe baza înțelegerii conceptelor și structurilor sociale, economice, juridice și politice, precum și a evoluțiilor și a durabilității la nivel mondial³². Acestea presupun: cunoașterea conceptelor și fenomenelor de bază cu privire la indivizi, grupuri, organizații de muncă, societate, economie și cultură, înțelegerea valorilor comune europene. De asemenea, implică valorizarea diversității sociale și culturale, a egalității de gen și a coeziunii sociale, a stilurilor de viață sustenabile, promovarea culturii păcii și nonviolentei, deschiderea pentru a respecta viața privată a altor persoane și de a-și asuma responsabilitatea pentru mediu.

Competența antreprenorială este definită ca valorificare de oportunități și de idei și transformare a acestora în valoare pentru ceilalți. Aceasta se întemeiază pe creativitate, gândire critică și soluționarea problemelor, luarea de inițiative și perseverență și capacitatea de a lucra în colaborare cu scopul de a planifica și a gestiona proiecte care au o valoare culturală, socială sau financiară.³³ De asemenea, este importantă conștientizarea principiilor etice și a provocărilor legate de dezvoltarea durabilă, precum și a propriilor puncte tari și puncte slabe.

Această competență se bazează pe o serie de abilități legate de creativitate, rezolvare de probleme, reflecție critică și constructivă în cadrul proceselor creative și de inovare. Apoi, abilitatea de a lucra individual și în echipe pentru a mobiliza resurse (umane și materiale) și pentru a susține activitatea. Competența antreprenorială valorifică spiritul de inițiativă și

(Cucoș, Constantin – *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2002)

³¹*Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți*, 2018, În sensul prezentei recomandări, competențele sunt definite ca o combinație între cunoștințe, aptitudini și atitudini, unde: (a) cunoștințele sunt formate din fapte și cifre, concepte, idei și teorii deja stabilite și care sprijină înțelegerea într-un anumit domeniu sau subiect; (b) aptitudinile sunt definite ca abilitatea și capacitatea de a desfășura procese și de a utiliza cunoștințele existente pentru obținerea de rezultate; (c) atitudinile descriu dispoziția și mentalitatea de a acționa sau de a reacționa la idei, persoane sau situații (p. 7).

Cadrul de referință stabilește opt competențe-cheie: competențe de alfabetizare; competențe multilingvistice; competențe în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii; competențe digitale; competențe personale, sociale și de a învăța să înveți; competențe cetățenești; competențe antreprenoriale; competențe de sensibilizare și expresie culturală (p. 8).

³²*Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți*, 2018

([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)), p. 10)

³³*Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți*, 2018

([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)), p. 11)

autocontrol, proactivitatea, curajul și perseverența în atingerea obiectivelor, capacitatea de a-i motiva pe ceilalți și de a valoriza ideile lor, empatie și grijă față de oameni și față de lume, precum și acceptarea asumării responsabilității prin abordări etice pe parcursul întregului proces.

Am putea conchide că, în fapt, este vorba despre formarea competențelor sociale, indiferent de fațetele lor civice, antreprenoriale etc.

În sfârșit, o altă dimensiune a interdisciplinarității în științele sociale poate face o trimitere semnificativă la procesul de evaluarea interdisciplinară. Astfel vor fi evaluate: capacitatea elevilor de a înțelege conceptele și teoriile din mai multe discipline sociale, capacitatea elevilor de a aplica aceste concepte și teorii la situații reale, capacitatea elevilor de a gândi critic și creativ dintr-o perspectivă interdisciplinară.

Activitățile extracurriculare de tipul proiectele interdisciplinare sunt o altă modalitate de a permite elevilor să exploreze concepte și teorii din mai multe discipline, într-un mod practic. De exemplu, un proiect interdisciplinar ar putea cere elevilor să studieze o problemă socială, cum ar fi sărăcia, din perspectiva mai multor discipline, cum ar fi sociologia și economia.

Mai mult decât abordarea competențelor prin prisma interdisciplinarității, în *Profilul de formare al absolventului - 2023* este evidențiat caracterul transversal al competențelor³⁴. Astfel, absolventul învățământului obligatoriu trebuie să poată gândi critic, să fie creativ, să manifeste deschidere pentru diversitatea culturală. Competențele nu devin semnificative pentru societate decât atunci când sunt probate prin comportamente funcționale, când sunt practicate.

Interdisciplinaritatea se aplică în procesul educativ în formarea competențelor, în evaluare, în activitățile extracurriculare, se regăsește la nivel de produs în atributele cuprinse în profilul absolventului. Mai mult, aceasta poate fi interpretată și ca un rezultat al predării și învățării colaborative. Din perspectiva scopurilor asumate prin activitatea în cadrul sistemului de educație este important cum sunt formate competențele, cum se dezvoltă, dar mai ales cum vor fi practicate de către absolvenți în viața lor activă pe piața forței de muncă.

Bibliografie

Căstăian, Doru – *Cum și de ce (mai) educăm?*, Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2018

³⁴În acord cu *Recomandarea Europeană 2018*, competențele-cheie au caracter transversal și sunt importante, în mod egal, pentru o viață împlinită, de succes în societatea cunoașterii. Acestea se aplică într-o varietate de contexte și într-o varietate de combinații, se interconectează și se întrepătrund prin faptul că elemente componente ale unora dintre competențe sprijină dezvoltarea elementelor altor competențe. Abilități precum gândirea critică, rezolvarea de probleme, negocierea, creativitatea, abilități analitice și interculturale sunt incluse în ansamblul competențelor-cheie. (https://www.edu.ro/sites/default/files/Anexa_Proiect_Profil_absolvent_2023.pdf, p. 3)

- Ciolan, Lucian – *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași, 2008
- Cristea, Sorin – *Fundamentele pedagogice*, Editura Polirom, Iași, 2010
- Cucoș, Constantin – *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2014
- Haret, Spiru – *Operele lui Spiru Haret, Vol. I: Oficiale: 1884-1888, 1897-1899*, Editura Comunicare.ro, București, 2010
- Haret, Spiru – *Operele lui Spiru Haret, Vol. II: Oficiale: 1901-1904*, Editura Comunicare.ro, București, 2010
- Joița, Elena – *Instruirea constructivistă – o alternativă. Fundamente. Strategii*. Editura Aramis, București, 2006
- Maslow, Abraham – *Motivație și personalitate*, Editura TREI, București, 2014
- Moscovici, Serge, Buschini, Fabrice – *Metodologia științelor socioumane*, Editura Polirom, Iași, 2007
- Pânișoară, Ion-Ovidu (coord.) – *Enciclopedia metodelor de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2022
- Sarivan, Ligia, Teșileanu, Angela, Noveanu, Gabriela, Fartușnic, Ciprian, Horga, Irina – *Analiza comparativă a recomandărilor europene referitoare la competențele-cheie*, București, 2020 https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2018/06/A.5.3_Analiza-comparativa-Recomandari-europene-Competente-cheie-2006-2018.pdf
- Stoica Eugen (coord.), Spineanu-Dobrotă Sorin, Avram Marius, Barbu Daniela, Teșileanu Angela, Fartușnic Ciprian – *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare la disciplinele din Aria curriculară Om și societate. Învățământ gimnazial*. CRED, 2021 <https://ghiduri.educared.ro/gimnaziu/educa%C8%9Bie-social%C4%83>

FILMUL – INSTRUMENT ÎN PREDAREA FILOSOFIEI

Prof. Vișan Lavinia

Liceul Teoretic „Petru Cercel”, Târgoviște, Dâmbovița

De multe ori, ne întrebăm dacă să urmărim programa cu strictețe atunci când predăm o disciplină sau să căutăm metode și instrumente care să trezească interesul elevilor plictisiți și concentrați numai pe examenul de bacalaureat, față de un domeniu arid și ermetic, precum filosofia.

Chiar dacă e un domeniu interesant și ofertant pentru profesori, filosofia nu este bine primită de multe ori de către elevii claselor terminale. Ca urmare, profesorul își alege o strategie pe care o folosește pe durata anului școlar, în funcție și de profilul său, dar și al elevilor.

De câțiva ani, eu aleg să utilizez filmul, ca instrument pentru predarea acestei discipline, dar și pentru a asigura interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea, atât de mult dorite în școala românească.

„Filmul are calitatea de a ne emoționa, de a prezenta ca document evenimente istorice, de a ne învăța despre greșelile trecutului și de a oferi soluții subiective problemelor morale puse de istorie”, spune prof. Cristian Răducanu, în articolul său din 2015. Adaug că filmul facilitează învățarea celor care preferă imaginea și sunetul, în locul studiului și lecturii unor opere, mai ales când exercițiul acesta este minim sau inexistent. Totodată, filmul poate să completeze cunoștințele din domeniul filosofic, dar și din alte discipline, să ajungă mai ușor la elevi și să îi stimuleze în a gândi și în a se întreba cu privire la problemele existenței umane.

Filmul poate să trezească interesul pentru cercetare, descoperire, căutare și completare a cunoștințelor cu privire la temele filosofice, și nu numai. Filmul poate fi utilizat la începutul unui capitol, pentru a capta atenția cu privire la noua temă, dar poate fi utilizat ca o completare a unui text sau capitol, sau la finalul acestuia, pentru a conchide ceea ce s-a discutat. În acest caz, filmul poate să fie punctul de pornire a recapitulării sau evaluării cunoștințelor, dar și pentru evaluarea modului în care s-au format competențele specifice sau generale ale disciplinelor socio-umane.

Filmele pe care le utilizez sunt:

- Filmul animat, ca adaptare a unui roman celebru: „Ferma animalelor”
<https://www.youtube.com/watch?v=1i0dNwwsVno>, pentru a evidenția teoriile

politice – tipuri, caracteristici, plasare temporală etc.; drepturile umane (se poate extinde discuția și asupra drepturilor animalelor), libertate și dreptate.

- Resurse deschise pentru profesori pe platforma YouTube, precum <https://www.youtube.com/watch?v=NMblKpkKYao>. Acest film este un bun exemplu de rezumat al teoriilor morale sau transpunere în viața noastră a acestora și alegerile pe care le facem în funcție de valorile, educația și experiența noastră; se face analogie cu povestea lui Batman (elevii sunt invitați să vizioneze seria).
- Filme de ficțiune sau de artă pe diverse platforme de streaming (de exemplu „Criminal: Marea Britanie”, „Oglinda neagră” – Netflix, „Aventura mea sentimentală cu căsătoria” – HBO) și nu numai („Călăuza”, „Matrix” etc).

În filmul „Călăuza”, este un monolog despre rolul scriitorului în lume. Se poate face o trimitere la poezia „Testament” a lui Tudor Arghezi, dar și la poezia „Luceafărul” a lui Mihai Eminescu, astfel se face conexiune cu ceea ce știu de la literatura română.

Filmul animat „Aventura mea sentimentală cu căsătoria” este bun instrument pentru descoperirea psihologiei și anatomiei (se fac conexiuni între acțiunile și sentimentele noastre și reacțiile fizice și chimice ale organismului uman), dar și a problemelor și instituțiilor sociologice.

Prin intermediul filmului animat din 2015 „Inside out”, elevii vor descoperi cele 5 emoții și modul în care noi acționăm mânați de acestea.

Din serialul „Criminal: Marea Britanie”, folosesc episodul „Alex”, din sezonul 2, pentru a aduce în discuție o problemă de etică. Întrebarea personajului principal – „Cine pune mobila la loc?” deschide momentul reflecției cu privire la alegerile noastre.

Din serialul „Oglinda neagră”, folosesc la tema Libertatea, episodul 1, sezonul 3 – „Cădere liberă”.

La capitolul despre Cunoaștere, fac o paralelă între seria „Matrix” și teoria lui René Descartes.

- Transpunerea cinematografică a textelor filosofice, de exemplu Mitul peșterii lui Platon <https://www.youtube.com/watch?v=69F7GhASOdM> – se poate folosi împreună cu textul filosofic sau nu, dar este un bun instrument de a apropia elevii de gândirea grecească. Se pot prezenta caricaturile/ desenele după acest mit, care îl transpun în lumea modernă a televizorului, dar și a rețelelor sociale.

- Film care explică concepte, teorii, mituri, precum Mitul lui Sisif <https://www.youtube.com/watch?v=q4pDUxth5fQ>. Animațiile de acest gen sunt des întâlnite pe Youtube, TED, sau alte platforme.
- Documentarul parodie „Cunk on Britain” (Netflix) – elevii au la dispoziție informații din filosofie și istorie, într-o formă haioasă, dar totodată înțeleg diferența dintre cunoașterea empirică și cea științifică.
- Texte filosofice în format video/audio (de exemplu, <https://www.youtube.com/watch?v=yzxecwycoaY>) – dar aceste materiale sunt departe de filmul așa cum este definit de către dicționar: creație cinematografică și, de multe ori, sunt plictisitoare, deoarece elevii nu au exercițiul textului radiofonic.

Cum procedez?

Pentru formarea competențelor de analiză cinematografică, pun elevilor întrebări cu privire la cadrul/ cadrele filmului (scenografie, lumini, culori și sunete folosite, plasare temporală etc.), cu privire la personaj/ personaje (îmbrăcăminte, machiaj, atitudine, limbaj verbal și nonverbal, plasare în cadru etc.), cu privire la firul narativ (cum este construită povestea, care îi sunt etapele, ce se dorește a transmite publicului etc.) și finalul filmului (cum este realizat?, este o urmare firească a narațiunii cinematografice sau apare Deus ex machina?, este cel așteptat? etc.). Totodată, ofer informații cu privire la regizor, scenarist, actori.

Dacă se folosesc fragmente dintr-un film, după fiecare stop-cadru, se face un rezumat, pentru a evidenția ideea sau mesajul transmis. Acest lucru se realizează și după vizionarea unui film complet. Se face conexiune cu informații din alte domenii, cu ceea ce știu sau au aflat elevii.

Ideea secvenței sau a filmului este corelată cu o problemă filosofică. Se face conexiune cu teorii cunoscute, cu opere care au abordat aceeași problemă. Atunci când este necesar, se fac trimiteri la opere și filosofi (sau scriitori) încă necunoscuți majorității elevilor, pentru a completa cultura generală.

Elevii sunt invitați să opineze cu privire ceea ce au vizionat. Le este stimulată gândirea critică, sunt antrenați în discuții pro și contra, și, când este cazul, li se cere să se poziționeze de o parte sau alta a problemei sau să aleagă o soluție a acesteia.

Filmul poate fi folosit și într-o cheie moralizatoare: care sunt consecințele actelor noastre asupra eului sau asupra lumii.

Modul de utilizare a filmului a presupus dezbateră, dar profesorul poate concepe fișe de lucru individuale sau în grup de lucru pe baza materialului. De exemplu, după vizionarea filmului „Ferma animalelor”, elevii trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

Care personaj ți-a plăcut cel mai mult? De ce?

Care personaj ți-a displicut?

Cu care personaj te identifici? De ce?

„Ferma animalelor” este o fabulă? De ce?

Care sunt drepturile animalelor? Cum au fost modificate aceste drepturi? De ce au fost modificate?

Care sunt regimurile politice identificate în acest film (sau carte)? Cum se definesc și se caracterizează ele? În România, am avut aceste regimuri politice? În ce perioade? Dar la nivel internațional, puteți da exemple de țări și regimul aferent, precizând și perioada?

O altă abordare este eseul filosofic sau o prezentare structurată în Power Point, care poate să pornească de la un film și după o dezbateră în clasă și să fie o chintesență a unui capitol.

Modul de folosire a acestor filme în predarea filosofiei este o alegere personală. Viziunea asupra demersului didactic aparține fiecărui profesor. Iar în ciuda faptului că filmul este un instrument cronofag și care necesită resurse materiale (videoproiector, laptop, tabla Smart) și financiare (plata drepturilor de vizionare pe rețelele de streaming), rămâne un bun liant între filosofie și elevi. El ușurează predarea și învățarea și formează gândirea critică.

Bibliografie

Răducanu, Cristian - *EDUCAȚIA PRIN FILM – TEORIE ȘI PRACTICI*, PAG. 85, Revista de Pedagogie LXIII • 2015 (1) <https://revped.ise.ro/wp-content/uploads/2015/08/2015.-1.-85-101.-Raducanu-C.pdf>